

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

PA

3888

K5

KLAVER

DE ARISTOPHANIS TRIME-
TRORVM COMPOSITIONE...

in 1871
m A 2101
L 23 The

E ARISTOPHANIS TRIMETRORVM COMPOSITIONE ARTIFICIOSIORE.

DISSERTATIO INAUGVRALIS

QVAM AD SVMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES
AB AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM MARPVVRGENSIVM
ORDINE RITE CAPESSENDOS

SCRIPSIT

RICARDVS KLAVER
OFFENBACENSIS.

MARPVRGI CATTORVM
TYPIS ACADEMICIS IOH. AVG. KOCH
MCMV.

EL

438846

PA3888
K5

Angenommen von der philosophischen Fakultät am 15. Febr. 19

**PARENTIBVS
OPTIMIS.**

Index capitum.

---

aefatio	pg. 8
rs prima: De trimetris indissolutis in usum parodiae adhibitis	„ 15
Caput primum: De parodia tragica	„ 15
Caput secundum: De irrisione poetarum, oratorum, magistorum, aliorum	„ 29
rs secunda: De usu trimetrorum, qui ad augendam ser- monis gravitatem formati sunt indissoluti . . .	„ 35
Caput primum: De trimetris ad spectatores conversis	„ 35
Caput secundum: De trimetris quae in scaena geran- tur explicantibus	„ 42
Caput tertium: De reliquis trimetris, qui ut ex multi- tudine emineant carent solutionibus	„ 56
rs tertia: De usu trimetrorum, qui ad augendam sermonis suavitatem formati sunt indissoluti	„ 76

Quid intersit inter artem, qua iambicum trimetrum acatalecticum composuerint lyrici poetae, et licentiam, quam sibi sumpserint comici, quam licentiam maximam dicas si admirabilem respereris regularum multitudinem observatarum in trimetris tragicorum, ex Porsonis temporibus usque ad nostram aetatem viri dd. quaerere ac demonstrare non sunt gravati, atque inter alios de usitatissimo illo apud Graecos versuum genere optime meriti sunt Carolus Fridericus Muellerus¹⁾ nec non Iohannes Rumpelius.²⁾ Intentissima enim cura hi viri dd. tragicorum trimetros, Rumpelius lyricorum et Aristophanis quoque versus pervestigaverunt, quaesiverunt regulas exceptionesve metricas, numeraverunt tribrachos dactylos anapaestos, invenerunt rationem hanc: singulae insunt solutiones (quo nomine tribrachos dactylosque comprehendunt hi viri dd.) in lyricorum versibus 17—18, in Sophoclis vv. 16, in Aeschyli vv. 13, in Euripidis vv. 4—5, in Aristophanis vv. 2—3.

Accedit vero, quod attinet ad Aristophanem, anapaestorum quos cyclicos nominare placuit viris dd. larga multitudo, ut in Aristophane haec potius ratio sit instituenda: insunt in 8188 trimetris iambicis, qui exstant in fabulis Aristophaneis nobis servatis, ut utar numeris, quos offert Rumpelius l. l., tribrachi 2625, dactyli 1465, anapaesti 3779 numero; solutiones igitur metri 7869 in versibus 8188, singulae in versibus 1,04 fere.

Paucos exstare versus Aristophaneos, qui nullum contineant pedem solutum, ex hac ratione satis superque apparet. Nonne eo

---

1) C. F. Mueller, de pedibus solutis in dialogorum senariis Aeschyli, Sophoclis, Euripidis Berol. 1866.

2) Johannes Rumpel, Die auflösungen im trimeter des Euripides. Philol. tom. XIV. pg. 407 ss.; Die auflösungen im trimeter des Aeschylus und Sophocles. Philol. tom. XXV. pg. 54 ss.; Der trimeter des Aristophanes. Philol. tom. XXVIII. pg. 599 ss.

magis tales versus elegantius conformatos dignos esse, qui accuratius considerentur, nonne ut inter lyricorum trimetros illos, qui admittunt solutiones, ita inter comicorum illos, qui omnino careant solutionibus, maxime memorabiles esse concedendum est? Mihi quidem operae pretium esse visum est quaestionem instituere de comoedia quae ἀρχαία vocatur trimetris indissolutis — liceat enim hac voce uti — qui nobis servati sunt, idque eo magis, quo magis vidi non casu hic accumulatos, hic parcius eos esse adhibitos, se certo quodam consilio commotos poetas hunc vel illum versu composuisse arte exactiore.

Praefatio.

1.

Quattuor trimetri iambici acatalectici formae a grammaticis commemorantur¹⁾, quae suo iure reducuntur ad formas tres nobis notaes sunt sub nomine trimetri lyrici tragici comici. Zielinski optime ille de comoedia meritus iam tria haec trimetrorum genera in comoedia reperiri cognovit²⁾, sed cum non accuratius fusiusque egerit de tribus his generibus, proximum erit, ut paucis rem exponam.

Primi illius generis trimetros, de quibus in tota hac quaestione mihi res erit, non lyricos, sed indissolutos nominare mihi liceat quippe qua appellatione dilucide eorum forma significetur haec:

— — — — | — — — — | — — — — ||

Secundo deinde generi quod tragicorum versuum generi nominatur versus tribuam has tragicorum leges non violantes:

tribrachi, etiamsi ex compluribus vocabulis constant, primam usque ad quintam versus sedem admittuntur,

1) Quattuor formas schol. discernit ad Hephaest. VI ed. Gaisf. p. 1 τοῦ δὲ λαμβικοῦ μέτρον χαρακτηρηές εἰσι τέσσαρες, τραγικός, κωμικοσαυτοικός καὶ οὕτω πῶς ἰδίως λεγόμενος λαμβικός (i. e. lyricus nominatur trimeter).

2) Th. Zielinski in libro qui inscribitur „Gliederung der altattischen Komik“ p. 292 ss.

dactyli, etiamsi non in uno insunt vocabulo in prima sede tertiaque;

anapaesti nominum propriorum in omnibus sedibus nisi in ultima conceduntur, cum anapaesti appellativorum in prima tantum sede ferantur, quos neque ex compluribus vocabulis compositos esse permissum est neque ortos esse ex accessione augmenti. Non equidem nescio Euripidem ipsum ultimas has leges interdum violasse ¹⁾, sed ut tragici versus forma, quoad fieri potest, dilucida atque circumcisa statuatur, ne illos quidem comoediae versus tragicos nominabo, qui, praeterquam quod plures duabus continent solutiones, ad tragicam normam conformati sunt.

Tertii denique generis omnes sunt versus, qui illas tragicorum leges vel ut cautius dicam, qui leges supra a me descriptas non sequuntur, atque hoc est genus trimetrorum quos comicos appellare liceat.

Quo vero accuratius possit perspicere, quoniam iure in comoedia tria illa trimetrorum genera constituentur, fabulas perquisivi Acharnensium Vesparum Pluti numerosque collegi versuum indissolutorum tragicorum comicorum. Ratio quam inveni haec est:

Trimetri insunt	indissoluti	tragici	comici
in Acharnensibus	272	244	265
in Vespiis	243	257	251
in Pluto	348	310	341.

Videmus trimetrorum, qui unicuique fabulae inserti sunt, tertiam fere partem constare ex versibus indissolutis, tertiam fere ex versibus tragicis, tertiam fere ex versibus comicis.

Haec, puto, sufficiunt quibus excusem libertatem, qua usus sum in tribus illis trimetrorum generibus constituendis. Pluribus vero excusem necesse est, quod inter leges quas sibi scripserint tragici subtilem illam et nusquam ab illis violatam enumerare omisi legem quae nominatur Porsonis.

Quae lex, cum tragicorum fere nullus exstet versus, qui eam frangat, ab Aristophane sane saepissime neglecta est non in comicis solum versibus sed etiam in indissolutis et tragicis, quod

1) Mueller l. l. pg. 188 s.

premendum mihi est quam maxime, cum tamen tot locis apertissimum sit Aristophanem id curasse, ut legitimos et puros et ad normam cadentes senarios proponeret. Itaque venia nobis petenda est; ubicumque enim de tragicis trimetris huius quidem poetae locuturi sumus, id ita intellegendum esse teneas, ut de Porsoniano edicto ne cogitemus.

Aristophanes sane hanc quoque rei metricae subtilitatem sensit. Cum lege severiore sese obstringere nollet, tamen intra tria illa trimetrorum genera non pari licentia usus est, nam in trimetris elegantioris formae componendis paulo accuratius curavit legem Porsonis quam in ceteris. Exemplo sint Acharnensium trimetri. Cretici versum concludentes, sive praecedat vocabulum spondiacum sive non praecedat, intra Acharnensium trimetros indissolutos singuli exstant in versibus 2, 69, intra trimetros eiusdem fabulae tragicos in versibus 2, 74, intra trimetros comicos in versibus 2, 67. Pares ergo condiciones unicuique versuum generi sunt, attamen res ita se habet: inter centenos versus, qui cretico finiuntur, trimetri sunt indissoluti 62, 38, tragici 58, 42, comici 56, 57, qui non violant legem Porsonis. Ergo vel ex neglecta ista lege recte illam tripartitionem se habere apparet.

Haec habeo quae praemittam de formis trimetrorum, quae in comoedia inveniantur. Priusquam autem ad rem propositam ipsam aggrediamur, quaerendum nobis erit, qua via totam quaestionem de trimetris indissolutis instituamus.

2.

Acharnensium fabulam, quae primam nobis se offert inter Aristophanis fabulas, in hac paragrapho obiter perscrutemur. Ex tota versuum indissolutorum multitudine illos solum respiciam, quibus mea quidem sententia plurima disci possunt. Ut autem graphice tria illa trimetrorum genera distinguam, in tota quaestione unam anteponam stellulam versibus tragicis, duas stellulas versibus comicis; indissoluti sunt omnes quibus nihil praefixum est.

Inspiciamus Acharnensium prologum: in primis 16 versi unus inest, qui nullum continet pedem solutum, versum dico

πῶς τοῦτ' ἔσεισέ μου δοκεῖς τὴν καρδίαν;

Tragico vel grandiore sono hic versus recitandus est, tragici sermonis more verba sunt collocata (*μοῦ . . . τὴν καρδίαν*), quod certe risum movit artificium: rusticus homo, qui tragicae personae magnificentiam imitatur verborum.

Deinceps videamus versus 26 s.

— — — — | — — — *εἰρήνη δ' ὄπως*

ἔσται προτιμῶσ' οὐδέν· ᾧ πόλις πόλις.

Dicaeopolis cives accusat; magnum opprobrium est, quod tragica gravitate inicit in Athenienses.

Multo vero magis quam Athenas ruris amoenitatem ac quietem desiderat:

(*λογίζομαι*) (31)

στυγῶν μὲν ἄστυ, τὸν δ' ἐμὸν δῆμον ποθῶν 33

ὃς οὐδεπώποτε' εἶπεν „ἄνθρακας πρίω“,

οὐκ „ὄξος“ οὐκ „ἔλαιον“ οὐδ' ἤδη „πρίω“

* ἀλλ' αὐτὸς ἔφερε πάντα χῶ πρίων ἀπῆν.

Rustici hominis desiderium vere poetica arte Aristophanes descripsit versibus diligentius perpolititis, quorum ultimus solus unam continet solutionem.

Ne quis offendat in hoc versu tragico, quem attuli, cum de versibus indissolutis agere mihi proposuerim, haec mihi in univ-ersum praemittenda sunt. Diligentius hos trimetros compositos esse atque inter versuum laxioris artis multitudinem suavius decurrisset ad aures auditorum nemo est qui neget. Evenit solutio una in versu 36. Nimirum ea libertas poetae fuit, ut non solum tragicos, sed etiam comicos trimetros, ubi placebat, inter indissolutos collocaret. Accedit, quod inter vocabula quibus comicos uti necesse est, nonnulla sunt omnino non apta metro puro iambico, e. gr. vocabula *ἀγορά ἀγοράζειν* sim., *πρῦτανις πρῦτανεῖον, νεφέλη, θεράπων, μειράκιον* aliaque deminutiva eiusmodi, *κακοδαίμων, ἕτερος, προσιέναι* similia.

Iam alios Acharnensium versus inspiciamus:

ἐμοὶ σὺ ταυτασὶ λαβῶν ὀκτῶ δραχμᾶς 130

* σπονδᾶς ποιήσον πρὸς Λακεδαιμονίους μόνῳ

καὶ τοῖσι παιδίοισι καὶ τῇ πλάτιδι·

ὕμεις δὲ πρεσβεύεσθε καὶ κεγήνατε.

His versibus, qui nullos continent pedes solutos nisi in voc *δαιμονίους* non evitabili, Dicaeopolis Amphitheo ea explicata iam facienda sint, et actionem parat ipsam. Itaque ad haec maiore sono recitanda sunt, quia omnia in hac fabula ducunt ab ipso hoc foedere. —

Athenienses, ubi Sitalcorum exercitum appropinquaverint, Sitalcorum rex dicturos esse putat:

ὄσον τὸ χρέμα παρνόπων προσέρχεται. 150

Rettulit haec Theorus. Postea eodem modo Amphitheus nenses dixisse refert:

σπονδὰς φέρεις τῶν ἀμπέλων τετμημένων; 183

Ecce duo monosticha indissoluta. —

*ἐγὼ δὲ φευξομαί γε τοὺς Ἀχαρνέας*¹⁾ 203

Amphitheus hunc versum recitans abit, itaque scaena cluditur. Praeterea hic versus memorabilis est, quia in iambis constat, aptissimus, qui a fugiente recitetur. In me tibi revoces Catulli phaselum, qui „ait fuisse navium celerrim

καίτοι δέδοικα πολλά· τοὺς τε γὰρ τρόπους 370

τοὺς τῶν ἀγροίκων οἶδα χαιρόντας σφόδρα

ἐάν τις αὐτοὺς εὐλογῇ καὶ τὴν πόλιν,

ἀνὴρ ἀλαζῶν καὶ δίκαια κᾶδικα·

κᾶνταῦθα λανθάνουσ' ἀπεμπωλώμενοι·

τῶν τ' αὖ γερόντων οἶδα τὰς ψυχὰς ὅτι 375

οὐδὲν βλέπουσιν ἄλλο πλὴν ψήφω δακεῖν.

Ad Athenienses poeta sermonem direxit. Versibus gravi currentibus cives perstringit verbis acerbissimis strictisque quasi gladio. —

Deinde insistamus in versu 571. Lamachus in se prodit movetque risum maximum. Armatus enim eius port ac monstruosus est, incessus militi illi Plautino simillimus rerum concentus violetur, ut merus *σαλπιγγολογχνπηγνάδης* Ae fere utitur dictione:

1) Varia lectio exstat *φενξοῦμαι* in cod. R, cui ea de cau ferendum esse puto *φενύξομαι*, quia augetur volubilitas metri. I vide quae attuli in partis tertiae § 1.

*πόθεν βοῆς ἤκουσα πολεμιστηρίας; 571
 ποῖ χρῆ βοηθεῖν; ποῖ κυδοιμὸν ἐμβαλεῖν;
 τίς γοργόν' ἐξήγειρεν ἐκ τοῦ σάγματος;

Iam quem primum attuli versus 12 huiusmodi erat. Hic quoque quod risum moveat hoc est, ut persona quae risui datur magnificentiam verborum habitumque personae tragicae imitetur.

Sed videamus versus sequentes :

Dicaeop. ὦ Λάμαχ' ἦρως τῶν λόφων καὶ τῶν λόχων. 574

chorus ὦ Λάμαχ' οὐ γὰρ οὗτος ἄνθρωπος πάλαι
 ἄπασαν ἡμῶν τὴν πόλιν κακοροθεῖ;

Lam. οὗτος σὺ τολμᾶς πτωχὸς ὧν λέγειν τάδε;

Dic. ὦ Λάμαχ' ἦρως ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε,
 εἰ πτωχὸς ὧν εἶπόν τι κάστωμυλάμην.

Hi quoque trimetri tragici coloris sunt. Poeta vaniloquis verbis Lamachi parvam scaenam addidit, quam dixeris hilarotragicam. —

Iam ex reliqua fabulae parte paucos trimetros eligam, quorum primos consideremus versus 742 ss.

ὡς ναὶ τὸν Ἑρμᾶν, εἴπερ ἰξεῖτ' οἴκαδ' ἰς
 τὰ πρῶτα πειρασεῖσθε τᾶς λιμῶ κακῶς.

Per Mercurium Megarensis homo iurat sonoris versibus. Ita Euripidi sancte adiurat Dicaeopolis :

τοῦτι λαβὼν ἄπειμι κοῦ πρόσειμ' ἔτι. 468. —

Deinde spectatoribus magis quam filii Megarensis homo quae sint agenda versibus indissolutis explicat :

ἀλλ' ἀμφίδροστοι καὶ ταδὶ τὰ ἄνγχια, 744
 κῆπειτεν ἐς τὸν σάκκον ὧδ' ἐσβαίνετε
 ὅπως δὲ γυλλιξεῖτε καὶ κοῖξετε
 χῆσεῖτε φωνὰν χοιρίων μυστηρικῶν.

Hoc quoque artificium nobis iam antea occurrit in considerandis versibus 130/3. —

ὡς ὅξ' ἐπὶ πρὸς τὰς ἰσχάδας κεκράγατε. 804

νῆ τὸν Δί' ἀστεῖω γε τῷ βοσκήματε. 811

Exclamat haec Dicaeopolis, dum intuetur ac contemplatur falsos porcellos. Comprehenduntur autem exclamationes ambae monostichis indissolutis. —

καὶ μὴν ὄδ' ἰκάρχοσ ἔρχεται φωνῶν. 908

καὶ μὴν ὁδί τις τὰς ὄφρῦς ἀνεσπακῶς 1069

ὥσπερ τι δεινὸν ἀγγελῶν ἐπείγεται.

ὁδί δὲ καὐτός· ἀλλ' ἄνοιγε τὴν θύραν. 1189

His quidem trimetris indissolutis personae nuntiantur aut d buntur, quae in scaenam prodeunt.

3.

Sufficiunt exempla hucusque allata, quibus via nobis fiat, qua progrediamur. Multa quidem artificia invenimus, tamen per tria genera disponi possunt. Primum enim, cui versibus 12; 571 ss. Acharnensium ageremus, ea de causa trim elegantius perpolitos esse vidimus, ut tragoediae imitatione, u nugis versemur, risus moveatur spectantium. Quod tamen tragica solum verborum collocatione ac magnificentia poeta e neque tragica solum versuum forma, sed indissoluta, quo fac auditorum aures advertantur. Deinde nos non fugit ceter quos attuli versuum plurimos eo consilio indissolutos compos poetam, quia aut sensus postulabat aut ipse volebat gravior sono recitari. Huius generis varias rationes percensui. sancte aliquid adiuretur aut vehementer exclametur, sive dil aliquis verbis iubeatur aut alicuius ipsa verba repetantur, veniens describatur persona aut se ituram esse dicat, sive plicetur aliquid spectatoribus aut opprobrio detur, indissoluti quatenus fieri potest perpolititis trimetris personae loquentis comprehenduntur. Tertium denique genus est versuum, qui co poetico vel descriptivo indissoluti vel meris ex iambis confo sunt. Huiusmodi trimetri illi sunt rustici hominis desid enarrantes versus 33 ss. et fugientis Amphitheï versus 203.

De tribus igitur trimetrorum indissolutorum generibus res est, quae singillatim nunc erunt pertractanda. Itaque erit demonstrare, quomodo singula artificia supra detecta vel adhuc intra unumquodque genus nondum tractata lateant adhi Aristophanes, deinde vero, quot eorum ceteri huius aetatis noverint, quorum superstites habemus trimetros.

Pars prima.

De trimetris indissolutis in usum parodiae adhibitis.

Caput primum: De parodia tragica.

1.

In huius partis capite primo de illis trimetris iambicis agamus, quos indissolutos Aristophanes conformavit, ut tragici generis dicendi imitatione risum moveat. Exempla inveniuntur permulta, sed in singulis tractandis nova oritur quaestio, quae primo obtutu non levis momenti esse videtur, quosnam illorum versuum ex ipsis tragoediis poeta petiverit, cum, si omnino non sunt Aristophanis sed tragici alicuius, non sit mirabilis forma elegantissima.

Iam supra attuli Acharnensium versum 12

πῶς τοῦτ' ἔσεισέ μου δοκεῖς τὴν καρδίαν;

Antecedit versus

*ὁ δ' (scl. ὁ κῆρυξ) ἀνεῖπεν „εἴσαγ' ᾧ Θεόγνι τὸν χορὸν“.

Nonne multo magis ridenda res fiet, si ipsius Theognidis ponemus esse versum 12? Certe, sed tacent scholia. Itaque de hoc versu nihil statuendum est.

Fingamus vero scholiastam aliquem adnotavisse ex hac vel illa Theognidis fabula hunc versum petitum esse, iam porro mihi esset quaerendum, cum scholorum in talibus discernendis fidem incertam esse viri dd. docuissent¹⁾, utrum fides scholiastae habenda esset necne.

Mittamus igitur totam hanc quaestionem, quam eo magis mittere mihi liceat, cum hoc loco meum non sit demonstrare unde Aristophanes indissolutos illos trimetros petiverit, sed quo consilio adhibuerit.

2.

Lamachus, de quo iam supra egi (cf. pg. 12), non solum adversus Dicaeopolim tragicam personam agit, sed etiam in Acharnensium exodo. Vulneratus in scaenam apportatur miserabiliterque

1) W. Passow, de Aristophane defendendo, pars II., de fide scholorum. Hirschbergi 1898.

lamentatur quasi Philoctetes sit Lemnius (cf. vv. 1190 ss.). Postquam substiterunt, qui eum portant, denuo lamentari incipit trimetris iambicis indissolutis, qui aliis metris saepe excipiuntur (cf. vv. 1204, 1214, 1218, 1222). Quo magis vero tragica scaena nascatur, Dicaeopolidi quoque poeta versus indissolutos tribuit 1211, 1213, 1216, 1220.

Quaeramus similia. Bene nobis notum est Aristophanem interdum argumenti exitum ita explicavisse, ut fere tragicus fieret, ante omnes autem in Equitum fabula, quam primam inspiciamus.

Vario iam modo Paphlago Demo probare conatus erat se esse optimum eius ministrum, semper autem Agoracritus eum superaverat. Nunc ei in mentem venit oraculo quodam illum descriptum esse, a quo solo superari possit; inde extremum experitur auxilium:

οὐ δῆτ' ἐπεὶ μοι χρησμός ἐστι πνθικός 1229
φράζων, ὅφ' οἷ' δέησέ μ' ἠττάσθαι μόνον.

καὶ μὴν σ' ἐλέγξαι βούλομαι τεκμηρίῳ 1232
εἴ τι ξυνοίσεις τοῦ θεοῦ τοῖς θεσφάτοις.
καὶ σον τοσοῦτο πρῶτον ἐκπειράσομαι·
παῖς ὢν ἐφοίτας ἐκ τίνος διδασκάλου; κ. τ. λ.

Hoc ipso oraculo Agoracritus vincit. Paphlago autem, donec desperans concidit, versus recitat 13 numero, quorum indissoluti sunt 7, tragici 4, comici 2, botularius versus 4, quorum indissoluti sunt 2; comici 2.

Neminem esse puto qui neget poetam indissolutis quos hibuerit trimetris vere tragicam hanc fabulae scaenam c formasse. —

Pacis deinde exodum consideremus. Armorum artifices vatoresque, postquam pax facta est, nesciunt quo victum quaerentes desperantes in scaenam prodeunt lamentanturque miserabili Versus inspiciendi sunt 1210—1264, quorum illis tributis versus 18 numero, indiss. 12, trag. 3, com. 3. —

In Lysistratae fabula Lacedaemonii et Athenienses faciendae causa conveniunt. Dolo atque insidiis mulierum dissimarum coguntur; desiderio illarum fere confecti sunt. V autem miseria ridiculum in modum a choro *συμφορά* non

(cf. v. 1078) atque totam hanc scaenam, quae tendit a versu 1074 usque ad versum 1107, tragicam poeta conformavit. Versus vero 34 sunt numero, indissoluti 22, tragici 9, comici 2. —

Reliquum est exemplum, quod inest in Nubibus. Etsi non in fabulae exodo positum est, tamen illis quae attuli est simillimum.

Res est de Nubium versibus 1260 ss. Amyntias faenerator prodit, qui curru vehens incommoda accepit. Deplorat calamitatem, deplorat pecuniam, quam nondum ei Phidippides reddidit. Scaena haec tragici est coloris; tendit a versu 1260 usque ad versum 1271, quorum 12 versuum indissoluti sunt versus 9, trag. 2, com. 1.

Cf. cum versibus 1264 s.

ὦ σκληρὲ δαῖμον, ὦ τύχαι Θραυσάντρες
ἔππων ἐμῶν, ὦ Παλλὰς ὡς μ' ἀπώλεσας.

versus quos supra attuli

ὦ δυσκάθαρτε δαῖμον ὡς μ' ἀπώλεσας. Pac. 1250

ὦ συμφορὰ τάλαινα τῶν ἐμῶν κακῶν. Ach. 1204

3.

Semper in tragoedia versari videmur, si in comoedia Aristophanea nuntius prodit. Ex tragoediae re scaenica comici poetae hanc personam sibi sumpserunt, cum fabulae argumentum artificiosius in modum tragoediae componere coepissent, neque Aristophanes faciem eius immutavit, sed vel sordidissimum vernam, si nuntium agit, incedentem fingit, quasi tragicus heros sit.

Hoc modo parodia nascitur iocosa, quam augment elocutio tragica nec non res metrica. Longas sane illas nuntiorum narrationes omnino non continere pedes solutos neminem spero esse qui exspectet; immo pauci versus indissoluti sufficiunt, quibus parodia indicetur. Itaque illos solum e singulis fabulas eligamus.

Acharnenses.

Incipit ἐξάγγελος a versu 1174

ὦ δμῶες οἱ κατ' οἶκόν ἐστε Λαμάρχον . . .¹⁾

1) δμῶς. Haec vox epici nec non tragici coloris in prosa oratione omnino non in usu est.

Sequuntur versus indiss. 1, trag. 3, com. 4; septem vero indissolutis oratio concluditur.

Vespaë.

De Xanthiae narratione, quae inest in versibus 129 in paragrapho dicam sequente.

Idem in Vesparum exodo nuntium agit, sed inter luc exempla hoc quidem non ducendum est. Versus sunt 147 quorum duo indissoluti sunt, ceteri tragici.

Aves.

Nuntii primi, qui avium facta refert, oratio a duobus indissolutis incipit 1122 s., nuntii secundi a versu 1170 in Hic deum vel deam aliquam venisse narrat atque aves e quae illam sequantur, versibus trag. 4, com. 1 usque ad 1181 indissolutum. Sequuntur versus indiss. 4, itaque 1 similimus est Acharnensium illi quem attuli:

A ch.	}	v. indiss. 1	}	v. indiss. 1;	}	v. trag. 1
Vesp.		v. trag. 4, com. 1		v. indiss.		

Deinde ἐξ᾿ἀγγελος in Avium exodo prodit nuntiatque taerum Basiliamque accedere. Versus 1706—1719 ei trit 14 numero, tragici 4, indissoluti 10.

Thesmophoriazusae.

Clisthenes prodit mulieribus nuntiaturus Mnesilochum inesse numero. Res est de vv. 574—596.

Incipit ἀγγελία a versu 578

ἦκω φράσεων τοῦτ' ἀγγελῶν θ' ὕμῶν, ἵνα ...

tenditque usque ad versus

ληρεῖς· ἐγὼ γὰρ οὐκ ἂν ἦλθον ἀγγελῶν,

εἰ μὴ 'πεπύσμηγ ταῦτα τῶν σάφ' εἰδόντων.

Intra hos terminos Clisthenes versus recitat undecim, quor est comicus (585), ceteri indissoluti.

Ecclesiazusae.

Famulae, quae loco nuntii in exodo prodit, versus biles sunt 1130—1133 (4 vv. indiss.).

Plutus.

Cario longiore oratione refert, quomodo Aesculapius Plutum cum sanaverit. Incipit narratio a versibus 627/630, 633/636, 3, (versus sunt 9: indiss. 7, trag. 2), concluditur versibus 754/763, 3 s., 770 (versus sunt 13: indiss. 12, com. 1).

4.

Zielinskius l. l. p. 292 ss. de trimetris agit choro tributis, quibus nobis quoque in hac paragrapho res erit. Sed audias um:

„... der tragische Trimeter, von dessen Existenz in der Komödie bisher nichts vermutet worden ist, ... ist überall anzunehmen, wo der Chor richtiger der Chorführer in Trimetern spricht.“

hanc sententiam illustrandam v. d. omnes chori trimetros, qui sunt in fabulis Aristophaneis, nullos oblitus nisi Vesp. vv. 1332/3, numerat accurateque perscrutatur, non vero mea quidem opinione licit, ut rem probet. Multos enim versus, qui non sunt tragici, pro abiudicare coactus est (cf. l. l. p. 294 s.), sed ne hoc quidem do omnes evanescunt versus comici, quos pro tragicis veniat Ach. 557, Eccles. 1134, 1152, quamquam ipse adnotat anapestos inesse pedibus secundo tertio quinto.¹⁾ Ergo probata non, immo refutata sententia eius.

Adduxit Zielinskium, ut hanc sententiam statueret, versuum issolutorum certe multitudo, qui a chori duce recitantur. Qui vero ni fallor multo simpliciore explicatum admittunt atque nunc dem illos tractemus, qui parodiae inserviunt.

Acharnenses.

a) De chori versibus 575/6 iam supra dixi (v. pg. 13). Eadem gantia compositi sunt, qua versus Lamachi aut Dicaeopolidis, n tota scaena parodiam continet:

b) *καὶ μὴν ὀδί τις τὰς ἀφροῦς ἀνεσπακῶς* Ach. 1069
ὥσπερ τι δεινὸν ἀγγελῶν ἐπείγεται.

---

1) Fugit eum Lys. 1220 *ὄμῃν χάρισσασθαι*. Hunc versum choro tribuit; ut anapaestus pedis secundi.

- cf. τί δ' ἔστιν ὧ παῖ; παῖδα γάρ, κἄν ἦ γέρον Vesp. 1297
 καλεῖν δίκαιον ὅστις ἄν πληγὰς λάβῃ.
 τί δ' ἔστιν ὧ παῖ; παῖδα γάρ σ' εἰκὸς καλεῖν Thesm. 582
 ἕως ἄν οὕτως τὰς γνάθους ψιλὰς ἔχῃς.
 ἄνασσα πράγους τοῦδε καὶ βουλευμάτος Lys. 706
 τί μοι σκυθροπὸς ἐξελέλυθας δόμων; ¹⁾

Lysistratae trimetri, quos ultimo loco attuli, in initio positi sunt parvae scaenae tragicae, quae tendit a versu 706 usque ad versum 715. Versus sunt 8: indiss. 6, trag. 2. Omnia vero haec exempla trimetros continent indissolutos atque directos ad personas, quae munere nuntiorum funguntur. Summo igitur iure iam in paragrapho antecedente ea affere potuissem, nam eadem inest parodia personae tragicae, de qua supra egimus.

Equites.

vv. 611—614. Chori dux botularium ex contione redeuntem sordidum illum, qui verba de foro arripit, sermone elegantissimè salutatur. Quattuor sunt versus indissoluti. Num haec ut Zielinskius, poetam ea de causa ita composuisse putas, quia chori versus semper tragicos — ut Zielinskii utar significatione — esse sibi praescripserit? Inspiciamus fabulae exordium. Botularius prodū verna eum iubet

** ἄγε δὴ σὺν κατάθου πρώτα τὰ σκευή χαμαί 155

Versus comicus est, nunc vero verna personam tragicam induci pergiture

ἔπειτα τὴν γῆν πρόσκυσον καὶ τοὺς θεούς. 156

atque nunc stupefactum botularium, qui timide ei obsequitur ore adstat aperto neque intellegit, quid sibi velit magnificer verborum, exquisita subtilitate sermonis salutatur:

* ὦ μακάρι' ὦ πλούσιε 157

ὦ νῦν μὲν οὐδεὶς αὔριον δ' ὑπέρμεγας

ὦ τῶν Ἀθηρέων ταγὲ τῶν εὐδαιμόνων.

Nonne res eadem est? Tragoedia agitur in nugis.

1) σκυθροπός. Tragici e. gr. Euripides saepius hoc verbo u δόμων. Hoc quoque vocabulum imprimis vero pluralis numerus ex tra usu dicendi petitus est.

Thesmophoriazusae.

Chorus in exodi initio tragicum se gerit adversus Euripidem non in exodi fine adversus Thracem, qui ipse desperans cum tuiat male res cedere tragicam personam induit. Versus in-
ciendi sunt chori 1164, 1170 s., 1217, 1219, 1221, 1224 s., (in-
soluti omnes excepto v. 1221 tragico), Thracis 1216, 1218, 1220,
22, 1226 (versus indiss. 3, trag. 2).

Videmus in huius quoque fabulae exodo poetam uti artificio,
ad in paragrapho secunda descripsi.

Ecclesiazusae. Plutus.

Famula in Ecclesiazusarum exodo ubi dominus sit interrogat
tque responsum a chori duce:

ἀντοῦ μένουσ' ἡμῖν γ' ἄν ἐξευρεῖν δοκεῖς 1127

cf. *ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὰς τὰς θύρας ἀφιγμένη* Plut. 962

ὃ μειραλίσκη· πυνθάνει γὰρ ὀρικῶς.

Et etiam chori munus ex tragoedia petatum est, qua de causa
n inexpectata forma est elegantior. —

Reliquum est, ut dicam de duobus Avium trimetris:

οὔτος τί ποιεῖς; ἄρα θανμάζεις ὅτι Av. 1164

οὔτω τὸ τεῖχος ἐκτετείχισται ταχῶς;

Chorus his verbis Pisthetaerum alloquitur. Quid sibi volunt?
Aristophanes hac tragici sermonis parodia vituperavit fortasse et
restrinxit similes versus Euripideos vel nescio cuius tragici; nam
versus attuli et ipsi nulla alia de causa nisi ad vacuum explendum
temporis spatium inter nuntii primi et secundi narrationes inserti
sunt. Utcumque autem res se habet, certe parodiae formam
habent.

5.

Praeter illas quas adhuc attuli partes vel scaenas tragicas
parvus numerus exstat aliarum et maioris et minoris circuitus,
quae ex ipsa actionum varietate varium in modum nascuntur.
Tragoediae stilus ex omnibus elucet, forma accuratissime ex-
hibita est.

---

1) cf. v. Wilamowitz-M., Heracles II¹, pg. 98 s. in adnotatione ad Her-
acles fabulae versus 286 s.

Acharnenses.

vv. 881—897. Boeotus Dicaeopolidi anguillam offert a dono dat. Dic. gaudio exsultans eam salutatur atque etiam quorassetur versibus elegantissimis explicat. Inter 17 illos versus 1 est comicus (881), tragici 3, indissoluti 13.¹⁾

Equites.

- a) — πῶς ἂν σύ μοι λέξειας ἀμὲν χρὴ λέγειν; 15
— ἀλλ' εἰπέ θαρρῶν εἶτα καὶ γὰρ σοὶ φράσω.
[** — ἀλλ' οὐκ ἔνι μοι τὸ θρέττε.] πῶς ἂν οὖν ποτε
εἴποιμ' ἂν αὐτὸ δῆτα κομπευρικῶς;
— μὴ μοί γε, μὴ μοί, μὴ διασκανδικίσσης·

cf. οἷσθ' οὖν ὃ δρᾶσον; — εἴσομ' ἦν φράσης γε σύ. Equ. 1158

cf. Thesm. 5 ss.

Euripides: ἀλλ' οὐκ ἀκούειν δεῖ σε ταῦθ' ὅσ' αὐτίκα
ὄψει παρεστῶς. Mnes. πῶς λέγεις; αὐθις φράσον.
οὐ δεῖ μ' ἀκούειν; — οὐχ ἅ γ' ἂν μέλλης ὄραν.
** — οὐδ' ἄρ' ὄραν δεῖ μ'; — οὐχ ἅ γ' ἂν ἀκούειν δέη.
— πῶς μοι παραινεῖς; δεξιῶς μέντοι λέγεις.
οὐ φῆς σὺ χρῆναί μ' οὐτ' ἀκούειν οὐθ' ὄραν.

Hoc est quod διασκανδικίζειν nominavit Aristophanes. Parodia appo-

b) Iam in paragrapho antecedente de vernae versibus quibus botularium salutatur. Antecedit versus

- ἔπειτα τὴν γῆν πρόσκυσον καὶ τοὺς θεοὺς. Equ. 156
cf. καὶ προσκυνῶ γε πρῶτα μὲν τὸν ἥλιον Plut. 771
ἔπειτα σεμνῆς Παλλάδος κλεινὸν πέδον . . .
κύσον με καὶ τὴν χεῖρα δὸς τὴν δεξιάν. Nub. 81
ὦ φιλάτη δεῦρ' ἔλθὲ καὶ δὸς μοι κύσαι. Pac. 709
καὶ δὸς κύσαι καὶ τὸς κύσον καὶ μοι φράσον . . . Ran. 755

Tragicam illam osculis terram contingendi actionem poeta elegantissimis Equitum et Pluti versibus comprehendit.²⁾ Aliae vero sonae, quae se invicem exosculantur, eadem ridenda gravitate utu-

1) Ach. 883 πρέσβειρα πεντήκοντα κωπαῖδων κοραῖν, κωπαῖδων Elmsleius. Haec coniectura versum indissolutum reddit.

2) cf. e. gr. Aesch. Pers. 499. Prom. 936; Soph. Phil. 657. O. C. 1

Vespaë.

νῦν δ' οὐ κρατῶ ἰγὼ τῶν ἱμαντοῦ χρημάτων. 1354

νέος γὰρ εἶμι καὶ φυλάττομαι σφόδρα.

** *τὸ γὰρ νείδιον τηρεῖ με, κᾶστι δύσκολον
κᾶλλως κυμινοπριστοκαρδαμόγλυφον.*

** *ταῦτ' οὖν περὶ μου δέδοικε μὴ διαφθαρεῶ.
πατήρ γὰρ οὐδεὶς ἐστὶν αὐτῷ πλὴν ἑμοῦ.*

Facetissimo ioco stili tragici versus, qui insana illa senis ficta continent, cum versibus comicis, qui veritatem continent, confunduntur.

Pax.

vv. 124 s.—149. Trygaeus, quasi Bellerophon sit, in caelum proficisci coepit.¹⁾ Valere iubet filiam, quae inter alia haec curat, ut *τραγικώτερος* ad deos veniat (cf. vv. 135 s.), tragicum igitur eum iam nunc esse ipsa confitetur. Huius scaenae trimetrorum indissoluti sunt 22, tragici 2, comici 2.

Aves.

vv. 1238—1242, 1257, 1259. Iris verbis Pisthetaeri irata illum increpat, quasi tragoediae dea ex machina sit. Versus omnes indissoluti sunt, si *ὑβρεῶς* in versu 1259 per synizesin legi concedis.

Thesmophoriazusae.

vv. 134—145

καὶ σ' ὦ νεᾶνις, ἦτις εἶ, κατ' Αἰσχύλον 134

ἐκ τῆς Λυκουργείας ἐρέσθαι βοίλομαι.

Ad Agathonem Mnesilochus se vertit; Aeschylus nominatur: sequuntur vv. indiss. 6, trag. 4.

Ranae.

Aeacus falsum Herculem fores pulsantem vehementer increpat atque in longioris orationis fine versibus indiss. 474—478 poenas describit, quae maneant Cerberi raptorem ita, ut verbis quoque tragicis utatur.

1) Vide Bakhuyzen, de parodia in comoediis Aristophanis p. 72 s.

Ecclesiazusae.

a) In huius fabulae initio laudatio posita est lucernae, quae omnia noctis secreta videat sed taceat. Quasi sol sit saepissime ille in fabularum exordiis citatus, tragicorum verborum splendore lucerna a Praxagora celebratur, donec versibus 17 s. ad alias res narrandas se vertit. Versus sunt 18 numero, comicus unus, trag. 2, indiss. 15.

b) Ex plebe unus supellectilem colligit vilissimam, quam legibus novis obsequens in forum ferat. His versibus sonoris colligendi initium facit:

* *χώρει σὺ δεῦρο κινάχιρα καλή καλῶς* Eccl. 730
τῶν χρημάτων θίραζε πρώτη τῶν ἐμῶν,
ὅπως ἂν ἐντετριμμένη κληφορῆς,
πολλοὺς κάτω δὴ θυλάκους τρέψασ' ἐμούς.

Plutus.

Iam saepius hunc vel illum versibus elegantioribus salutari vidimus. Sic Chremylus chorum salutatur versibus 322—327 (indiss. 3, trag. 2, com. 1), chorus autem quattuor versibus indissolutis respondet.

6.

Supra (pg. 12 s.) de Acharnensium versibus 571—573 egi ubi Lamachus furibundus in scaenam prodit, terribilis vero eius species abundantia verborum minacium iuvatur. Iactat se ostenditque armorum splendorem; quasi tragicus heros sit, tragicus utitur versibus.

Saepius apud Aristophanem facetum hoc artificium non occurrit; saepius poeta quem despectui habet iactantem se induit quasi maximus sit, idque versibus tragicis formae exactioris. Colligamus exempla.

Nubes.

ποιοὺς θεοὺς ὁμῆ σὺ; πρῶτον γὰρ θεοὶ 247
ἡμῖν νόμισμ' οὐκ ἔστιν.
βούλει τὰ θεῖα πράγματ' εἰδέναι σαφῶς 250
ἅττ' ἔστιν ὀρθῶς;

Socrates scilicet potentiam suam Strepsiadi ostentat.

Vespaе.

Philocleo ebruius multos offendit, sed fretus ille vi verborum ait:

λόγοι διαλλάξουσιν αὐτὰ δεξιοί. 1394.

Aves.

a) *πάλαι πάλαι δὴ τήνδ' ἐγὼ κλήζω πόλιν.* 921
Ποιητής gloriatur vaniloquus.

b) Meto prodit; interrogat Pisthetaerus:
σὺ δ' εἰ τίς ἀνδρῶν; — ὅστις εἶμ'; ἐγὼ Μέτων 997
ὄν οἶδεν Ἑλλάς χά Κολωνός. κ. τ. λ.

Ranae.

οὐδὲν γὰρ οὐτω γαῦρόν ἐσθ' ὡς Ἡρακλῆς. 282
ἐγὼ δέ γ' εὐξαίμην ἄν ἐντυχεῖν τινι
λαβεῖν τ' ἀγώνισμ' ἄξιόν τι τῆς ὁδοῦ.

Dionysus timidissimus ille Herculis imitator his verbis se effert:

... καὶ βλέπον ἐς τὸν Ἡρακλειοξανθίαν ... 499

Servum quoque inanis illa ostentatio cepit.

Praeterea cf. Euripidis, qui se iactat in defendendis prologis suis, versus 1178 s., 1222 s., 1243.

7.

In comparationem nunc vocemus Acharnensium et Equitum locos sequentes. In Acharnensibus, postquam Dicaeopolis orationem longiorem recitavit (cf. vv. 497—556), altera chori pars eum laudat, altera vituperat; oritur tumultus atque altercatio, auxilio ab altera parte Lamachus vocatur. Item in Equitibus, cum Paphlago prodeat perturbatosque increpet (cf. vv. 235—239), tumultus oritur; fugit botularius, monet eum verna chororumque auxilio vocat.

Res est de Acharnensium versibus 558—565, qui nullum continent pedem solutum. Ultimos solum exscribam:

— οὗτος σὺ ποῖ θεῖς; οὐ μενεῖς; ὡς εἰ θενεῖς 564
τὸν ἄνδρα τοῦτον, αὐτὸς ἀρθῆσει τάχα.

— ἰὼ Λάμαχ' . . . βοήθησον κ. τ. λ.

cf. Equ. vv. 240 s.

*οὗτος τί φεύγεις; οὐ μενεΐς; ὦ γεννάδα
ἀλλαντοπῶλα μὴ προδῶς τὰ πράγματα.
ἄνδρες ἱππῆς παραγένεσθε· κ. τ. λ.*

Certo quodam consilio commotum hos versus maiore poetam composuisse apparet. Tumultum graviores esse scaenam tragicam conformavit.

Quaeramus similia, redeamus ad Acharnenses. In versus 1000—1002 Dicaepolidem novo nuntio fere pertur-

*ὦ παῖδες ὦ γυναῖκες οὐκ ἀκούσατε; 1003
τί δρᾶτε; τοῦ κήρυκος οὐκ ἀκούετε; (sequuntur iu*

In Vespibus Bdelycleo patrem e tecto vidit evadent turbatusque ait:

*ἐκπτήσεται. ποῦ ποῦ 'στὶ μοι τὸ δίκτυον; Vesp.
σοῦ σοῦ, πάλιν σοῦ. νῆ Δί' ἢ μοι κρεῖττον ἦν
τηρεῖν Σκιάωνιν ἀντὶ τούτου τοῦ πατρός.*

In Avibus deum vel deam aliquam appropinquare in Perturbatus Pisthetaerus exclamat:

*... οὐκοῦν σφενδόνας δεῖ λαμβάνειν Av. 11
καὶ τόξα· χώρει δεῦρο πᾶς ὑπηρέτης·
τόξευε παῖε, σφενδόνην τίς μοι δότω.*

Praeterea hic afferendi sunt versus:

*αὐτὴ σὺ ποῖ θεΐς; — οἴκασ' ἐλθεῖν βούλομαι. Lys. 7
οὗτος σὺ ποῖ θεΐς; — ἐς τὸ τῶν σεμνῶν θεῶν. Thesm.
ὀρθρὴν ἄνω δίωκε. ποῖ θεΐς; οὐ πάλιν Thesm.
τηδὲ διώξει; 'ς τοῦμπαλιν τρέχεις σύ γε.
ἂ ποῖ σὺ φεύγεις; οὗτος οὗτος οὐ μενεΐς; Thesm.
τάλαινα' ἐγὼ τάλαινα, καὶ τὸ παιδίον*

* ἐξαρκάσας μου φρουῆδος ἀπὸ τοῦ τιτιδίου.

ποῖ ποῖ; τί φεύγετ'; οὐ μενεΐτον; — Ἡράκλεις. Plut. 4

8.

Iam iam ad enumerandos pervenimus versus singulae parodiae alicui tragicae formam debent diligentius expoliri.

a) Incipiamus ab Acharnensium versu 12.

*πῶς τοῦτ' ἔσεισέ μου δοκεῖς τὴν καρδίαν; Ach. 1
cf. τί ν' αἰτιάσομαι θεῶν μ' ἀπολλύναι; Ran. 1
ἀρ' οἴσθ' ἄ γ' οἶον κνώδαλον φυλάττομεν; Vesp.*

Vox *κνώδαλον* apud tragicos nec non apud epicos in usu est.

ἔγῳ . . . ἄν τλαίην ὑποδήσασθαι Vesp. 1159

ἐχθρῶν παρ' ἀνδρῶν δυσμενῆ καττύματα;

b) *πόσου δὲ τὸν πρωκτὸν χρόνου ξυνήγαγεν;* Ach. 83

— *τῇ πανσελήνῳ: κἄτ' ἀπῆλθεν οἴκαδε.*

Obscenas huiusmodi interrogationes ac responsiones tragica ad risum augendum forma et dictione poeta donavit.

cf. *τί δῆθ' ὁ πρωκτὸς ἐς τὸν οὐρανὸν βλέπει;* Nub. 193

τίς ἄλλος ἀντὶ τουτοῦ τοῦ δακτύλου; Nub. 653

c) Plura mihi dicenda sunt de versibus, in quibus inest vox *καίτοι*.

Non solum in sententiarum sed in trimetrorum etiam exordio tragici poetae hanc vocem ponere solent, e. gr. Sophocles, qui sedecies *καίτοι* in initio, bis in alia trimetrorum sede posuit.¹⁾ Hunc morem Aristophanes imitatus est, quod probant versus Ach. 357, 370, 466; Nub. 876, 1257; Verp. 915, 980, 1301; Av. 264; Lys. 921; Ran. 43; Eccl. 20, 159; Plut. 337. Exempla 14 sunt numero, contra 4 inveni versus vocem *καίτοι* continentes, qui non ab ipsa incipient, versus dico Ach. 611, Lys. 905, Ran. 1304, Plut. 1178. Praeterea cf. Platonis comici fr. 187, 1, ubi in prima versus sede invenies *καίτοι*.

Haec mihi praemittenda erant, ut demonstrarem usum tragicorum in hac coniunctione ponenda Aristophanem sequi. Iam nonnullos illorum versuum inspiciamus.

καίτοι φιλῶ γε τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἐγώ. Ach. 357

καίτοι δέδοικα πολλά· τούς τε γὰρ τρόπους . . . Ach. 370

καίτοι τίς ὑμᾶς εὖ ποιεῖν δυνήσεται . . . Vesp. 915

Nonne eorum summa est elegantia? Res vero ita se habet, ut 15 illorum versuum, qui a voce *καίτοι* incipiunt, 10 indissoluti sint, 5 tragici²⁾, contra 4 illorum, qui non sequuntur hunc usum, indissolutus unus, tragici duo, comicus unus.

1) v. Lexicon Sophocleum comp. Fr. Ellendt s. voce *καίτοι*.

2) Nub. 876 *καίτοι γε τάλαντον τοῦτ' ἔμαθεν Ὑπέρβολος*.

Sic B.; versus est comicus. Recte, ni fallor, Meinekius eiecit illud *γε*, ut eveniret versus tragicus.

Videmus *καίτοι* sonum habuisse grandem, unde fortasse hanc vocem in sermone vulgari non valde usitatam fuisse conici potest, nisi quod Xenophon Demosthenes aliique ea utuntur.

- d) ὦ θύμ' ὄρας γὰρ ὡς ἀπωθοῦμαι δόμων. Ach. 450
 *ὦ θυμὲ νυνὶ βωμολόχον ἔξενρέ τι. Equ. 1194
 σὸν ἔργον ὦ δᾶς ἰέναι πολλὴν φλόγα. Nub. 1494
 ἰατταταιάξ· ὦ κροκόθ' οἷ' εἴργασαι· Thesm. 945
 e) ὡς ἡδέως ἄν σου λίθῳ τοὺς γομφίους Ran. 572
 κόπτοιμ' ἄν, κ. τ. λ.

Formam elegantissimam (σου . . . τοὺς γ.) poeta optato induit nequissimo.

- f) οἶδ' οἶδα τὸν νοῦν· παῦε παῦε τοῦ λόγου. Ran. 580
 οἶδ' οἶδα τὸν νοῦν· οἰκέτ' ἀξιοῖς . . . Plut. 1080
 g) ὦ κλεινὸν ὄμμα νῦν πανύστατόν σ' ἰδὼν . . . Ach. 1184
 ὦ παμπρὸν ὄμμα τοῦ τροχηλάτου λύχνου . . . Eccl. 1
 ἐγὼ δέ, μισεῖ γὰρ μ', ἄπειμ' ἐξ ὀμμάτων. Phryn. fr. 81

Kockius ad hunc Phrynichi versum adnotavit: „nomine ὄμμα comici poetae non utuntur nisi in melicis carminibus et *παρატραγωδοῦντες*.“ (Affert versus Eccl. 1, Ach. 1184.)

- h) κράτιστα τοίνυν τῶν παρόντων ἐστὶ νῶν Equ. 30
 θεῶν ἰόντε προσπεσεῖν του πρὸς βρέτας.
 ἐμοὶ Arist. fr. 567
 κράτιστόν ἐστιν εἰς τὸ Θησεῖον δραμεῖν,
 ἐκεῖ δ' ἕως ἄν πρᾶσιν εὐρωμεν μένειν.

9.

Haec habui de parodia tragoediae quae dicerem. Varia exempla collegi, quod autem inerat artificium semper idem erat. Sive timidissimus aliquis verbis gloriosis se iactabat, sive supellex vilissima versibus grandisonis efferebatur, sive tumultus oriebatur inter personas rixantes in modum comoediae, loquentes in modum tragoediae: poeta, ut formam atque sensum maxime sibi opposita redderet, indissolutis praecipue trimetris usus est.

**Caput secundum: De irrisione poetarum, oratorum,
magistrorum, aliorum.**

1.

Poetas divino illos spiritu inflatos non ut alias personas Aristophanes in scaenam induxit. Ubi sane, ut in Ranis, rixantur *ὄσπερ ἀρτοπώλιδες*, divinam illam naturam ostendere nequeunt; aliter vero res se habet, si tragoedias componentes interpellantur e. gr. Euripides in Acharnensibus, Agatho in Thesmophoriazuserum exordio. Ibi tragicorum versuum flumen, quasi coerceri non possit, in illos decurrit, qui propius accedere audent. Tunc quoque, si quis poetarum mente incitatus, ut Euripides in Thesm., tragicam personam ipse agit, verba eius forma tragica non carent.

Inspiciamus Acharnenses. Euripides initium colloquendi facit versibus 418 s., ultima eius verba sunt *ἀνήρ ὑβρίζει· κ. τ. λ.* (v. 479). Intra hos terminos Euripidis versus exstant 21 numero, indissoluti 18, tragici 3.

In Thesmophoriazuseris Euripides ipse Agathonem interpellat, cuius partes a versu 146 usque ad vv. 264 s. tendunt. Versus sunt 39 numero, indiss. 24, trag. 12, com. 3, qui Agathoni tributi sunt.

Euripidis, cum in Thesm. ipse tragicam personam agat, versus sunt 46 numero, qui in vv. 871—918, 1056—1128 insunt. Versus sunt indiss. 38, trag. 6, com. 2.

Elucet, quid Aristophanes voluerit. Ibi solum, ubi *ποιούντες* poetae prodeunt, tam large elegantissimos versus effundunt.

2.

Multae in fabulis Aristophaneis oratiunculae vel longioris circuitus insunt, quae locutionibus oratoriis abundant. Quomodo vero versus, qui talia continent, distinxit poeta? Diligentius curavit rem metricam, indissolutos, quatenus fieri poterat, trimetros formavit.

Colligamus exempla:

μή μοι φθονήσητ' ἄνδρες οἱ θεώμενοι, ... Ach. 496

ἡμεῖς γὰρ — ἄνδρες οἱ παρόντες ἐν λόγῳ — ... Ach. 513

ἐγὼ γὰρ — ἄνδρες — ἡνίκ' ἦν νεώτερος ... Pherecr. fr. 146, 3

ἐγὼ δὲ λέξω δεινὰ μὲν δίκαια δέ. Ach. 501

τί ταῦτα τοὺς Λάκωνας αἰτιώμεθα;	Ach. 514
τί ταῦτ' ἔχουσαι 'κεῖνον αἰτιώμεθα;	Thesm. 473
καθῆσθ' ἂν ἐν δόμοισιν; ἢ πολλοῦ γε δεῖ ...	Ach. 543
καὶ ταῦτα μὲν δὴ σμικρὰ κήπιχώρια, ...	Ach. 523
καὶ ταῦτα μὲν ξυγγνώσθ'. ἃ δ' ἦν ἡμῖν πρὸ τοῦ ...	Thesm. 418
τοιαῦτα μὲν τάκεῖθεν. ἐν δέ σοι λέγω·	Av. 1304
μάλιστα πάντων. ἐν δέ σοι λέγω σαφές.	Av. 1531
τά μὲν γὰρ ἄλλ' αὐτῆ κατηγορήκεν εὖ·	Thesm. 444
κοῦκ ἔσθ' ὅπως οὐκ εἰσὶν ἐνθ' ἐνδ' αὐτόθεν.	Ach. 116
κοῦκ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἔστιν ἐνταῦθ' ὄρνεα.	Av. 52
οὐκ ἔσθ' ὅπως ὁ χρηστὸς ἐς τοῦτο ῥέπει.	Plut. 51
* κοῦκ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἔχετε μου τὰ χρήματα.	Plut. 871
ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομαι.	Plut. 18
ὄδι δὲ τίς ποτ' ἐστίν; οὐ δῆπου Στράτων;	Ach. 122
ἦδι δὲ δὴ τίς ἐστίν οὐχὶ κλειψύδρα;	Vesp. 858
ταῦτ' αὐτὰ γάρ τοι κάσθ' ἃ σώσειν προσδοκῶ.	Lys. 46
τοιαῦτ' ἀπήντηκ' ἐς τοιαυτὶ πράγματα.	Lys. 420
καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. τῷ δὲ λοξίᾳ ...	Plut. 8
ὄμως γε μέντοι σοι δι' αἰνιγμῶν ἐρῶ.	Ran. 61
καὶ κάρτα μέντοι ἂν εὐθ' ἐως καθέλκετε ...	Ach. 544
καὶ τοι τίς ὑμᾶς εὖ ποιεῖν δυνήσεται,	Vesp. 915
ἦν μὴ τι κάμοί τις προβάλλῃ τῷ κνί;	
μισῶ τὸν ἄνδρ' ἐκεῖνον, εἰ μὴ μαίνομαι.	Thesm. 470
ὄμως δ' ἐν ἀλλήλαισι χρὴ δοῦναι λόγον.	
... Ὀλυμπίασιν, ἐν Πύλαις, Πυθοῖ (πόσους	Lys. 1131
εἴπομ' ἂν ἄλλους, εἰ με μηκύνειν θέοι;)	
ἠρίσταμεν· (δεῖ γὰρ συνάπτειν τὸν λόγον.)	Theopompi fr.2

Sufficiunt exempla hucusque allata, quae demonstrant poetas tunc quoque, cum oratorum linguam propriumque eorum genu dicendi imitetur, eorum locutiones trimetris indissolutis comprehendisse.

3.

Socrates in Nubium ea parte, ubi Strepsiades discipulus i ducitur, magistrum agit severum, quem paulo post non habi solum et vultu sed verbis etiam Phidippides nec non Strepsia

ipse imitatur. Inprimis his versibus magistrorum loquendi vel docendi modum poeta imitari mihi videtur.

Socr. *δέδοικά σ' ὃ πρεσβῦτα μὴ πληγῶν δέει.* Nub. 493

Streps. *τὴν καρδόπην θήλειαν; Socr. ὀρθῶς γὰρ λέγεις.* Nub. 679

— *ἀλλ' οἷδ' ἔγωγ' ἂ θήλε' ἐστίν. — εἰπέ δή.* Nub. 683

Socr. — *ἀλλ' ὃ πονηρὲ ταῦτά γ' οὐκ ἔστ' ἄρρενα.* Nub. 686

ὀρθῶς; γυναῖκα τὴν Ἀμυνίαν καλεῖς. Nub. 691

ὀρθῶς ἂ πάσχεις; τὴν τε θήλειαν καλεῖς κ. τ. λ. Nub. 662

ἐκφρόντισόν τι τῶν σεαυτοῦ πραγμάτων. Nub. 695

οὗτος τί ποιεῖς; οὐχὶ φροντίζεις; — ἐγώ; Nub. 723 s.

νῆ τὸν Ποσειδῶ. — καὶ τί δήτ' ἐφρόντισας;

ὕθλεις· ἄπερρ', οὐκ ἂν διδάξαιμ' ἂν σ' ἔτι. Nub. 783

Streps. *οὐκ ἔστ' ἔτ' ὃ Φειδιππίδη Ζεὺς. — ἀλλὰ τίς;* Nub. 827

μὴ νυν τὸ λοιπόν, ἀλλὰ τήνδε μὲν καλεῖν Nub. 850 s.

ἀλεκτρύαιναν τουτονὶ δ' ἀλέκτορα.

Phidipp. *φοβεῖ δὲ δή τίς; — τὴν ἔννην τε καὶ νέαν.* Nub. 1178 s.

— *ἔνη γὰρ ἐστὶ καὶ νέα τίς; — ἡμέρα . . .*

οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως Nub. 1181

μὲ ἡμέρα γένοιτ' ἂν ἡμέραι δύο.

ἐκεῖνος οὖν (scil. ὁ Σόλων) τὴν κλησιν ἐς δὴ τῆμέρας Nub. 1189

ἔθηνεν, ἐς γε τὴν ἔννην τε καὶ νέαν,

ἵν' αἱ θέσεις γίγνοντο τῇ νομηνίᾳ.

Eodem sono quo Nubium v. 683 (v. supra) recitandus est versus:

Eur. *ἐγὼ μέ οἶδα καὶ θέλω φράζειν.* Dion. λέγε. Ran. 1442

Dionysus magistrum severum, Euripides vero discipulum timidum agere videtur.

De re metrica nihil mihi adnotandum est; versus omnes indissoluti sunt.

4.

Varia imitationis genera in hac paragrapho pertractemus atque primum quidem scaenam illam Vespærum inspiciamus ubi quæ apud iudices aguntur Philocleon filiusque una cum vernis imitantur.

εἴ τις θύραισιν ἡλιαστής, εἰστίτω·

Vesp. 891

ὡς ἦνέκ' ἂν λέγωσιν οὐκ ἐσφρήσομεν.

ἀκούει' ἤδη τῆς γραφῆς. ἐγράψατο ...	Vesp. 895
καὶ μὴν ὁ φεύγων οὐτοσί Λάβητος πάρα.	899
τῆς μὲν γραφῆς ἠκούσαθ' ἧς ἐγραψάμην ...	907
νῆ τὸν Δί' ἀλλὰ δῆλός ἐστ'. ἔμοι γέ τοι ...	912
μὴ νυν ἀφῆτ' ἔτ' αὐτόν, ὡς ὄντ' αὖ πολὺ ...	922
ὄσας κατηγόρησε τὰς πανουργίας·	
κλέπτον τὸ χρῆμα τάνδρός· οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ ...	932
Λάβητι μάρτυρας παρεῖναι τρύβλιον	937
δοῖδουκα τυρόκηνησιν ἐσχάραν χύτραν	
καὶ τἄλλα τὰ σκῆνη τὰ προσκεκλημένα	
φέρ' ἐξεράσω. — πῶς ἄρ' ἠγωνίσμεθα;	993
— δεῖξεν ἔοικεν. ἐκπέφηνγας ὦ Λάβητος.	

Imitando igitur praecones iudices accusatores alique personae effinguntur; versus vero, qui huic artificio inserviunt, indissoluti sunt.

In comparationem vocare licet locos sequentes:

Thesm. 373 ss. Praeco: ἀκουε πᾶς. ἔδοξε τῇ βουλῇ ταδί
τῇ τῶν γυναικῶν. Τιμόκλει' ἐπεστάτει·
Λύσιλλ' ἐγραμμάτευεν· εἶπε Σωστράτη·
ἐκκλησίαν ποιεῖν ἔωθεν τῇ μέσῃ
* τῶν θεσμοφορίων ... κ. τ. λ.

Eccles. 1015 ss. ἔδοξε ταῖς γυναιξίν, ἦν ἀνὴρ νέος
** νέας ἐπιθυμῆ μὴ σποδεῖν αὐτὴν πρὶν ἂν
τὴν γραῦν προκρούσῃ πρῶτον· ἦν δὲ μὴ θέλη ...
κ. τ. λ.

1024 οὐ κύριος
ὑπὲρ μέδιμνόν ἐστ' ἀνὴρ οὐδεις ἔτι.

Praeterea edicti sonum versus imitantur:

** (ὡς) χρῆ Μεγαρέας μήτε γῆ μήτ' ἐν ἀγορᾷ Ach. 533
μήτ' ἐν θαλάττῃ, μήτ' ἐν οὐρανῷ μένειν.
καὶ μὴ πιτηρεῖν „σιτί' ἡμερῶν τριῶν“ Ach. 197
μὴ βδεῖτε μηδὲ χέξεθ' ἡμερῶν τριῶν. Pac. 151
cf. ἀλλ' ἐς τρίτην γοῦν ἡμέραν σοὶ πρὸ πάντων Lys. 612
ἦξει ...

Saeptius testificationis formula μαρτύρομαι in versibus inventis emendatis quam maxime.

- μαρτύρομαι. — ξυλλάμβαν' αὐτοῦ τὸ στόμα. Ach. 926
 ... ἐς τὴν ἔνγην τε καὶ νέαν. — μαρτύρομαι. Nub. 1222
 * κατέαξ' ἐχῆνον. — ταῦτ' ἐγὼ μαρτύρομαι. Vesp. 1435
 ὦ παῖε παῖε τὸν Βάκιν. — μαρτύρομαι. Pac. 1119
 * μαρτύρομαι τυπτόμενος ὢν ἐπίσκοπος. Av. 1031
 ὄρῳς ἃ ποιεῖ; ταῦτ' ἐγὼ μαρτύρομαι. Plut. 932
 denique cf. ἀλλ' ἐγγητάς σοι καταστήσω δύο Eccl. 1064
 ἀξιόχρεως.

5.

Ultimo denique loco illas scaenas consideremus, ubi precantium
 et sacrificantium verba grandia sive sollemnia imitando exprimuntur.

- ὁ Ξανθίας τὸν φαλλὸν ὄρθὸν στησάτω. Ach. 243
 ὦ Ξανθία, σφῶν δ' ἐστὶν ὄρθος ἐκτέος 259
 ὁ φαλλὸς ἐξόπισθε τῆς κληροφόρου.

- εὔχεσθε τοῖς θεοῖσι τοῖς ὀλυμπίοις Thesm. 331
 καὶ ταῖς ὀλυμπίασι καὶ τοῖς πυθίοις
 καὶ ταῖσι πυθίασι καὶ τοῖς δηλίοις
 καὶ ταῖσι δηλίασι τοῖς τ' ἄλλοις θεοῖς. κ. τ. λ.
 ... ἀρᾶσθε, ταῖς δ' ἄλλαισιν ὑμῖν τοὺς θεοὺς 350
 εὔχεσθε πάσαις πολλὰ δοῦναι κἀγαθά.

- ὦ Ζεῦ διόπτα καὶ κατόπτα πανταχῆ, Ach. 435
 ἐνσκενάσασθαι μ' οἶον ἀθλιώτατον.¹⁾
 μυστήρι' Ἐρμῆ, διπόλει, ἀδώνια. Pac. 420
 * δέσποινα πολυτίμητε Διήμιτερ φίλι Thesm. 286
 καὶ Φερσέφαττα, πολλὰ πολλάκις μέ σοι
 θύειν ἔχουσαν, εἰ δὲ μᾶλλον νῦν λαθεῖν.

raeterea cf. Nub. 1478—81; Pac. 435—438, 453; Ran. 885 s.,
 92—894; Arist. fr. 286, 1.

Summa arte versus exculti sunt. Auget sollemnitatem trimeter,
 ut nullis solutionibus agitatus est.

6.

Ad huius secundae partis finem pervenimus. Multa iam arti-
 cia in comicorum re metrica inesse cognovimus, multos iam versus

1) de voce κατόπτῆς cf. e. gr. Aesch. Sept. 41; 369.

omnino non solutos inspeximus, qui non fortuito sed certo quode consilio trimetris artis minoris inserti erant, atque falso iudicatus eum, qui Rumpelii nisus comparatione (v. pg. 7) Aristophanis arte metricam vituperaverit, iam nunc intellegi potest. Quonam abdidit solutiones et anapaesti cyclici, quorum ille in singulis fere versibus singulos dixit inesse?

Velim quaestio instituta eo nos ducat, ut paulo rectius et iustius de comicorum arte metrica iudicemus. Tragoediae sane sollemnitas et argumentum postulant, ut graviter placideque metrum iambicum incedat, rarissime agitata solutionibus. Quid verum Euripidis Cyclops docet? Iam audias G. Hermannum, qui praef. ad Eur. Cycl. pg. XIV hanc legem observatam esse dicit „ut tragicarum personarum oratio nihil ab severitate tragicorum numerorum discedat, quae autem satyri similesque satyrorum personae loquuntur, in iis et longae . . . quinti pedis syllabae et anapaesto locus concedatur.“ Quid? licentiane fuit, quam in hac fabula componenda Euripides, Aristophanes in componendis comoediis sibi indulserunt? Immo postulabat poesis comica ista varietatem, quam rigida tragoedia repudiavit; necesse est comicis modo uti versibus accuratissimis modo discinctis, ut eveniant varii coloris illae compositiones iucundae atque vivaces, neque Rumpelium ipsum desiderasse puto comoedias Sophoclea arte compositas.

Pergamus igitur in tractanda comicorum arte metrica, qua mea quidem opinione non minus subtilis est quam illa tragicorum. Immo qua diligentia metri varietatem excoluerunt, inter virtutes numeranda est poetarum.¹⁾

---

1) Cum illis quae Hermannus l. l. adnotavit versus compares Scythae Thesm. exodo tributos. Qui cum tam male loquatur Attice, metro quoque ut laxissimo, ut in nonis versibus denas solutiones committat. Hoc artificum aliunde mihi notum non est.

Pars secunda.

De usu trimetrorum, qui ad augendam sermonis gravitatem formati sunt indissoluti.

Caput primum: De trimetris ad spectatores conversis.

1.

Acharnensium fabulam supra nobis perlustrantibus versus 26 s., 370—376 ea de causa memorabiles visi sunt, quia novem his trimetris indissolutis Aristophanes Athenienses acerbissime perstrinxit, ad spectatores igitur sermonem direxit (v. pg. 11 s.). Unde profecti similia quaeramus atque primum quidem Pacis quem afferam locum consideremus.

Trygaeus quid faciat Polemus observat observataque spectatoribus renuntiat.

Tryg. ἄρ' οὐτός ἐστ' ἐκεῖνος, ὃν καὶ φεύγομεν, Pac. 240

** ὁ δεινός, ὁ ταλαίρινος, ὁ κατὰ τοῖν σκελοῖν;¹⁾

Pol. * ἰὼ Πρασιαὶ τρεῖς ἄθλια καὶ πεντάκις

** καὶ πολλοδεκάκις ὡς ἀπολεῖσθε τήμερον.

Tryg. ad spectatores: τουτὶ μὲν ἄνδρες οὐδὲν ἡμῖν πρᾶγμαί πω·
τὸ γὰρ κακὸν τοῦτ' ἐστὶ τῆς Λακωνικῆς.

Nonne multo elegantius duo hi versus conformati sunt quam antecedentes? In tota vero hac scaena, quae tendit usque ad versus

νῦν ἐστὶν ἡμῖν ἄνδρες Ἕλληρες καλὸν
ἀπαλλαγεῖσι πραγμάτων τε καὶ μαχῶν
ἐξελεύσασαι τὴν πᾶσιν Εἰρήνην φίλην

* πρὶν ἕτερον αὖ δοῖδνκα κωλύσαι τινα Pac. 295

res ita se habet. Trygaeus 15 versus ad spectatores convertit, quorum indissoluti sunt 9, trag. 4, com. 2. Praeter illos versus recitat indissolutos 3, trag. 7, com. 2.

Haec hactenus. Nemo vero est qui nesciat *προλογίζοντας* imprimis histriones, cum fabulae argumentum exponere velint, ad

1) cf. quae adnotavi in pg. 43 s..

auditores verba facere. Colligamus igitur versus, qui tales allocutiones continent.

* (ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν λογίδιον γνωμῆν ἔχον) Vesp. 64
 ἡμῶν μὲν αὐτῶν οὐχὶ δεξιότερον.

* (γόσον γὰρ ὁ πατήρ ἀλλόκοτον αὐτοῦ νοσεῖ,) Vesp. 71
 ἦν οὐδ' ἂν εἰς γνοίη, ποτ' οὐδ' ἂν ξημβάλοι,
 εἰ μὴ, πύθοιθ' ἡμῶν· ἐπεὶ τοπάζετε.

* Ἀμυνίας μὲν ὁ Προνάπους φησ', οὔτοσι...
 ὀδὶ δὲ φησι Σωσίας πρὸς Δερκύλον... 78

Νικόστρατος δ' αὖ φησιν ὁ Σκαμβωνίδης... 81

— μὰ τὸν κόν' ὃ Νικόστρατ' οὐ φιλόξενοι... 83

ἄλλως γλαραεῖτ'. οὐ γὰρ ἐξευρήσετε 85

εἰ δὴ 'πιθουμείτ' εἰδέναι, σιγάτε νῦν.

βούλει τὸ πρᾶγμα τοῖς θεαταῖσιν φράσω; Equ. 36

οὐ χεῖρον· ἔν δ' αὐτοῖς παραιτησώμεθα...

ἄπερρ'· ἐγὼ δ' ὑμῖν τὸ πρᾶγμα δὲ φράσω... Platon. fr. 167

* ἐνός μὲν ὄνδρες ἀπολελῶσθαι μοι δοκῶ. Pac. 13

οὐδεὶς γὰρ ἂν φαίη, με μάττοντ' ἐσθίειν.

ὑμῶν δέ γ' εἴ τις οἶδ' ἐμοὶ κατειπάτω. 20

οὐκοῦν ἂν ἦδῃ, τῶν θεατῶν τις λέγοι... 43

ἐγὼ δὲ τὸν λόγον γε τοῖσι παιδίοις 50

καὶ τοῖσιν ἀνδρίοισι καὶ τοῖς ἀνδράσιν

καὶ τοῖς ὑπερτάτοισιν ἀνδράσιν φράσω...

σιγίσαθ' ὡς φωνῆς ἀκούειν μοι δοκῶ. 61

ἃ δ' εἶπε πρῶτον ἦνίξ' ἤρχεθ' ἡ χολίη 66

πενσέσθ'...

εἶπω τι τῶν εἰωθότων ὃ δέσποτα, Ran. 1

ἐφ' οἷς αἰεὶ γελῶσιν οἱ θεώμενοι;

βούλεσθε δῆτ' ἐγὼ φράσω τίς εἴμ' ἐγώ; Philyll. fr. 8

ἡ τῶν προτενθῶν Δορπία καλουμένη.

προλογίζουσάν' haec Dorpian locutam esse Kockius opinatur, quae opinionem res metrica ipsa quoque commendat.

Praeter locos hucusque prolatos ad spectatores conversi sunt trimetri:

αὐτοὶ γὰρ ἔσμεν οὐπὶ ληναίῳ τ' ἀγῶν Ach. 504

κοῦπω ξένοι πάρεισιν.

- οὐ δεῖνα; θᾶσθε τῶδε τὰς ἀπιστίας Ach. 770
οὐ φρατι τάνδε χοῖρον ἤμεν.
... καὶ τῶν θεατῶν ὅστις ἐστὶ δεξιός Equ. 228
— — — ξυλλήψεται.
... πάντως γε μὴν Equ. 232
γνωσθήσεται· τὸ γὰρ θέατρον δεξιόν.
* τῷ δῆτ' ἄν ... χρησάμενος τεκμηρίῳ Equ. 1209
δόξαιμι κρίνειν τοῖς θεαταῖσιν σοφῶς;
τί δῆτ' ἐκεῖνον τὸν Θαλῆν θανμάζομεν; Nub. 180
καὶ τοῖς θεαταῖς ῥίπτε τῶν κριθῶν. — ἰδοῦ. Pac. 962
— ἔδωκας ἤδη; — νῆ τὸν Ἑρμῆν, ὥστε γε
τούτων ὅσοι πέρ εἰσι τῶν θεωμένων
οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὅστις οὐ κριθὴν ἔχει.
... πρὸς ταῦτα μὴ βραδύνετε Eccl. 1140
καὶ τῶν θεατῶν εἴ τις εὖνους τυγχάνει,
* καὶ τῶν κριθῶν εἰ μὴ τις ἐτέρωσε βλέπει,
ἴτω μεθ' ἡμῶν· πάντα γὰρ παρέξομεν.

Sed haec hactenus. Sufficiunt, credo, exempla, ex quibus vum comicorum artificium cognoscamus. Maiore illi cura versus spectatores conversos composuerunt atque diligentius eos ex-
liverunt.

2.

Insolentia maxima comici poetae omnia perstrinxerunt; hunc illum spectantium nominatim appellantes acerbissime irridentibus nibus exagitabant. Quid? num forte illi quoque versus, qui ia continent, quippe qui ad spectatores directi sint, forma sunt gantiore?

Rem optime intellegi posse puto ex versibus his:

** ἀκούετε λεῶ· κατὰ τὰ πάτρια τοὺς χάους Ach. 1000

** πίνειν ὑπὸ τῆς σάλπιγγος· ||

υ — υ υ υ | — υ υ υ υ | υ — υ — | 1000

— — υ υ — | υ — υ || ὅς δ' ἄν ἐκπέη

πρώτιστος, ἀσκὸν Κτησιφῶντος λήψεται.

siphon perstringitur. Post vocem ὅς, a qua incipit iocus, unuerunt tribrachi dactyli anapaesti atque graviter metrum surrit. —

** *κεῖ τις ἐπιθυμῶν ταξιαρχεῖν σοὶ φθονεῖ* Pac. 444

** *ἔς φῶς ἀνελθεῖν ᾧ πότνι, || ἐν ταῖσιν μάχαις
πάσχοι τοιαῦτ' ἄτθ' οἰάπερ Κλεώνυμος.*

* *καὶ πῶς ἂν ἔτι γένοιτ' ἂν εὐτακτος πόλις,* Av. 829

** *ὅπου θεὸς γυνὴ γεγονῶσα πανοπλίαν ||
ἔστιχ' ἔχουσα, Κλεισθένης δὲ κερκίδα;*

... ὄψει ... κειμένους, εἴ πού .. τις .. πατρὸς γνάθον Ran. 1:

* *ἐπάταξεν ἢ ἴπλορον ὄρκον ᾧμοσεν, ||*

ἢ Μορσίμου τις ῥῆσιν ἐξεγράψατο.

* *οὐδ' ἄς προσεδόκων κάλογιζόμεν ἔγῳ* Lys. 61

** *πρώτας παρέσσεσθαι δεῦρο τὰς Ἀχαρνέων*

* γυναικας, οὐχ' ἦκουσιν. || — ἢ γοῦν Θεογένους

ὡς δεῦρ' ἰούσα θοῦκάτειον ἤρετο.

Cum in horum trimetrorum structura metrica artificium tile inesse appareat, tum illud quidem mihi elucere videtur: p augendae metri gravitatis causa, quo distinctius versus inci in illos, quos exagitare studet, solutiones vitavit. De qua n gravitate non hic solum nobis res est. Valet in omnibus l quos in hac opusculi parte pertractamus explicandis. —

Redeamus ad versus, quibus singuli spectatorum irrideri ac videamus, quae porro colligi possint exempla.

ἔμοι γὰρ ᾧ γυναῖκες αἰ καθήμεναι . . . Eccl. 165

— *γυναῖκας αὖ δύστηνε τοὺς ἄνδρας λέγεις;*

— *δι' Ἐπίγονόν γ' ἐκείνονί· βλέψασα γὰρ
ἐκεῖσε πρὸς γυναῖκας ᾧόμεν λέγειν.*

... *κλητῆρ' ἔχουσα Χαιρεφῶντα τουτονί.* Vesp. 1408

ἄληθες οὗτος; — καὶ σὺ δὴ μοι Χαιρεφῶν 1412

γυναϊκὶ κλητεύων ἔοικας θρασίνῃ

* *Ἴνοι κρεμαμένη προσπαλῶν Εὐριπίδου.*

... *ὦ Κάρκινε . . . σὺ δὲ* Vesp. 1514

ἄλμην κύκα τούτοισιν, ἦν ἐγὼ κρατῶ.

Κηφισοφῶν ἄριστε καὶ μελάντατε Arist. fr. 58

σὺ δὴ συνέζης εἰς τὰ πόλλ' Εὐριπίδῃ

** *καὶ συνεποίησι, ὡς φασι, τὴν τραγωδίαν.*

ἤρετο . . . ὅστις φίλος κᾶσπευθεν εἶναι μὴ μάχας Pac. 672

— *εὐνούστατος μὲν ἦν μακρῷ Κλεώνυμος.*

ἀλλ' ὄγαθ' οὐδ' ἦν κάρδοπος Κλωονύμω Nub. 673

ἀλλ' ἐν θυίᾳ στρογγύλῃ 'νεμάττετο.

ὄρᾳς; γυναικα τὴν Ἀμυνίαν καλεῖς. Nub. 691

— οὐκουν δικαίως ἦτις οὐ στρατεύεται;

(ad spectatores) ἀτὰρ τί ταῦθ' ἄ πάντας ἴσμεν μανθάνω;

... δίδωμι χιλίας δραχμάς. — δεχόμεθα Arist. fr. 100

δισχίλιαι γάρ εἰσι σὺν ταῖς Νικίου.

ῥήτωρ γάρ ἐστι νῦν τις, ὃν γ' ἔστιν λέγειν; Eupolid. fr. 96

— ὁ Βουζύγης ἄριστος ἀλιτήριος.

Πείσανδρος εἰς Πακτωλὸν ἐστρατεύετο Eupolid. fr. 31

** κἀνταῦθα τῆς στρατιᾶς κάκιστος ἦν ἀνὴρ.

Πυγμαρίων λοχαγὸς ἐκ τῶν κανθάρων

τῶν μεζόνων οὓς φαντι τὰν Αἴτναν ἔχειν. Epich. fr. 57 (Ahr.)

Sufficiunt, ni fallor, haec exempla. Inprimis Eupolidis illud fr. 31 dignum est, quod accuratius consideretur. In belli Peloponnesiaci aetate versamur, qua certe multa cantica¹⁾ huiusmodi exstiterunt. Mea quidem sententia statuendum est aut Eupolidem tale canticum imitatum esse aut formam eo consilio elegantiozem reddidisse, quo facilius hi versus memoria tenerentur et inter omnium ora versarentur.

Haec habui quae dicerem de comicis poetis spectantium irrisoribus.

3.

Nota est gravitas, qua Aristophanes civium vitia ac mores corruptos vituperaverit. Ex Acharnensium loco, quem supra tractavimus, qui est de civium erga oratores blandos credulitate (vv. 370 ss., cf. pg. 12), Aristophanem tunc quoque, cum hoc censorium munus exsequatur, ad augendam sermonis gravitatem versus indissolutos adhibere cognovimus. Nunc quidem nostrum erit quaerere similia.

1) Si quis offendat in nomine cantici atque neget umquam cantica trimetris iambicis conscripta exstitisse, versus inspiciat Acharnensium 1182 ss. δεινὸν ἐξηγῶσα μέλος κ. τ. λ., Pac. 289 ss. νῦν τοῦτ' ἐκεῖν' ἦκει τὸ Δάτιδος μέλος κ. τ. λ.

Pauca afferam ex multitudine exemplorum.

ἡ δὲ δῆμαγωγία γὰρ οὐ πρὸς μουσικοῦ Equ. 191
 ἔτ' ἔστιν ἀνδρὸς οὐδὲ χρηστοῦ τοὺς τρόπους...

ταῦθ' ἅπερ ποιεῖς ποιεῖ Equ. 213
 τάραττε καὶ χόρδευ' ὁμοῦ τὰ πράγματα
 ἅπαντα καὶ τὸν δῆμον αἰεὶ προσποιοῦ
 ** ὑπογλυκαίνων ἡγματίοις μαγειρικοῖς·
 τὰ δ' ἄλλα σοι πρόσσεσι δῆμαγωγικά,
 ἔχεις ἅπαντα πρὸς πολιτείαν ἃ δεῖ.

ὁ γὰρ γέρων (scil. ὁ Ἀῆμος) Equ. 762
 οἴκοι μὲν ἀνδρῶν ἔστι δεξιώτατος
 ** ὅταν δ' ἐπὶ ταυτησὶ καθῆται τῆς πέτρας
 κέχηνεν ὥσπερ ἐμποδίζων ἰσχάδας.

ἀλλ' ὧ μὲλ' ὄψει τοι σφόδρ' ἀντὰς Ἀττικᾶς, Lys. 56
 ἅπαντα δρώσας τοῦ δέοντος ὕστερον.

τὸν τῶν Ἀσαναίων γὰρ μὰν ζυάχεται Lys. 170
 πᾶ κά τις ἀμπεῖσειεν αὐ' μὴ πλαδδιῆν;

ναῦς δεῖ καθέλκειν· τῷ πένητι μὲν δοκεῖ, Eccl. 197
 τοῖς πλουσίοις δὲ καὶ γεωργοῖς οὐ δοκεῖ.
 Κορινθίοις ἤχθεσθε, κακείνοι γε σοι·
 νῦν εἰσὶ χρηστοί, καὶ σύ νυν χρηστὸς γενοῦ.

ὑμεῖς ἄρ' ἔστ' ὧ δῆμε τούτων αἴτιοι. Eccl. 205

ἦν οὖν ἐμοὶ πίθησθε, σωθήσεσθ' ἔτι. Eccl. 209

ἀλλ' οὐ σὺ τούτων αἴτιος (sc. ὧ Ἀῆμε) μὴ φροντίσης, Equ. 1

ἀλλ' οἶσε ταῦτ' ἐξηπάτων· νυνδὲ φράσον'...

οὐ δεινὰ τολμᾶν τοντονὶ δημηγορεῖν. Eccl. 400

ὄρω γὰρ αὐτήν (sc. τὴν πόλιν) προστάταισι χρωμένην Eccl.
 αἰεὶ πονηροῖς.

Supra iam attuli (v. pg. 11) Acharnensium vv. 26 s.

εἰρήνη δ' ὅπως
 ἔσται προτιμῶσ' οὐδέν· ὧ πόλις πόλις.
 cf. Eupolidis fr. 205 ὧ πόλις πόλις·
 ὡς εὐτυχῆς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς.

egarensis homo in Ach. iratus Athenienses increpat:

ποῖα σκόροδα; ... ὅμεις τῶν ἀεὶ Ach. 760
ὄκ' ἐσβάλητε τῶς ἀρωραῖοι μύες
πάσσαι τὰς ἄγκλιδας ἐξορύσσετε.

lato comicus cives vituperat, qui ostracismo Thucydidi et Aristidi milibusque apto Hyperbolum puniverint (fr. 187):

καίτοι πέπραγε τῶν τρόπων μὲν ἄξια
αὐτοῦ δὲ καὶ τῶν στιγμάτων ἀνάξια·
οὐ γὰρ τοιούτων εἶνεκ' ὄστραχ' εὐρέθη.

... οὐ πίνουσι καὶν τήκκλησίᾳ;... νῆ τὴν Ἄρτεμιν Eccl. 135
καὶ ταῦτα γ' εὐζωρον. τὰ γ' οὖν βουλευματα
αὐτῶν ὅσ' ἂν πράξωσιν ἐνθυμουμένοις
** ὥσπερ μεθυόντων ἐστὶ παραπεπληγμένα.
τοσαῦτ' ἂν ἠῦχοντ' εἶπερ οἶνος μὴ παρῆν;
καὶ λοιδοροῦνται γ' ὥσπερ ἐμπεπωκότες,
καὶ τὸν παροinouῦντ' ἐκφέρουσ' οἱ τοξῶται.

cf. Equitum prologum, ubi vernarum alter ἄκρατον arcessi iubet
hac de causa:

ἴσως γὰρ ἂν χρηστόν τι βουλευσαίμεθα. Equ. 86

μῶν ἠλιαστά; — μᾶλλὰ θρατέρου τρόπου, Av. 109
ἀπηλιαστά. — σπείρεται καὶ τοῦτ' ἐκεῖ
τὸ σπέρμα;

ἡμῶν δὲ τοὺς πολλοὺς ἔφρασκε τοῦτο δρᾶν (scl. ἀποστερεῖν)
— νῆ τὸν Ποσειδῶ μαρτύρων γ' ἐναντίον. Equ. 450 s.

οὐκὸν ἰατρὸν εἰσάγειν ἐχρῆν τινά; Plut. 406
— τίς δῆτ' ἰατρός ἐστι νῦν ἐν τῇ πόλει;
* οὔτε γὰρ ὁ μισθὸς οὐδὲν ἔστ' οὐδ' ἡ τέχνη.
— σκοπῶμεν. — ἀλλ' οὐκ ἔστιν. — οὐδ' ἔμοι δοκεῖ.

Haec habui quae dicerem de more comicorum illo, ut ele-
antissimis trimetris orationem ad spectatores conversam com-
lecterentur.

Caput secundum: De trimetris quae in scaena gerantur explicantibus.

1.

Inter Acharnensium versus supra (cf. praef. § 2) nobis merabiles visi sunt vv. 744 ss., quibus pauperrimus ille Megareus homo cum filiis tum spectatoribus explicat mutandas illas esse figuras porculorum. Quattuor isti versus solutionibus caruerunt. Qua vero de causa rusticus ille homo tam expolitius utitur trimetris? Poeta hanc metamorphoseos insolitae explicationis altiore sono recitari voluit adiuvitque recitantem graviore in inessu.

Obiter supra l. l. nobis quaerentibus in Acharnensium in fabula similia occurrerunt. Dicaeopolis Amphitheo quae ei age sint explicat. Trimetris fere indissolutis utitur (cf. vv. 130) atque ita auditoribus ipsius fabulae argumenti partem communi Amphitheus se aufugiturum esse fatetur versu indissoluto (2) Nicarchum prodire Dicaeopolis versu indissoluto narrat (9) Eodem modo chorus nuntium appropinquare, Lamachi famulum dominum iamiam apportari spectatores docet versibus indissolutis (1069 s., 1189).

Tales versus graviore pondere recitari res ipsa postulant nec indigni sunt, qui adhibita exemplorum larga multitudo accuratius a nobis considerentur.

2.

Suspensio certe animo spectatores chorum expectabant, quod poetarum ingenium in hac re praecipue elaboravit, ut novas formas inducerent.¹⁾ Quod quidem attinet ad Aristophanem, videtur eum in fabulae illa parte, quae chori parodum praecedit, de choro quoque qualis sit loquentes facere personas, nisi quod, si creatae vultum cottidianum non exuebant neque ut de Archonensibus, qui essent, narrandum erat, poeta videlicet de choro multa verba facit, id quod in Lys. Thesm. Eccl. Pluti fabula observari potest. Ex quibus cum fere omnino non sit quod possit afferri, eo magis versus considerare interest, qui in fabula

1) cf. Equ. 520 ss.

reliquis ad chori figuras explicandas dialogorum partibus inserti sunt ac primum quidem nobis res est de Vespis.

Philocleo ὦ ξυνδικασταὶ καὶ Κλέων ἀμύνατε. Vesp. 197

Bdelycleo *ἤξουσιν ὀλίγον ὕστερον 214

* οἱ ξυνδικασταὶ παρακαλοῦντες τουτονὶ

* τὸν πατέρα. κ. τ. λ.

νῆ τὸν Δί' ὄψε νῦν ἀνεστήκασι γάρ. 217

* τὸ γένος ἦν τις ὀργισῆ 223

τὸ τῶν γερόντων ἔσθ' ὅμοιον σφηκιᾶ.

ἔχουσι γὰρ καὶ κέντρον ἐκ τῆς ἀσφύος

* ὀξύτατον, ᾧ κεντοῦσι, καὶ κεκραγότες
πηδῶσι καὶ βάλλουσιν ὥσπερ φέψαλοι.

Xanthias μὴ φοροντίσης· ἐὰν ἐγὼ λίθους ἔχω, 228

πολλῶν δικαστῶν σφηκιᾶν διασκεδῶ.

Prævalent versus indissoluti atque illi inprimis, qui Vespas describunt, elegantius elaborati sunt.

Acharnenses.

δεῖ γάρ με φεῦγοντ' ἐκφυγεῖν Ἀχαρνέας Ach. 177

— τί δ' ἔστι; — ἐγὼ μὲν δευρό σοι σπονδάς φέρων.

ἔσπενδον. οἱ δ' ὥσφροντο πρὸς βῦται τινας

Ἀχαρνικοί, στιπτοὶ γέροντες πρίνιοι

** ἀτεράμονες μαραθωνομάχαι σφενδάμνιοι.¹⁾ 181

1) Ad versum 181 laxius conformatum pauca mihi adnotanda sunt. Saepius in huiusmodi descriptionibus versum indissolutum, qui personam introituram indicat, versus sequitur dissolutior, qui illius describit naturam. Hac subitoria metri immutatione sine dubio delectabatur animus spectantium. Semper enim iuvat quod inexpectatum venit.

cf. λέγοιμ' ἂν ἤδη. νῦν γάρ ἐστι δεσπότης Equ. 40

* ἄγροικος ὀργὴν κναιμοτρῶξ ἀκράχολος . . .

δι αὐτὸ γάρ τοι τοῦτο καὶ γίγναι μέγας Equ. 180

** ὅτιν' πονηρὸς καὶ ἀγοραῖς εἶ καὶ θρασύς.

τὰ δ' ἄλλα σοι πρόσεστι δημαγωγικά Equ. 217

** φωνὴ μιὰρά, γέγονας κακῶς, ἀγοραῖος εἶ.

ἔμου γάρ ἦν ἄγροικος ἠδιστος βίος Nub. 43

** εὐρωτιῶν, ἀκόρητος, εἰκῆ κείμενος,

omnino non solutos inspeximus, qui non fortuito sed certo quodam consilio trimetris artis minoris inserti erant, atque falso iudicasse eum, qui Rumpelii nisus comparatione (v. pg. 7) Aristophanis artem metricam vituperaverit, iam nunc intellegi potest. Quonam se abdiderunt solutiones et anapaesti cyclici, quorum ille in singulis fere versibus singulos dixit inesse?

Velim quaestio instituta eo nos ducat, ut paulo rectius ac iustius de comicorum arte metrica iudicemus. Tragoediae sane sollemnitas et argumentum postulant, ut graviter placideque metrum iambicum incedat, rarissime agitata solutionibus. Quid vero Euripidis Cyclops docet? Iam audias G. Hermannum, qui in praef. ad Eur. Cycl. pg. XIV hanc legem observatam esse dicit, „ut tragicarum personarum oratio nihil ab severitate tragicorum numerorum discedat, quae autem satyri similesque satyrorum personae loquuntur, in iis et longae . . . quinti pedis syllabae et anapaesto locus concedatur.“ Quid? licentiane fuit, quam in hac fabula componenda Euripides, Aristophanes in componendis comoediis sibi indulserunt? Immo postulabat poesis comica istam varietatem, quam rigida tragoedia repudiavit; necesse est comicos modo uti versibus accuratissimis modo discinctis, ut eveniant varii coloris illae compositiones iucundae atque vivaces, neque Rumpelium ipsum desiderasse puto comoedias Sophoclea arte conscriptas.

Pergamus igitur in tractanda comicorum arte metrica, quae mea quidem opinione non minus subtilis est quam illa tragicorum. Immo qua diligentia metri varietatem excoluerunt, inter virtutes numeranda est poetarum.¹⁾

---

1) Cum illis quae Hermannus l. l. adnotavit versus compares *Scythae in Thesm. exodo* tributos. Qui cum tam male loquatur Attice, metro quoque utitur laxissimo, ut in nonis versibus denas solutiones committat. Hoc artificium aliunde mihi notum non est.

Pars secunda.

De usu trimetrorum, qui ad augendam sermonis gravitatem formati sunt indissoluti.

Caput primum: De trimetris ad spectatores conversis.

1.

Acharnensium fabulam supra nobis perlustrantibus versus 26 s., 370—376 ea de causa memorabiles visi sunt, quia novem his trimetris indissolutis Aristophanes Athenienses acerbissime perstrinxit, ad spectatores igitur sermonem direxit (v. pg. 11 s.). Unde profecti similia quaeramus atque primum quidem Pacis quem afferam locum consideremus.

Trygaeus quid faciat Polemus observat observataque spectatoribus renuntiat.

Tryg. ἄρ' οὐτός ἐστ' ἐκεῖνος, ὃν καὶ φεύγομεν, Pac. 240

** ὁ δεινός, ὁ ταλαίρινος, ὁ κατὰ τοῖν σκελοῖν;¹⁾

Pol. * ἰὼ Πρασιαὶ τρεῖς ἄθλια καὶ πεντάκις

** καὶ πολλοδεκάκις ὡς ἀπολεῖσθε τήμερον.

Tryg. ad spectatores: τουτὶ μὲν ἄνδρες οὐδὲν ἡμῖν πρᾶγμαί πο·

τὸ γὰρ κακὸν τοῦτ' ἐστὶ τῆς Λακωνικῆς.

Nonne multo elegantius duo hi versus conformati sunt quam antecedentes? In tota vero hac scaena, quae tendit usque ad versus

νῦν ἐστὶν ἡμῖν ἄνδρες Ἕλληνες καλὸν

ἀπαλλαγεῖσι πραγμάτων τε καὶ μαχῶν

ἐξελκύσαι τὴν πᾶσιν Εἰρήνην φίλην

* πρὶν ἔτερον αὖ δοῖδνκα κωλύσαι τινα Pac. 295

res ita se habet. Trygaeus 15 versus ad spectatores convertit, quorum indissoluti sunt 9, trag. 4, com. 2. Praeter illos versus recitat indissolutos 3, trag. 7, com. 2.

Haec hactenus. Nemo vero est qui nesciat *προλογίζοντας* in primis histriones, cum fabulae argumentum exponere velint, ad

1) cf. quae adnotavi in pg. 43 s..

auditores verba facere. Colligamus igitur versus, qui tales all
tiones continent.

* (ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν λογίδιον γνωμὴν ἔχον) Vesp. 64
ὑμῶν μὲν αὐτῶν οὐχὶ δεξιώτερον.

* (νόσον γὰρ ὁ πατήρ ἀλλόκοτον αὐτοῦ νοσεῖ,) Vesp. 71
ἦν οὐδ' ἂν εἰς γνοίῃ ποτ' οὐδ' ἂν ξυμβάλοι,
εἰ μὴ πύθοιθ' ἡμῶν· ἐπεὶ τοπάζετε.

— * Ἀμνίας μὲν ὁ Προνάπους φήσ' οὔτοσὶ ...
ὁδὶ δέ φησι Σωσίας πρὸς Λερκύλον ... 78

Νικόστρατος δ' αὖ φησιν ὁ Σκαμβωνίδης ... 81

— μὰ τὸν κύν' ὃ Νικόστρατ' οὐ φιλόξενοι ... 83

ἄλλως φλυαρεῖτ'. οὐ γὰρ ἐξευρήσετε 85
εἰ δὴ 'πιθυμεῖτ' εἰδέναι, σιγᾶτε νῦν.

βούλει τὸ πρᾶγμα τοῖς θεαταῖσιν φράσω; Equ. 36

— οὐ χεῖρον· ἐν δ' αὐτοὺς παραιτησόμεθα ...

ἄπερρ'· ἐγὼ δ' ὑμῖν τὸ πρᾶγμα δὴ φράσω ... Platon. fr. 1

* ἐνὸς μὲν ἄνδρες ἀπολελεύσθαι μοι δοκῶ. Pac. 13

οὐδεὶς γὰρ ἂν φαίη με μάττοντ' ἐσθίειν.

ὑμῶν δέ γ' εἴ τις οἶδ' ἐμοὶ κατειπάτω. 20

οὐκοῦν ἂν ἤδη τῶν θεατῶν τις λέγοι ... 43

ἐγὼ δὲ τὸν λόγον γε τοῖσι παιδίοις 50

καὶ τοῖσιν ἀνδρῖοισι καὶ τοῖς ἀνδράσιν

καὶ τοῖς ὑπερτάτοισιν ἀνδράσιν φράσω ...

σιγήσαθ' ὡς φωνῆς ἀκούειν μοι δοκῶ. 61

ἃ δ' εἶπε πρῶτον ἠνίκ' ἤρχεθ' ἢ χολή

πενσέσθ'. ...

εἶπω τι τῶν εἰωθότων ὃ δέσποτα, Ran. 1

ἐφ' οἷς αἰεὶ γελῶσιν οἱ θεώμενοι;

βούλεσθε δῆτ' ἐγὼ φράσω τίς εἴμ' ἐγώ; Philyll. fr.

ἢ τῶν προτενθῶν Δορπία καλουμένη.

,προλογίζουσαν' haec Dorpian locutam esse Kockius opinatur, q
uoniam res metrica ipsa quoque commendat.

Praeter locos hucusque prolatos ad spectatores conversi :
trimetri:

αὐτοὶ γὰρ ἐσμεν οὐπὶ ληναίῳ τ' ἀγῶν Ach. 504

κοῦπω ξένοι πάρεισιν.

- οὐ δεῖνα; θᾶσθε τῶδε τὰς ἀπιστίας Ach. 770
οὐ φατι τάνδε χοῖρον ἤμεν.
... καὶ τῶν θεατῶν ὅστις ἐστὶ δεξιός Equ. 228
— — — ξυλλήψεται.
... πάντως γε μὴν Equ. 232
γνωσθήσεται· τὸ γὰρ θέατρον δεξιόν.
* τῶ δῆτ' ἄν ... χρησάμενος τεκμηρίῳ Equ. 1209
δόξαιμι κρίνειν τοῖς θεαταῖσιν σοφῶς;
τί δῆτ' ἐκείνον τὸν Θαλῆν θαυμάζομεν; Nub. 180
καὶ τοῖς θεαταῖς ῥίπτε τῶν κριθῶν. — ἰδοῦ. Pac. 962
— ἔδωκας ἤδη; — νῆ τὸν Ἐρμῆν, ὥστε γε
τούτων ὅσοι πέρ εἰσι τῶν θεωμένων
οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὅστις οὐ κριθὴν ἔχει.
... πρὸς ταῦτα μὴ βραδύνετε Eccl. 1140
καὶ τῶν θεατῶν εἴ τις εὔνοος τυγχάνει,
* καὶ τῶν κριτῶν εἰ μὴ τις ἐτέρωσε βλέπει,
ἴτω μεθ' ἡμῶν· πάντα γὰρ παρέξομεν.

Sed haec hactenus. Sufficiunt, credo, exempla, ex quibus novum comicorum artificium cognoscamus. Maiore illi cura versus ad spectatores conversos composuerunt atque diligentius eos expoliverunt.

2.

Insolentia maxima comici poetae omnia perstrinxerunt; hunc vel illum spectantium nominatim appellantes acerbissime irridentibus omnibus exagitabant. Quid? num forte illi quoque versus, qui talia continent, quippe qui ad spectatores directi sint, forma sunt elegantiore?

Rem optime intellegi posse puto ex versibus his:

** ἀκούετε λεῶ· κατὰ τὰ πάτρια τοὺς χάας Ach. 1000

** πίνειν ὑπὸ τῆς σάλπιγγος· ||

υ — υ υ υ | — υ υ υ υ | υ — υ — | 1000

— — υ υ — | υ — υ || ὅς δ' ἄν ἐκπῆ

πρώτιστος, ἀσκὸν Κτησιφῶντος λήψεται.

Ctesiphon perstringitur. Post vocem ὅς, a qua incipit iocus, evanuerunt tribrachi dactyli anapaesti atque graviter metrum decurrit. —

** *κεῖ τις ἐπιθυμῶν ταξιαρχεῖν σοὶ φθονεῖ* Pac. 444

** *ἔς φῶς ἀνελθεῖν ὃ πότινι, || ἐν ταῖσιν μάχαις
πάσχοι τοιαῦτ' ἄτθ' οἷάπερ Κλεώννυμος.*

* καὶ πῶς ἂν ἔτι γένοιτ' ἂν εὐτακτος πόλις, Av. 829

** *ὅπου θεὸς γυνὴ γεγονυῖα πανοπλίαν ||
ἔστηκ' ἔχουσα, Κλεισθένης δὲ κερκίδα;*

... ὄψει... κειμένους, εἴ πού.. τις.. πατρὸς γνάφον Ran. 149

* ἐπάταξεν ἢ ἴπιορκον ὄρκον ὤμοσεν, ||

ἢ Μορσίμου τις ῥῆσιν ἐξεγράψατο.

* οὐδ' ἄς προσεδόκων ἀλογιζόμεν ἔγῳ Lys. 61

** *πρώτας παρέσσεσθαι δεῦρο τὰς Ἀχαρνέων*

* γυναῖκας, οὐχ' ἦκουσιν. || — ἢ γοῦν Θεογένους

ὡς δεῦρ' ἰούσα θοῦκάτειον ἤρετο.

Cum in horum trimetrorum structura metrica artificium subtile inesse appareat, tum illud quidem mihi elucere videtur: poeta augendae metri gravitatis causa, quo distinctius versus incidant in illos, quos exagitare studet, solutiones vitavit. De qua metri gravitate non hic solum nobis res est. Valet in omnibus locis quos in hac opusculi parte pertractamus explicandis. —

Redeamus ad versus, quibus singuli spectatorum irridentur, ac videamus, quae porro colligi possint exempla.

ἔμοι γὰρ ὃ γυναῖκες αἰ καθήμεναι . . . Eccl. 165

— γυναῖκας αὖ δύστηνε τοὺς ἄνδρας λέγεις;

* *δί' Ἐπίγονόν γ' ἐκείνονι· βλέψασα γὰρ
ἐκεῖσε πρὸς γυναῖκας ὤομην λέγειν.*

. . . κλητῆρ' ἔχουσα Χαιρεφῶντα τουτονί. Vesp. 1408

ἄλλῃθες οὗτος; — καὶ σὺ δὴ μοι Χαιρεφῶν 1412

γυναικὶ κλητεύων ἔοικας θαιψίγη

* Ἴνοῖ κρεμαμένη προσπολῶν Εὐριπίδου.

. . . ὃ Κάρκινε . . . σὺ δὲ Vesp. 1514

ἄλμην κύκα τούτοισιν, ἦν ἔγῳ κρατῶ.

Κηφισοφῶν ἄρσπε καὶ μελάντατε Arist. fr. 580

σὺ δὴ συνέξῃς εἰς τὰ πόλλ' Εὐριπίδῃ

** καὶ συνεποίεις, ὡς φασί, τὴν τραγωδίαν.

ἤρετο . . . ὅστις φίλος κάσπευδεν εἶναι μὴ μάχας Pac. 672

— εὐνούστατος μὲν ἦν μακρῶ Κλεώννυμος.

ἀλλ' ὄγαθ' οὐδ' ἦν κάρδοπος Κλεωνύμφω Nub. 673

ἀλλ' ἐν θυίᾳ στρογγίλῃ 'νεμάττετο.

ὄρῳ; γυναικα τὴν Ἀμννίαν καλεῖς. Nub. 691

— οὐκὸν δικαίως ἦτις οὐ στρατεύεται;

(ad spectatores) ἀτὰρ τί ταῦθ' ἄ πάντας ἴσμεν μανθάνω;

... δίδωμι χίλιας δραχμάς. — δεχόμεθα Arist. fr. 100

δισχίλια γάρ εἰσι σὺν ταῖς Νικίου.

ἔήτωρ γάρ ἐστι νῦν τις, ὃν γ' ἔστιν λέγειν; Eupolid. fr. 96

— ὁ Βουζύγης ἄριστος ἀλιτήριος.

Πείσανδρος εἰς Πακτωλὸν ἐστρατεύετο Eupolid. fr. 31

** κἀνταῦθα τῆς στρατιᾶς κάμιστος ἦν ἀνήρ.

Πυγμαρίων λοχαγὸς ἐκ τῶν κἀνθάρων

τῶν μεζόνων οὓς φαντι τὰν Αἴτναν ἔχειν. Epich. fr. 57 (Ahr.)

Sufficiunt, ni fallor, haec exempla. Inprimis Eupolidis illud fr. 31 dignum est, quod accuratius consideretur. In belli Peloponnesiaci aetate versamur, qua certe multa cantica¹⁾ huiusmodi exstiterunt. Mea quidem sententia statuendum est aut Eupolidem tale canticum imitatum esse aut formam eo consilio elegantiolem reddidisse, quo facilius hi versus memoria tenerentur et inter omnium ora versarentur.

Haec habui quae dicerem de comicis poetis spectantium irrisoribus.

3.

Nota est gravitas, qua Aristophanes civium vitia ac mores corruptos vituperaverit. Ex Acharnensium loco, quem supra tractavimus, qui est de civium erga oratores blandos credulitate (vv. 370 ss., cf. pg. 12), Aristophanem tunc quoque, cum hoc censorium munus exsequatur, ad augendam sermonis gravitatem versus indissolutos adhibere cognovimus. Nunc quidem nostrum erit quaerere similia.

1) Si quis offendant in nomine cantici atque neget umquam cantica trimetris iambicis conscripta exstitisse, versus inspiciat Acharnensium 1182 ss. *δεινὸν ἐξηύδα μέλος κ. τ. λ.*, Pac. 289 ss. *νῦν τοῦτ' ἐκεῖν' ἦκει τὸ Δάτιδος μέλος κ. τ. λ.*

Pauca afferam ex multitudine exemplorum.

ἡ δὲ δῆμαγωγία γὰρ οὐ πρὸς μουσικῶν Equ. 191
 ἔτ' ἔστιν ἀνδρῶν οὐδὲ χρηστοῦ τοὺς τρόπους...

ταῦθ' ἅπερ ποιεῖς ποιεῖ Equ. 213
 τὰραττε καὶ χόρδεν' ὁμοῦ τὰ πράγματα
 ἅπαντα καὶ τὸν δῆμον αἰεὶ προσποιοῦ
 ** ὑπογλυκαίνων ἡματιοῖς μαγειρικοῖς·
 τὰ δ' ἄλλα σοι πρόσσεσι δῆμαγωγικά,
 ἔχεις ἅπαντα πρὸς πολιτείαν ἃ δεῖ.

ὁ γὰρ γέρων (sc. ὁ Ἀῆμος) Equ. 762
 οἴκοι μὲν ἀνδρῶν ἔστι δεξιώτατος
 ** ὅταν δ' ἐπὶ ταυτησὶ καθῆται τῆς πέτρας
 κέχηρην ὥσπερ ἐμποδίζων ἰσχάδας.

ἀλλ' ὧ μὲλ' ὄψει τοι σφόδρ' αὐτὰς Ἀττικὰς, Lys. 56
 ἅπαντα δρώσας τοῦ δέοντος ὕστερον.

τὸν τῶν Ἀσαναίων γὰρ μὰν θυάχετον Lys. 170
 πᾶ κά τις ἀμπεῖσειεν αὐτὴν μὴ πλαδδιῆν;

ναῦς δεῖ καθέλκειν· τῷ πένητι μὲν δοκεῖ, Eccl. 197
 τοῖς πλουσίοις δὲ καὶ γεωργοῖς οὐ δοκεῖ.
 Κορινθίοις ἤχθεσθε, κάκεινοί γε σοι·
 νῦν εἰσὶ χρηστοί, καὶ σὺ νῦν χρηστὸς γενοῦ.

ὕμεις ἄρ' ἔστ' ὧ δῆμε τούτων αἴτιοι. Eccl. 205

ἦν οὖν ἐμοὶ πίθησθε, σωθήσεσθ' ἔτι. Eccl. 209

ἀλλ' οὐ σὺ τούτων αἴτιος (sc. ὧ Ἀῆμε) μὴ φροντίσης, Equ. 13f

ἀλλ' οἶσε ταῦτ' ἐξηπάτων· νυνδὶ φράσον'...

οὐ δεινὰ τολμᾶν τοντονὶ δημηγορεῖν. Eccl. 400

ὁρῶ γὰρ αὐτήν (sc. τὴν πόλιν) προστάταισι χρωμένην Eccl. 17

αἰεὶ πονηροῖς.

Supra iam attuli (v. pg. 11) Acharnensium vv. 26 s.

εἰρήνη δ' ὅπως
 ἔσται προτιμῶσ' οὐδέν· ὧ πόλις πόλις.
 cf. Eupolidis fr. 205 ὧ πόλις πόλις·
 ὡς εὐτυχῆς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς.

legarensis homo in Ach. iratus Athenienses increpat:

ποῖα σκόροδα; ... ὑμῆς τῶν ἀεὶ Ach. 760
ὄκκ' ἐσβάλητε τῶς ἀρωραῖοι μύες
πάσσαι τὰς ἄγκλιδας ἐξορύσσετε.

lato comicus cives vituperat, qui ostracismo Thucydidi et Aristidi milibusque apto Hyperbolum puniverint (fr. 187):

καίτοι πέπραγε τῶν τρόπων μὲν ἄξια
αὐτοῦ δὲ καὶ τῶν στιγμάτων ἀνάξια·
οὐ γὰρ τοιούτων εἶνεκ' ὄστραχ' εὐρέθη.

... οὐ πίνουσι κἂν τήκκησις;... νῆ τὴν Ἄρτεμιν Eccl. 135

καὶ ταῦτα γ' εὐζωρον. τὰ γ' οὖν βουλευματα
αὐτῶν ὅσ' ἂν πράξωσιν ἐνθυμουμένοις

** ὥσπερ μεθυόντων ἐστὶ παραπεπληγμένα.
τοσαῦτ' ἂν ἠῦχοντ' εἴπερ οἶνος μὴ παρῆν;
καὶ λοιδοροῦνται γ' ὥσπερ ἐμπεπωκότες,
καὶ τὸν παροῖνοῦντ' ἐκφέρουσ' οἱ τοξόται.

f. Equitum prologum, ubi vernarum alter ἄκρατον arcessi iubet
iac de causa:

ἴσως γὰρ ἂν χρηστόν τι βουλευσαίμεθα. Equ. 86

μῶν ἡλιαστά; — μᾶλλὰ θρατέρου τρόπου, Av. 109
ἀπηλιαστά. — σπείρεται καὶ τοῦτ' ἐκεῖ
τὸ σπέρμα;

ἡμῶν δὲ τοὺς πολλοὺς ἔφασκε τοῦτο δρᾶν (scil. ἀποστερεῖν)
— νῆ τὸν Ποσειδῶ μαρτύρων γ' ἐναντίον. Equ. 450 s.

οὐκὸν ἰατρὸν εἰσάγειν ἐχρῆν τινά; Plut. 406

— τίς δῆτ' ἰατρός. ἐστὶ νῦν ἐν τῇ πόλει;

* οὔτε γὰρ ὁ μισθὸς οὐδὲν ἔστ' οὐδ' ἡ τέχνη.
— σκοπῶμεν. — ἀλλ' οὐκ ἔστιν. — οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ.

Haec habui quae dicerem de more comicorum illo, ut elegantissimis trimetris orationem ad spectatores conversam complecterentur.

Caput secundum: De trimetris quae in scaena gerantur explicantibus.

1.

Inter Acharnensium versus supra (cf. praef. § 2) nobis merabiles visi sunt vv. 744 ss., quibus pauperrimus ille Megareus homo cum filiis tum spectatoribus explicat mutandas illas esse figuras porculorum. Quattuor isti versus solutionibus caruerunt. Qua vero de causa rusticus ille homo tam expolitibus utitur trimetris? Poeta hanc metamorphoseos insolitae explicationi altiore sono recitari voluit adiuvitque recitantem graviore in inessu.

Obiter supra l. l. nobis quaerentibus in Acharnensium in fabula similia occurrerunt. Dicaeopolis Amphitheo quae ei agere sint explicat. Trimetris fere indissolutis utitur (cf. vv. 130 atque ita auditoribus ipsius fabulae argumenti partem communi Amphitheus se aufugiturum esse fatetur versu indissoluto (2) Nicarchum prodire Dicaeopolis versu indissoluto narrat (9) Eodem modo chorus nuntium appropinquare, Lamachi famulum dominum iamiam apportari spectatores docet versibus indissolutis (1069 s., 1189).

Tales versus graviore pondere recitari res ipsa postulant nec indigni sunt, qui adhibita exemplorum larga multitudo accuratius a nobis considerentur.

2.

Suspense certe animo spectatores chorum exspectabant, quod poetarum ingenium in hac re praecipue elaboravit, ut novas chororum formas inducerent.¹⁾ Quod quidem attinet ad Aristophanem, videntur eum in fabulae illa parte, quae chori parodum praecedit, de chororum quoque qualis sit loquentes facere personas, nisi quod, si crebrae vultum cottidianum non exuebant neque ut de Archonibus, qui essent, narrandum erat, poeta videlicet de choro multa verba facit, id quod in Lys. Thesm. Eccl. Pluti fabula observari potest. Ex quibus cum fere omnino non sit quod possit afferri, eo magis versus considerare interest, qui in fab

1) cf. Equ. 520 ss.

reliquis ad chori figuras explicandas dialogorum partibus inserti sunt ac primum quidem nobis res est de Vespis.

Philocleo ὦ ξυνδικασταὶ καὶ Κλέων ἀμύνατε.	Vesp. 197
Bdelycleo *ἤξουσιν ὀλίγον ὕστερον	214
* οἱ ξυνδικασταὶ παρακαλοῦντες τουτονὶ	
* τὸν πατέρα. κ. τ. λ.	
νῆ τὸν Δί' ὄψε νῦν ἀνεστήκασι γάρ.	217
* τὸ γένος ἦν τις ὀργίσθη	223
τὸ τῶν γερόντων ἔσθ' ὅμοιον σφηκιᾷ.	
ἔχουσι γὰρ καὶ κέντρον ἐκ τῆς ὀσφύος	
* ὀξύτατον, ᾧ κεντοῦσι, καὶ κεκραγότες	
πηδῶσι καὶ βάλλουσιν ὥσπερ φέψαλοι.	
Xanthias μὴ φροντίσης· ἐὰν ἐγὼ λίθους ἔχω,	228
πολλῶν δικαστῶν σφηκιὰν διασκεδῶ.	

Praealent versus indissoluti atque illi inprimis, qui Vespas describunt, elegantius elaborati sunt.

Acharnenses.

δεῖ γὰρ με φεῦγοντ' ἐκφυγεῖν Ἀχαρνέας	Ach. 177
— τί δ' ἔστ'; — ἐγὼ μὲν δεῦρό σοι σπονδὰς φέρων.	
ἔσπευδον. οἱ δ' ὡσφροντο πρεσβῦται τινες	
Ἀχαρνικοί, στιπτοὶ γέροντες πρίννοι	
** ἀτεράμονες μαραθωνομάχαι σφενδάμνοι. ¹⁾	181

1) Ad versum 181 laxius conformatum pauca mihi adnotanda sunt. Saepius in huiusmodi descriptionibus versus indissolutum, qui personam introituram indicat, versus sequitur dissolutior, qui illius describit naturam. Hac subitoria metri immutatione sine dubio delectabatur animus spectantium. Semper enim iuvat quod inexpectatum venit.

cf. λέγοιμ' ἂν ἤδη. νῶν γὰρ ἔστι δεσπότης	Equ. 40
* ἄγροικος ὀργὴν κυανοτρῶξ ἀκράχολος . . .	
δὲ αὐτὸ γὰρ τοι τοῦτο καὶ γίγναι μέγας	Equ. 180
** ὀτινὴν πονηρὸς καὶ ἀγοραῖς εἶ καὶ θρασύς.	
τὰ δ' ἄλλα σοι πρόσσεστι δημαγωγικά	Equ. 217
** φωνὴ μαρὰ, γέγονας κακῶς, ἀγοραῖος εἶ.	
ἐμοῦ γὰρ ἦν ἄγροικος ἠδιστος βίος	Nub. 43
** εὐρωτιῶν, ἀκόρητος, εἰκῆ κείμενος,	

... χαίρειν κελύων πολλὰ τοὺς Ἀχαρνεάς.	200
— ἐγὼ δὲ φεύξομαι γε τοὺς Ἀχαρνεάς. ¹⁾	203

Equites.

* ἀλλ' εἰσὶν ἵππῆς ἄνδρες ἀγαθοὶ χίλιοι μισοῦντες αὐτὸν, οἱ βοηθήσουσί σοι καὶ τῶν πολιτῶν οἱ καλοὶ τε κἀγαθοί, καὶ τῶν θεατῶν ὅστις ἐστὶν δεξιός... ξυλλήψεται.	225
---	-----

Ad spectatores magis quam ad botularium haec vernae v. directa esse ex versu 228 apparet.

Nubes. Aves.

In Equitibus chorus a verna advocatur (cf. vv. 242 ss.) eoque modo in Nubibus a Socrate atque in Avibus ab upupa (cf. 263 ss., Av. 229 ss.). Quorum omnium orationes poeta aliis m. complexus est, ut nihil de iis mihi dicendum sit.

Pax.

νῦν ἐστὶν ἡμῖν ἄνδρες Ἕλληνες καλὸν ... ἐξελεύσαι τὴν ... Εἰρήνην ...	292
ἀλλ' ὃ γεωργοὶ κἄμποροὶ καὶ τέκτονες καὶ δημιουργοὶ καὶ μέτοικοι καὶ ξένοι καὶ νησιῶται δεῦρ' ἔτ' ὃ πάντες λεῶ.	296

Ranae.

De choro μεμνημένων versus agunt:

* ἐντεῦθεν ἀνδῶν τίς σε περιέειπεν πνοή ἦψι τε φῶς κάλλιστον ὥσπερ ἐνθαδί,	154
---	-----

** βρύων μελίτταις καὶ προβάτοις καὶ στεμφύλοις.

ἄρ' οὗτος ἐστ' ἐκεῖνος ὃν καὶ φεύγομεν, Pac. 240

** ὁ δεῖνος, ὁ ταλαύρινος, ὁ κατὰ τοῖν σκελοῖν;

* τίς ἐστὶν οὗτος; ὁ Τελέας ἐρεῖ ταδί. Av. 168

* ἄνθρωπος ὄρνις ἀστάθμητος πετόμενος

** ἀτέκμαρτος οὐδὲν οὐδέποτε' ἐν ταύτῳ μένων.

Cum ultimo versu compares Avium v. 85

** ἀνεπτόμεθ' ἐκ τῆς πατρίδος ἀμφοῖν τοῖν ποδοῖν.

Metrum ipsum volitare videtur (tribrachus pedis quinti, qui in Avium v. inest, raro occurrit in tragoedia. cf. Aesch. Eumen. 780 βαρύκοτος).

1) cf. quae ad hunc versum adnotavi in pg. 12.

- **** καὶ μυρρινῶνας καὶ θιάσους εὐδαίμονας
 ἀνδρῶν γυναικῶν καὶ κρότον χειρῶν πολὺν.
 οὔτος. — τί ἔστιν; — οὐ κατήκουσας; — τίνος; 312
 — αὐλῶν πνοῆς. — ἔγωγε, καὶ δάδων γέ με
 αὔρα τις εἰσέπνευσε μυστικωτάτη.
 * τοῦτ' ἔστ' ἐκεῖν' ὃ δέσποθ'. οἱ μεμνημένοι 318
 ἐνταῦθα πονοῦσιν, οὓς ἔφραζε νῶν.

De choro ranarum versus agunt:

- ... ῥᾶσι· ἀκούσει γὰρ μέλη 205
 κάλλιστ' ἐπειδὰν ἐμβάλῃς ἄπαξ. — τίνων;
 — * βατραχοκύνων θανμαστά.

Lysistrata. Plutus.

In Lysistratae fabula magni momenti erat explicare auditoribus non solum Athenienses sed etiam Boeotas aliasque mulieres conventuras esse.

ἦν δὲ ξυνέλθωσ' αἱ γυναῖκες ἐνθαδὶ Lys. 39

* αἶ τ' ἐκ Βοιωτῶν αἶ τε Πελοποννησίων
 ἡμεῖς τε, κοινῇ σώσομεν τὴν Ἑλλάδα.

In Pluti fabula poeta et ex divitibus et ex pauperibus chorum componere poterat. Quos vero sibi elegerit, spectatoribus praeclitit versibus 218 ss.

πολλοὶ δ' ἔσονται χᾶτεροι νῶν ξύμμαχοι,
 ὅσοις δικαίοις οὔσιν οὐκ ἦν ἄλφια.
 — παπαὶ πονηροὺς γ' εἶπας ἡμῖν συμμαχούς.
 — οὐκ ἦν γε πλουτήσωσιν ἐξ ἀρχῆς πάλιν.

3.

Iam satis nobis de choro actum sit. Denuo fabulas Aristophaneas perquiramus atque primum quidem iterum consideremus Acharnensium vv. 739 ss. (cf. pg. 13)

χοίρωσ γὰρ ὑμὲ σμευάσας φασῶ φέρειν... Ach. 739
 ἀλλ' ἀμφίθεσθε καὶ ταδὶ τὰ ἔνυγχα 744
 κῆπειτεν ἐς τὸν σάκκον ὧδ' ἐσβαίνετε
 ὅπως δὲ γρυλλιξεῖτε καὶ κοίξετε
 χῆσεῖτε φωνὰν χοιρίων μυστηρικῶν.

In porculorum figuras Megarensis homo filias permutat.

Hunc locum Vesparum in comparationem vocare licet:

ἀλλ' ὡς τάχιστα στήθι τάσδε τὰς δετὰς Vesp. 1361
λαβοῦσ' ἰν' αὐτὸν τωθάσω νεανικῶς
οἴως ποθ' κ. τ. λ.

Philocleo scortum abdere studet. His autem versibus spectatoribus quomodo filium ludibrio habere velit exponit.

In utroque ludo haec observari possunt. Poeta utrique scaenae explicationem eorum, quae nunc essent agenda, praemisit. Non iam auditores suspenso animo exspectant, quid Megarensis vel Philocleo acturi sint, immo tollit poeta exspectationem.

Inspiciamus Equitum prologum. Vernae spectatoribus exposuerunt, quomodo res se habeant in domo Populi: calamitatis auctorem esse Cleonem. Remedium quaerentes oracula perlegerunt, ecce inveniunt:

ἀλλαντοπώλης ἔσθ' ὁ τοῦτον ἐξελῶν. Equ. 143
— ἀλλαντοπώλης; ὃ Πόσειδον τῆς τέχνης.
** φέρε ποῦ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐξευρήσομεν;
ζητῶμεν αὐτόν. — ἀλλ' ὁδὶ προσέρχεται.

Quid? nonne totius fabulae argumentum his paucis poeta prodit? Tollit igitur hic quoque exspectationem nec id inconsulto. Spectatores ex sola scaenicarum imaginum varietate ac pulchritudine voluptatem commode percipere debebant nulla exspectatione agitati et exempto metu, qui proprius fuit tragoediae, id maxime persequentes oculis, qua via poeta actionem ad finem praedictum conduceret.¹⁾

Sed redeamus ad trimetros. Versus, qui talem quam dixi argumenti pronuntiationem continent non mirum est poetam et graviore pondere recitari voluisse et diligentius conformasse. Quod cum iam in trimetris supra allatis observari possit, ex ceteris magis elucebit exemplis, quae nunc proferam.

1) Eadem res est, si poeta certamina instituit velut in Equitibus Cleonis et botularii, in Ranis Aeschyli et Euripidis, quorum certaminum exitum eventumque nemo est quin praevideat. Noluit poeta exspectationem suspendere.

- ἐμοὶ σὺ ταῦτασι λαβὼν ὀκτὼ δραχμὰς Ach. 130
 * σπονδὰς ποιήσον πρὸς Ἀκαδαιμονίους μόνῳ
 καὶ τοῖσι παιδίοισι καὶ τῇ πλατίδι.¹⁾
-
- νῦν οὖν με πρῶτον πρὶν λέγειν ἐάσατε Ach. 383
 ἐνσκευάσασθαι μ' οἶον ἀθλιώτατον.
-
- ** ἐνταῦθ' ἀγοράζειν πᾶσι Πελοποννησίοις Ach. 720
 * ἔξεστι καὶ Μεγαρεῦσι καὶ Βοιωτίοις κ. τ. λ.
 ἐνταῦθα μήτε σycοφάντης εἰσίτω 725
 μήτ' ἄλλος ὅστις φασιανός ἐστ' ἀνήρ.
- versu 720 metrum vocabulo ἀγοράζειν deletur. Qui vero pro-
 tiandi morem poetae ex exemplis supra allatis cognovit, his
 sibus auditis prodituros esse exspectabit primum quidem Mega-
 sem, deinde Boeotum, tum sycophantam, denique alium etiam
 generis hominem, neque fallet eum opinio. —
 Argumentum Avium fabulae in versibus inest 183 ss.
- ἦν δ' οἰκίσητε τοῦτο καὶ φράξηθ' ἄπαξ,
 ἐκ τοῦ πόλου τούτου κεκλήσεται πόλις.
 ὥστ' ἄρξεται ἀνθρώπων μὲν ὥσπερ παρνόπων,
 * τοὺς δ' αὖ θεοὺς ἀπολεῖτε λιμῶ μῆλιφ.
 . . . ὅταν θύσωσιν ἀνθρώποι θεοῖς, Av. 190
 ἦν μὴ φόρον φέρωσιν ὑμῖν οἱ θεοί,
 * τῶν μηρίων τὴν κνῆσαν οὐ διαφρήσετε.
-
- ἔα θεοί, Ζεῦ σῶτερ, εἰσὶν ἐλπίδες. Thesm. 1009
 ἀνήρ ἔοικεν οὐ προδώσειν ἀλλὰ μοι
 * σημεῖον ὑπεδήλωσε Περσεὺς ἐκδραμών,
 ** ὅτι δεῖ με γίγνεσθ' Ἀνδρομέδαν. πάντως δέ μοι
 τὰ δέσμ' ὑπάρχει. δῆλον οὖν τοῦτ' ἐσθ' ὅτι
 ἦξει με σώσων· οὐ γὰρ ἂν παρέπτετο.
-
- τὰ μὲν παρ' ἡμῖν ἴσθι σοι πεπεισμένα· Thesm. 1170
 τὸν βάρβαρον δὲ τοῦτον αὐτὸς πείθε σύ.
 ὧν δ' ἐρήμας οὐ παρούσης ἐνθαδὶ Eccl. 885

1) Si poeta spectantium expectationem excitare volebat, ita fere sen-
 a conformanda erat: „Amphithee, velim pacem mihi soli etc. facere cum
 coneris. Sed res est magni periculi; insidiabuntur tibi rustici. Audesne?“
 a vero huiusmodi expectationem excitandam omnino non curavit, immo
 rit et declinavit.

ἔμοῦ τρηνήσειν καὶ προσάξουσθαί τινα
 ἄδουσι· ἐγὼ δ' ἦν τοῦτο δρᾶς ἀντάσομαι.
 ** κεῖ γὰρ δι' ὄχλου τοῦτ' ἐστὶ τοῖς θεωμένοις
 ὁμως ἔχει τερπνόν τι καὶ κωμωδικόν.

Nonne sentis ad spectatores hoc scaenae sequentis argumentum directum esse?

Sed ne omnino exspectationis incitamenta in fabulis Aristophaneis inesse videar negare, satis mihi iam actum sit de his rebus, atque nunc quidem paucos ex multis versibus afferam, quos necesse fuit poetam ad explicandum actionis progressum inserere. Illorum quoque forma exquisitior est.

ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τοὺς σαντοῦ τρόπους Nub. 88

καὶ μάνθαν' ἐλθὼν ἂν ἐγὼ παραινέσω.

ἡμεῖς μὲν ᾧ πρᾶσβῦτα συμβουλευόμεν, Nub. 794

εἴ σοί τις νείος ἐστὶν ἐκτεθραμμένος,
 πέμπειν ἐκεῖνον ἀντὶ σαντοῦ μάνθάνειν.

— ἀλλ' ἐστ' ἔμοιγε κ. τ. λ.

αὐτὸς μαθήσεται παρ' αὐτοῖν τοῖν λόγοιιν. Nub. 886

σαφῆς γ' ὁ χρησμὸς νῆ Δί'. ᾧ πάντες θεοί, Lys. 777

μή νυν ἀπέλωμεν ταλαιπωρούμεναι,

ἀλλ' εἰσίσωμεν. καὶ γὰρ αἰσχρὸν τουτοινὶ

ᾧ φίλταται τὸν χρησμὸν εἰ προδώσωμεν.

... ὑμᾶς ἐν πόλει Lys. 1183

* ξενίσωμεν ὧν ἐν ταῖσι κίσταις εἶχομεν
 ὄρκους δ' ἐκεῖ καὶ πίστιν ἀλλήλοις δότε
 κῆπειτα τὴν αὐτοῦ γυναιχ' ὑμῶν λαβῶν
 ἄπεισι' ἕκαστος. — ἀλλ' ἴωμεν ὡς τάχος.

ἐγὼ δέ γ' εὐχαιμένην ἂν ἐντυχεῖν τιτι Ran. 283

λαβεῖν τ' ἀγώνισμ' ἄξιόν τι τῆς ὁδοῦ.

ἐγὼ δὲ καὶ σύ γ' ὡς τάχιστα τὸν θεὸν Plut. 620

* ἐγκατακλινοῦντ' ἄγωμεν εἰς Ἀσκληπιοῦ.

παῖ Καρίων τὰ στρώματ' ἐκφέρειν σ' ἐκρήν Plut. 624

αὐτόν τ' ἄγειν τὸν Πλοῦτον, ὡς νομίζεται,
 καὶ τᾶλλ' ὅσ' ἐστὶν ἔνδον ἠῶτρῆσιμμένα.

4.

καὶ μὴν ὀδὶ Νίκαρχος ἔρχεται φανῶν. Ach. 908

Ioc versu Dicaeopolis spectatoribus exponit quis sit qui adveniat, iovaeque scaenae fit initium. Non igitur mirum est etiam alibi iuius generis versus diligentius compositos esse, quorum multos iunc afferam.

- ζητῶμεν αὐτόν. — ἀλλ' ὀδὶ προσέρχεται Equ. 146
- * καὶ μὴν ὁ Παφλαγῶν οὐτοσὶ προσέρχεται Equ. 234
- * οἴμοι. — τί ἔστι; — Βδελυκλέων ἀνίσταται Vesp. 137
- * ὀδὶ τις ἕτερος, ὡς ἔοικεν, ἔρχεται Vesp. 1415
- καλούμενός σε. τὸν γέ τοι κλητῆρ' ἔχει.
ὄπτα καλῶς νῦν αὐτά· καὶ γὰρ οὐτοσὶ Pac. 1043
- * προσέρχεται δάφνη τις ἐστειφανωμένος.
νῆ τὸν Δί', ὡς τὰ παιδί' ἤδη ἔξέρχεται. Pac. 1265
- * ἀλλ' ὅδε φύλαξ γὰρ τῶν ἐκείθεν ἄγγελος Av. 1168
- ἔσθει πρὸς ἡμᾶς δεῦρο πυρρίχην βλέπων.
ἀλλ' οὐτοσὶ τρέχει τις Ἀλφειὸν πνέων. Av. 1121
- ἔοικεν οὐ ψευδαγγελῆσειν ἄγγελος. Av. 1340
- * ἄδων γὰρ ὅδε τις ἀετοὺς προσέρχεται.
ἠδὲ δὲ καὶ δὴ Λαμπιτῶ προσέρχεται. Lys. 77
- πρέσβειρά τοι ναὶ τῶ σιωῖ Βοιωτία Lys. 86
- ἔκει ποθ' ἀμέ.
- αὐτῆ γὰρ, ὡς ἤκουσεν, ἦδ' ἐξέρχεται. Lys. 1107
- ἀλλ' οὐτοὶ γὰρ αὐθις ἔρχονται πάλιν Lys. 1239
- ἐς ταυτόν. οὐκ ἐρρήσεται ὠ μαστιγίαι;
- νῆ τὸν Δί' ὡς ἤδη γε χωροῦσ' ἔνδοθεν. Lys. 1241
- πλήν ἢ γ' ἐμὴ κωμῆτις ἦδ' ἐξέρχεται. Lys. 5
- ἀλλ' ἐκποδῶν πτήξωμεν, ὡς ἐξέρχεται Thesm. 36
- * Θεράπων τις αὐτοῦ πῦρ ἔχων καὶ μυρρίνας.
σίγα. — τί δ' ἔστιν; — Ἀγάθων ἐξέρχεται. Thesm. 95
- καὶ γὰρ τιν' ἐκφέρουσιν οὐτοὶ νεκρόν. Ran. 170
- ἀπελθεῖν οἴκαδε Lys. 726
- ἔλκουσιν. ἠδὲ γοῦν τις αὐτῶν ἔρχεται.
- καὶ μὴν ὄρω καὶ Βλεψίδημον τουτοῖ Plut. 332
- * προσιόντα.

** καὶ μὴν τὸ μειράκιον τοδὶ προσέρχεται Plut. 1038
οὐπὲρ πάλαι κατηγοροῦσα τυγχάνω.

καὶ νῦν ἄγοντες ἤκομεν Ψευδαρτάβαν. Ach. 91
ἤκω παρ' ὑμᾶς... —* (ἔτερον αὐτὸν κακόν.) Av. 992
ἤκω παρ' ὑμᾶς δεῦρο πωλήσω. — τὸ τί; Av. 1038
ἤκω φράσω τοῦτ' ἀγγελῶν θ' ὑμῖν, ἵνα... Thesm. 579
ἤκω Θεαρίωνος ἀρτοπώλιον Aristoph. fr. 155
λιπῶν, ἵν' ἐστὶ κριβάνων ἐδώλια.
γυναῖκα δὴ ζητοῦντες ἐνθάδ' ἤκομεν... Aristoph. fr. 451
ἐκ τῶν ἀγρῶν ἤκουσιν ἐβλαστηκότες... Eupol. fr. 329

Hunc Eupolidis versum in initio scaenae positum fuisse puto.

* νυνὶ μὲν ἤκουσιν Μεγαρόθεν, εἰσὶ δὲ Stratt. fr. 26, 2

* Κορίνθιοι· Λαῖς μὲν ἦδὲ Μεγαλέους.
ἔξεισιν ἄκων δεῦρο πέριχος τρόπον. Pherecr. fr. 150

ὀδὶ δὲ καυτός. ἀλλ' ἄνοιγε τὴν θύραν. Ach. 1189
ὀδὶ γὰρ ἀνήρ ἐστιν, ὅς μ' ἀπώλεσεν. Vesp. 1389
ὀδὶ δὲ καυτός ἐστιν. ἀλλὰ χρηθῆς... Av. 1718
ὀδὶ γὰρ αὐτός ἐστιν· εἴ τι γρυῖξομαι... Alcaei fr. 22
ἰδοὺ πάρεμι. μῶν ἐπισχεῖν σοι δοκῶ; Pac. 1042

ἰδοὺ κύλιξ σοι καὶ τράπεζα καὶ φακοί. Pherecr. fr. 67, 3

* τὸ μὲν πόλισμα τῆς Νεφελοκοκκηγίας Av. 1565
ὄραν τοδὶ πάρεστιν οἷ προσβέβουμεν.

* τὴν Σμικυθίωνος δ' οὐχ ὄρας Μελιστίχην Eccl. 46
σπεύδουσαν ἐν ταῖς ἐμβάσιν; καὶ μοι δοκεῖ...

τὴν τοῦ καπήλου δ' οὐχ ὄρας Γευσιστράτην Eccl. 52
ἔχουσαν ἐν τῇ δεξιᾷ τὴν λαμπάδα;

In versibus quos ultimo loco protuli poeta descriptionem personarum, quae in scaenam prodeunt, iniecto illo οὐχ ὄρας; vivi- diorem reddidit neque vero metrum delevit. Quibus trimetris iam ad aliud hoc exemplorum genus perducimur, quod sequitur.

ὀδὶ δὲ τίς ποτ' ἐστίν; οὐ δῆπου Στράτων; Ach. 122
τίς οἴτοσί ποτ' ἔσθ' ὁ Θρηγῶν; οὐ τί που Nub. 1260
τῶν Καρκίνου τις δαιμόνων ἐφθέγγατο;

* τίς ἐστίν; οὐ δῆ που Βλέπτυρός ὁ γεινιῶν; Eccl. 327
νὴ τὸν Δί' αὐτός δῆτ' ἐκεῖνος. εἰπέ μοι
τί τοῦτό σοι τὸ πυρρὸν ἐστίν; — κ. τ. λ.

- οὗτος τί κόπτεις; μῶν ἐμὲ ζητεῖς; — πόθεν;... Eccl. 976
 οὐκ ἠγόρευον; οὗτός ἐστ' οὐκ Ἀργόλας. Arist fr. 298
 οὐκ ἠγόρευον; τοῦτ' ἐκεῖν' οὐγὰρ 'λεγον. Ach. 41
 * τοῦτ' ἔστι τουτὶ τὸ κακὸν αὐθ' οὐγὰρ 'λεγον. Pac. 64
 τίς ὠλόλυγά; — τοῦτ' ἐκεῖν' οὐγὰρ 'λεγον. Lys. 240
-
- * ἀλλ' Ἀμφιθέος μοι ποῦ 'στιν; — οὔτοσι πάρα. Ach. 129
 ἀλλ' ἀντὴν τίς ἔστιν; — ἡ νυμφεύτρια. Ach. 1056
 ποῦ μοι τὸ τοῦ Κλεωνύμου 'στι παιδίον; Pac. 1295
 ὁδὶ δὲ δὴ τίς ἔστιν ὄρνις; οὐκ ἐρεῖς; Av. 67
 ἡδὲ δὲ δὴ τίς ἔστιν ἢ τὸ παιδίον || ἔχουσα;... Thesm. 608
 ** τίς τὴν Θύραν ἐπάταξεν; ὡς κενταυρικῶς Ran. 38
 ἐνήλαθ' ὅστις. εἰπέ μοι τουτὶ τί ἦν;
 τουτὶ τί ἔστι; — τοῦτο; λίμνη νῆ Δία Ran. 181
 αὕτη 'στιν ἦν ἔφραζε καὶ πλοῖόν γ' ὄρω.
 — * νῆ τὸν Ποσειδῶ κάστι γ' ὁ Χάρων οὔτοσι.
 ... ποῦ 'στιν ἢ τοῖς ὀστράκοις Ran. 1305
 αὕτη κροτοῦσα; δεῦρο Μοῦσ' Εὐριπίδου.
 σύ δ' εἰ τίς; ὠχρὰ μὲν γὰρ εἶναι μοι δοκεῖς. Plut. 422
 τίς ἔσθ' ὁ κόπτων τὴν Θύραν; τουτὶ τί ἦν; Plut. 1097
 εἰσὶν δὲ ποῦ; Arist. fr. 388
 — αἰδὶ κατ' αὐτὴν ἦν βλέπεις τὴν εἴσοδον.
 ἔστι ... τοῦτο τί; Plat.fr.173,3 ss.
 — Φιλοξένου καινὴ τις ὀψαρτυσία.

Haec habui exempla versuum, quibus advenientes a personis quae in scaena versantur describuntur. Non vero minus diligenter ii trimetri compositi sunt, qui primi a personis cum prodeant recitantur.

- ποῦ Πισθέταιρός ἐστιν ἄρχων; — οὔτοσι. Av. 1122
 πᾶ τᾶν Ἀσανᾶν ἐστιν ἅ γερωία Lys. 980
 * ἦ τοὶ προτάνεις; λῶ τι μυσιζαί νεον.
 τίς ἄν φράσειε ποῦ 'στιν ἢ Λυσιστράτη; Lys. 1086
 ὡς ἄνδρες ἡμεῖς οὔτοισι τοιοντοῖ.
 οἴμοι τάλας. — ὦ Ἡράκλεις τίς οὔτοσι; Ach. 1018
 οἴμοι τάλας ὀρνιθοθήρα τουτοῖ. Av. 62
 οἴμοι τάλας ὁ Ζεὺς ὅπως μὴ μ' ὄψεται. Av. 1494
 ποῦ Πισθέταιρός ἐστ'; — ἔα τουτὶ τί ἦν;

ἰδοὺ θάεσαι, κοῦχ ἄπαντας ἐκφέρω. Equ. 996

— *οἴμ' ὡς χεσεῖω, κοῦχ ἄπαντας ἐκφέρω.*

Sagittarius quoque, cuius de versibus laxissimis supra dixi (in annotatione pg. 34), cum Mnesilochum ducens prodeat, initium loquendi versu indissoluto facit:

ἐνταῦτα νῦν οἰμῶξι πρὸς τὴν αἰτρίαν. Thesm. 1001

Sed iam satis multa exempla mihi attulisse videor, praesertim cum verear, ne sint qui dicant omnino mirum non esse, quod poeta scaenarum initium versibus artis elegantioris distinxit.

5.

Eodem modo quo in initio scaenarum, in fine scaenarum comici poetae rem metricam diligentius curare solent. Hoc quoque mirum non esse dicat fortasse, cui ex Shakespearii sive Schilleri fabulis id notum est distinxisse illos scaenarum vel actuum fines versuum clausulis inter se consonantibus. Tamen et Graecorum poetarum artificium dignum est, quod accuratius consideretur, qui scilicet non homoeoteleuta sed pedum tantum structuram exactiorem ad exitum significandum adhibebant.

Inspiciamus exempla:

τὴν ἀσπίδ' αἶρον καὶ βάδιζ' ὃ καὶ λαβῶν. Ach. 1140

ἰδοὺ βάδιζε. μηδὲν ἡμᾶς ἰσχέτω. Equ. 724

βάδιζε τοίνυν ὕστερος· σὺ δ' ὃ Σίκων Eccl. 867

καὶ Παρμένων αἶρεσθε τὴν παμπησίαν.

* *βάδιζ'· ἐγὼ δέ σου κατόπιν εἰσέρχομαι.* Plut. 1094

ἄπελθε ταυτηγὶ λαβῶν. — ἀπέρχομαι. Ach. 465

ἄπελθε τουτονὶ λαβῶν. — ἀπέρχομαι. Av. 948

ἄπελθ' ἀφ' ἡμῶν καὶ σὺ καὶ τὰ στέμματα. Av. 893

καὶ ξυσταθεύσω τοῦτον. ἀλλ' ἀπέλθετε. Lys. 844

... ἀλλ' εἴσιπον. Ran. 669

ὁ δεσπότης γὰρ αὐτὸς ὑμᾶς γνώσεται

ἢ Φερσεφάτιθ' ἄτ' ὄντε κἀκείνω θεώ.

ἀλλ' εἴσιθ'. ὡς τὸ πρᾶγμ' ἐλέγξει βούλομαι Arist. fr. 246

τουτί· κ. τ. λ.

... ἀγ' ὡς τάχιστ' ἐς τὴν λόχημν Av. 207

ἔσβαινε κἀνέγειρε τὴν ἀηδόνα.

- * ὑπόκνυτε τὰν τύλαν ἰὼν Ἰσμήνιχε.
καὶ μὴν ἔνεγκ' αὐτοὺς ἰὼν, ἔν' οὐτοσὶ
αὐτῶν ἀκούσῃ· κ. τ. λ.
οὐκ οὖν . . . μεταθρέξει ταχὺ . . . ; Pac. 261
ἔγωγς νῆ Δί'. εἰ δὲ μή, ἴγῳ κλαύσομαι.
ἀλλ' εἴσαγ' ὡς τάχιστα ταυτηνὶ λαβῶν. Pac. 842
ἐγὼ δ' ἄπειμι — δευρόο νυν ᾧ Θραῦτ' ἔπον. Thesm. 279
ἀλλ' ἐς τὸ πρόσθε· χρῆν' παραεῖν' ἐς τὴν πύκνα. Equ. 751
ἴωμεν ἐς τὸν δῆμον. — οὐδὲν κωλύει. Equ. 723
(. . . ἄνιππον). ἀλλ' εἴσειμι, σοῦ δ' οὐδ' φροντιῶ. Nub. 125
ἀτὰρ μέτεμί γ' αὐτόν. ἦν δὲ μὴ θέλη, Nub. 801
οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἐξελαῶ ἕκ τῆς οἰκίας.
ἄπειμι, καὶ τοῦτ' ἴσθ' ὅτι Nub. 1254
- ** θήσω προτανεῖ' ἢ μηκέτι ζῶην ἐγὼ.
ἀλλ' ἐκποδὼν ἄπειμι πρὶν πληγὰς λαβεῖν. Vesp. 1325
ἐγὼ δέ, μισεῖ γάρ μ', ἄπειμ' ἐξ ὀμμάτων. Phryn. fr. 81 1)
ἐγὼ δ' ἐπὶ σπλάγχν' εἶμι καὶ θυλήματα. Pac. 1040
- * ἀλλ' εὐθὺ πόλεως εἶμι· θῦσαι γάρ με δεῖ
κρίον Χλόη Δήμητρι.
ἐγὼ δὲ δοῖδνκ' εἰσιὼν ποιήσομαι. Pac. 288
ἀλλ' εἰσιὼν τῷ κανθάρω δάσω πιεῖν. Pac. 49
ἐγὼ δ' ἰὼν
πέμνω πλακοῦντ' ἐς ἐσπέραν χαρίσιον. Arist. fr. 202
ἴωμεν. ἦγοῦ δὴ σὺ νῶν τύχαγαθῆ. Av. 675
- * ἀπίωμεν ἡμεῖς ὡς τάχιστ' ἐντευθενί
θύσοντες εἴσω τοῖς θεοῖσι τὸν τράγον.
καὶ μὴν βαδίζω. — σπεῦδέ νυν. — τοῦτ' αὐτὸ δρω. Plut. 414
. . . τὰ τ' ἄλλα πάντα ἀποδειρασ' οἴχεται. Lys. 952
ἀλλ' οἴχεται φεύγων, ὃν εἶχες μάρτυρα. Plut. 933
αὐτὴ μὲν ἡμῖν ἠπίτριπτος οἴχεται. Plut. 619
δείξει τάχ' αὐτός, ὡς ἔγωγ' ἀπέρχομαι. Eccl. 935
. . . ἐμαντὸν εἰς ἀπωλίαν οἰχίσομαι. Plat. fr. 199
πωτάσομαι· κράτιστα γὰρ παντῶ λέγεις. Lys. 1013
ἐγὼ δ' ὑπαντιῆσαι γ' ἐκείνοις βούλομαι. Plut. 770

1) De hoc versu cf. pg. 28.

ἐγὼ δὲ πρὸς τὸ δεῖπνον ἤδη 'πείζομαι.	Eccl. 1149
ἔχω δὲ τοι καὶ δᾶδα ταυτηγὶ καλῶς.	
φεύγεις; ἐμέλλον σ' ἄρα κινήσειν ἐγὼ	Nub. 1301
αὐτοῖς τροχοῖς τοῖς σοῖσι καὶ ξυνωρίσιν.	
... κλάων γε σύ,	Ach. 827
εἰ μὴ 'τέρωσε συκοφαντήσεις τρέχων.	
οὐκ ἀποίσεις τοὺς νόμους;	Av. 1044
πικροὺς ἐγὼ σοι τήμερον δείξω νόμους.	
** οὐκουν ἐτέρωσε πετομένη	Av. 1260
καταιθαλώσεις τῶν νεωτέρων τινά;	
οὐκ εἶ λαβὼν θύραζε τὰ ψηφίσματα	Arist. fr. 58
* καὶ τὴν ἀνάγκην ἐς κόρακας ἐντευθενί;	

Non omnia quae exstant exempla protuli. Qui Aristophae fabulas et antiquae comoediae fragmenta perleget, plura inventa observabit ut Shakespearium et Schillerum ita Aristophanem quoque libere suo artificio usum esse. Lex enim certa in talibus omnino non quaerenda est.¹⁾

6.

ὁδὶ δὲ καὐτός· ἀλλ' ἄνοιγε τὴν θύραν. Ach. 1189

Haec verba ad unum directa sunt servorum, qui res scaeni curabant atque attente illud ἄνοιγε expectare debebant. Non nantur servi isti ἐνδοθέν τις vel τις; bis Manem inventi pellatum :

* Μανῆς δὲ φερέτω μοι θύραζε τὰ πτερά. Av. 1311

** μὰ Δι' ἀλλὰ τοῦτό γ' οἴκαδ' ὦ Μανῆ φέρε. Lys. 908

Versus allati artis expolitiores non sunt. Aliter vero res se habent in versibus his :

ἐνεγκάτω τις ἐνδοθέν τῶν ἰσχάδων. Ach. 805

ἐνεγκάτω τις ἐνδοθέν δᾶδ' ἢ λύχνον. Thesm. 238

τὸ κρεῖδδιον Plut. 227

τῶν ἐδοθέν τις εἰσνεγκάτω λαβῶν.

1) Nub. 887 ἐγὼ δ' ἀπέσσομαι. — τοῦτό νυν μέμνησ' ὅπως ..

Sic AR; ἐγὼ δ' ἀπέσσομαι relq.; Bentleyius ἐγὼ δ' ἀπειμι.

Favent huic Bentleyi coniecturae exempla, quae supra collegi.

	<i>ἀλλὰ χρὴ θεᾶς</i>	Av. 1718
* <i>Μοίσης ἀνοίγειν ἱερὸν εὐφημον στόμα.</i>		
<i>ἄδωμεν εἰς τὸν δεσπότην ἐγκώμιον.</i>	Arist. fr. 491	
<i>ξυναυλίαν κλαύσωμεν Οὐλύμπου νόμον.</i>	Equ. 8	
<i>ἀλλ ὦ τέκνον σὲ μὲν τὸ σαντῆς χρὴ ποιεῖν</i>	Thesm. 1062	
* <i>κλάειν ἔλεινωσ. — σὲ δ' ἐπικλάειν ὕστερον.</i>		
— <i>ἐμοὶ μελήσει ταῦτά γ', ἀλλ' ἄρχου γόνων.</i>		
<i>ῥον . . . προσάξεσθαί τινα</i>	Eccl. 885	
<i>ἄδουσ'. ἐγὼ δ' ἦν τοῦτο δρᾶς ἀντάσομαι.</i>		
<i>κλείσω καλὸν</i>	Lys. 1243	
<i>ἐς τὼς Ἀσσαναίως τε χᾶμ' ἄεισμ' ἀμᾶ.</i>		
<i>ἐγὼ ἐπάσομαι μέλος τι μελλοδειπνικόν.</i>	Eccl. 1152	
<i>... Δισχίνης . . . ἀνήρ σοφὸς καὶ μουσικὸς καντάσεται.</i>	Vesp. 1242	
<i>εὐ οἶδ' ὅτι οὐ πράγματ' ἄσει. σώφρωνος γὰρ εἶπατρός.</i>	Pac. 1296	
<i>οὔποψ μελωδεῖν αὐ' παρασκευάζεται.</i>	Av. 226	
<i>σίγα· μελωδίαν παρασκευάζεται.</i>	Thesm. 99	

Horum quoque versuum lima optime elaborata est atque, quia nullos fere pedes solutos continent, maiore pondere recitari possunt et optime dialogorum partes concludunt.

Iam ad finem perduximus quaestiunculam de trimetris quae in scaena agantur explicantibus. Multa sane exempla exstant quae non attuli, sed quid plura? Ex allatis mea quidem sententia satis evidenter apparet inter subtiliora artificia comicorum poetarum parvi momenti non esse illud, quo sententiae ad explicandam actionem insertae versibus castigatioribus concipiuntur.

Caput tertium: De reliquis trimetris, qui ut ex multitudine emineant carent solutionibus.

1.

Actum est de comicorum trimetris iis quibus ad spectatores orationem dirigebant, transactum etiam de iis quibus actionis progressum explicabant, videamus nunc quidem omnino eos trimetros, quos graviore pondere recitari voluerint, elegantius ab iis esse conformatos.

Diudicat e. gr. Populus in Equitibus ultimum certaminum,
nter botularium et Cleonem instituta sunt, versu 1216

αὐτῆ μὲν ἢ κίστη τὰ τοῦ δήμου φρονεῖ.

us vero in Ranis Aeschylum indicat vicisse versu 1471

ἢ γλωττ' ὁμώμοκ', Δίσχυλον δ' αἰρήσομαι.

rius in Equitum exodo de Cleone sententiam fert hanc:

οὐδὲν μέγ' ἄλλ' ἢ τὴν ἐμὴν ἔξει τέχνην. Equ. 1397. —

iades a discipulo quaerit, quis sit homo in lectulo suspenso:

αὐτός. — τίς αὐτός; — Σωκράτης. — ὦ Σώκρατες. Nub. 219. —

a Socraticorum lex haec est:

ἀλλ' οὐ θέμις πλὴν τοῖς μαθηταῖσιν λέγειν. Nub. 140

filio Strepisades repetit:

ὅπως δὲ τοῦτο μὴ διδάξεις μηδένα. Nub. 824. —

osum discipulum tandem Socrates dimittit:

ὕθλιεῖς ἄπερρ', οὐκ ἂν διδάξαιμι' ἂν σ' ἔτι. Nub. 783. —

accusatus in Vespis obsolvitur:

δείξειν ἔοικεν. — ἐκπέφευγας ὦ Λάβης. Vesp. 994. —

ibus tandem convenit pax inter deos et aves:

εἴ τοι δοκεῖ σφῶν ταῦτα, κάμοι σὺνδοκεῖ. Av. 1630

οὗτος, δοκεῖ δρᾶν ταῦτα τοῦ σκήπτρου πέρι.

Lysistratae fabulae summa datur versu 1278

εὐλαβώμεθα

τὸ λοιπὸν αὐθαίς μὴ ἔξαμαρτάνειν ἔτι.

ides in Thesmophoriazasis sagittarium, ne nomen Artemisiae
scatur, monet versu

μέμνησο τοίνυν τοῦνομ'. — Ἀρταμονξία Thesm. 1201.

uti fabula Cario longae orationis quae est de sanatione Pluti
am enarrat versu indissoluto:

ὁ Πλοῦτος, ὦ δέσποιν', ἀναισθήκει βλέπων. Plut. 738.

In Acharnensibus Megarensis homo stupentem Dicaeopolidem
ogat

ἢ οὐ χοῖρός ἐστ' ἄδ'; — οὐκ ἔμοιγε φαίνεται. Ach. 769

versum ea de causa poeta indissolutum formavit, quia infra
t versum

αὐτα ἴστί χοῖρος; — νῦν γε χοῖρος φαίνεται. Ach. 781

Versum 769 ab auditoribus memoria teneri voluit, dum progressa sit oratio usque ad versum 781 simillimum.

Res eadem est in Pacis versibus:

δοίην ἄν αὐτοῖν ἰσάδων τρεῖς χοίνικας. Pac. 1217

οὐκ ἄν πριάμην οὐδ' ἄν ἰσάδος μᾶς. Pac. 1223

Sed haec hactenus. Sufficiunt ni fallor exempla, quae multa adhuc in comicorum trimetris artificia latere doceant. Simul tamen illi quos modo consideravimus versus propterea quoque solutiones vitant, ut augeantur pondera verborum: eadem de causa qua trimetri in capitibus I, II tractati exactius excusi sunt. Pergamus igitur in afferendis exemplis et investigandis artificiis.

2.

Denique ex Acharnensium fabula initium faciamus, in cuius prologo Dicaeopolis pauca affert, quae gaudio ei fuerint, multa, quae aegre tulerit, quorum gravissimum inducitur versu 17 indissoluto:

ἀλλ' οὐδεπώποτ' ἐξ ὄτου ἴγῳ ῥύπτομαι . . .

Legatus postquam pauca quae in itinere acciderint narravit, novum atque gravissimum referre coepit versu 91 indissoluto:

καὶ νῦν ἄγοντες ἤκομεν Ψευδαρτάβαν . . .

Euripidis famulus quid dominus agat explicare incipit:

ὁ νοῦς μὲν ἔξω ξυλλέγων ἐπύλλια . . . Ach. 398

Apparet, quid Aristophanes his versibus indissolutis consequi voluerit. Cum autem non omnia exempla, quae proferam, hoc modo pertractare possim, versus solum exscribam.

καὶ μὰν φέρω χᾶνας λαγῶς ἀλώπεκας . . . Ach. 878

οὐκ ἀλλ' ἐγὼ χῶ παιῖς ἐρίζομεν πάλαι . . . Ach. 1114

ἀλλ' οἱ γ' ἐμοὶ λέγουσιν ὡς ἄρξαι σε δεῖ . . . Equ. 965

οὔμοι δὲ γ' αὖ λέγουσιν ὡς ἀλουργίδα . . . Equ. 967

οὐ τοῦτῳ φησιν ἀλλὰ ναῦς ἐκάστοτε . . . Equ. 1070

ἐκεινοὶ γὰρ ὡς ἔμ' ἔρχονται τινες . . . Equ. 1196

φήσεις γ' ἐπειδὰν τὰς τριακοντούτιδας . . . Equ. 1388

Quocum versu eiusdem coloris versum compares :

<i>τί δῆτα λέξεις, τὰπῶλοιπ' ἦνπερ πύθῃ;</i>	Pher. fr. 108, 22
<i>ἀνίρει' ἄρτι Χαιρεφῶντα Σωκράτης ...</i>	Nub. 144
<i>ἀνίρει' αὐτόν Χαιρεφῶν ὁ Σφήττιος ...</i>	Nub. 156
<i>ἔφασκεν εἶναι τοῦντερον τῆς ἔμπιδος ...</i>	Nub. 160
<i>ζητοῦντος αὐτοῦ τῆς σελήνης τὰς ὁδοὺς ...</i>	Nub. 171

Quotiescunque in hac Nubium scaena discipulus novam incipit narratiunculam, a versu indissoluto incipit. Et hos vero versus indissolutos et omnes eos, quos supra attuli, cum in initio quodam positi sint, trimetri laxissimi sequuntur. —

<i>Lys. εἴ τᾶρα νῆ, τὴν Ἀρτεμιν τὴν χειρά μοι ...</i>	Lys. 435
<i>γυνή A. εἴ τᾶρα νῆ τὴν Πάνδροσον ταύτη μόνον ...</i>	Lys. 439
<i>γυνή B. εἴ τᾶρα νῆ τὴν Φωσφόρον τὴν χειρ' ἄκραν ...</i>	Lys. 443

Praeterea cf. Vesp. 839, 907, 922, 1224; Pac. 406, 410, 475, 673, 681, 696, 702; Av. 13, 137, 199, 981, 995, 1674; Lys. 46, 97, 870, 885; Ran. 58, 66, 68; 161; Eccl. 441, 446, 452, 458, 465, 473; 528, 533, 539; Plut. 26, 51, 87, 202, 840, 1028, 1118.

3.

In Acharnensibus Euripides diu frustra quaeritat, cuiusnam tragicæ personæ lintea Dicaeopolis secum portare velit atque tandem eam invenit exclamans :

οἶδ' ἄνδρα Μυσὸν Τήλεφον. — ναὶ Τήλεφον. Ach. 430

In Ecclesiazusis Blepyro frustra remedium quaerenti tandem in mentem venit Amyno :

ἀλλ' οἶδ' Ἀμύνων. — — — | — — — || Eccl. 465

Cratini fragmentum nobis servatum est hoc :

πῶς τις αὐτόν, πῶς τις ἄν Cratin. fr. 187

** ἀπὸ τοῦ πότου παύσεις, τοῦ λίαν πότου;

ἐγφῆδα. συντρίψω γὰρ αὐτοῦ τοὺς χόας ...

Videmus comicos poetas non solum initium sed etiam finem sententiarum, si maiore sono recitandus erat, indissolutis trimetris comprehendisse.

4.

Exquisitam Graecorum artem rhetoricam ad exornandas nec non distinguendas sententiarum clausulas libentissime arte metrica

usam esse omnibus notum est. Nos quidem iam supra observavimus comicos poetas trimetris indissolutis distinguere cum scaenarum vel actuum exordium (v. pg. 49 ss., 54 ss.) aut finem (v. pg. 53 ss.) tum sententiarum quae proferuntur aut initium (v. pg. 58 s.) aut finem (v. pg. 59). Nunc autem dum procedimus ad artem oratoriam propius accedamus videamusque quid valeant trimetri indissoluti in multis illis orationibus vel oratiunculis, quas comici poetae fabulis suis ubique inseruerunt.

Praemitto exempla minoris ambitus velut Xanthiae oratiunculam, quae inest in Vesp. versibus 922—930.

μή νυν ἀφῆτ' ἔτ' αὐτόν, ὡς ὄντ' αὖ πολὺ Vesp. 922

* *κνωῶν ἀπάντων ἄνδρα μονοφαγίστατον,*

** *ὄστις περιπλεύσας τὴν Θυῖαν ἐν κύκλῳ . . .*

sequuntur vv. com. 3, trag. 2.

** *... ἵνα μὴ κεκλάγγω διὰ κενῆς ἄλλως ἐγώ·* Vesp. 929

ἔὰν δὲ μή, τὸ λοιπὸν οὐ κεκλάξομαι.

Duo igitur in hac oratiuncula versus insunt indissoluti, quibus ipsa coeretur. Alter enim in initio, alter in fine positus est.

Res eadem est in Eccl. versibus 60—64.

ἔγωγε. πρῶτον μὲν γ' ἔχω τὰς μασχάλας Eccl. 60

* *λόχμης δασυτέρας καθάπερ ἦν ξυγκείμενον·*

** *ἔπειθ' ὀπόθ' ἀνὴρ εἰς ἀγορὰν οἴχοιτό μου*

** *ἀλειψαμένη τὸ σῶμ' ὄλον δι' ἡμέρας*

ἐχραινόμενην ἐστῶσα πρὸς τὸν ἥλιον. —

Haec exempla minoris ambitus; iam Vesperum eos versus consideremus, quibus Xanthias spectatoribus res actioni fabulae antecedentes exponit.

φράσω γὰρ ἤδη τὴν νόσον τοῦ δεσπότου. . . Vesp. 87

sequuntur vv. indiss. 2.

... ἦν μὴ 'πὶ τοῦ πρῶτου καθίζηται ξύλου. 90

ὑπνον δ' ὀρεῖ τῆς νυκτὸς οὐδὲ πασπάλην. 91

sequuntur vv. indiss. 2, trag. 2, com. 15.

... ἔχων τρόπους φρουραγοσεμνακουστίνους. 111

τοιαῦτ' ἀλύει· νουθετούμενος δ' αἰεὶ . . . 112

sequuntur vv. indiss. 4, trag. 5, com. 8.

ὃ δ' ὡσπερεὶ κολοῖδς αὐτῷ παττάλους 130

** ἐνέκρουεν ἐς τὸν τοῖχον, εἴτ' ἐξήλλετο. 131

ἡμεῖς δὲ τὴν ἀλλήν ἅπασαν δικτύοις . . . 132

sequuntur duo vv. tragici. ἔστιν δ' ὄνομα . . .

** γαὶ μὰ Δία, τῷ δ' υἱεῖ γε τῷδὶ Βδελυκλέων. 135

eta igitur versibus indissolutis singulas huius orationis particulas tinxit exceptis ultimis. Sequitur enim versus, qui toti vernarum loquio finem facit, neque hunc Aristophanes quam accuratissime proponere intermisit. Bdelycleo surgit increpatque vernas:

ὦ Ξανθία καὶ Σωσία· καθεύδετε; 136

Iam ex tribus his exemplis cognosci potest, quid in hac re eat trimeter indissolutus. Si quidem comici poetae oratorum us dicendi imitando consequi studuerunt (de qua imitatione iam supra nobis res fuit in pg. 29 s.), illud inprimis artificium eos imitari necesse fuit, quo oratores clausulas sententiarum exornare solebant. Quod vero attinet ad sententiarum exordium exactioribus versibus distinctum, hoc loco iterum nobis occurrit artificium, cuius supra in paragrapho secunda tot exempla percensuimus.

Haec mihi quaestiunculae quae sequitur praemittenda erant. Quae scilicet nunc orationes vel oratiunculas, quae in fabulis aristophaneis et fragmentis antiquae comediae exstant, percensentes percensentes eamus, quatenus vera sint quae enucleavimus. Legem severam quae umquam violatam poetas sibi scripsisse nemo certe exspectabit.

Exstant vero exempla eius generis tam numerosa, ut numerorum unum versuum exscribere possim, itaque rem ita instituiam, ut unum anteponam stellulam numeris versuum tragicorum, binas stellulas numeris versuum comicorum, omnino nullam versibus indissolutis.

Acharnenses.

vv. 496. 501; *502. 511 cum *512; 513. *522; 523. 529; 530. 543; 544. 554; *555 et 556 epilogus versuum duorum.

Equites.

a) vv. 40. **45; 46 (ὄντος . . .). *61; 62 (ὄδ' . . .). 72.

b) vv. 624. 638 ἀναιδῆ; 638. ταῦτα . . . 650; *651. 681
n **682.

Vespa¹⁾

- a) vv. **1299. 1303; **1304. *1307; 1308. 1323;
- b) vv. 1343. 1350; 1351. 1359;
- c) vv. 1389. 1398;
- d) vv. 1399. 1405. = vv. 1421. 1425. 1431.

Pax.

- a) vv. 20. 28; 29. 32; *33. 50. **53; 54. 66. 77;
- b) vv. **416 et 417. 420; 421. 424.

Aves.

- a) vv. 1122 et 1123; 1133. 1135; 1136. **1141; 1144. 1154. 1163;
- b) vv. 1170. 1178. 1185;
- c) vv. 1243. 1255 et 1256;
- d) vv. 1277. 1279; 1280. **1285; 1286 (*πρωτων . . .*). *1292; (*... μὲν εἶς . . .*) 1302 et 1303; 1304 (*τοιαῦτα μὲν ἔσονται . . .*); 307;
- e) vv. 1360 et 1361. *1369;
- f) vv. 1513. 1524; 1531 (*ἔν δέ σοι λέγω . . .*). 1545.

Lysistrata.

- a) vv. 97 (*λέγοιμ' ἄν ἤδη . . .*). 119 (*λέγοιμ' ἄν . . .*). 12
- b) vv. 387 et 388. 390; *391. *398; 404. 420. 429 et
- c) vv. 999. 1004—1006 epilogus trium versuum indissoluti
- d) vv. *1112 et 1113. 1118; 1119. 1123; 1124. 1135; (*εἶτα . . .*) 1145 et 1146; 1149. 1156; 1159. *1161; 1175 et *1177, *1182. 1187;
- e) vv. 717 et 718. 726.

Thesmophoriazusae.

- a) vv. 134 et 135. 144 et 145;
- b) vv. 177. 187; 189. *192;
- c) vv. 331—334. 350 et 351. (*335 *εἴ τις . . .*; 347 *κεῖ τις*)
- d) vv. 373. 375; 376. *379;

---

1) Ex Nubium fabula non habeo quod afferam.

e) vv. **383 et 384. 388; *πολλὰ καὶ παντοῖα κακά*: 1) 398. 400; 2) 405 s.; 3) *407. *409; 4) 410. 413; 5) *414. **417; 418. 423; 7) 424 *πρὸ τοῦ μὲν ... 426 νῦν δὲ ...*

f) vv. **443 et 444. 450. (*νῦν δὲ ...*) 452; 453 (*νῦν οὖν ...*);
g) vv. **466. 477. 470 s. 473. 475; enumerantur deinde
ἀ: *476 et 477 *ταῦτ' οὐδέπω ποτ' εἶπεν ...*; 497 *οὐδέπω ποτ'
γεν ...*; 498 *οὐδ' ἐκεῖν' εἴρηκέ πω ...*; 501 *οὐκ εἴρηκέ πω*; *502.
503 et **516; *517. 519 epilogus.

Ranae.

a) vv. 503. 506 et 507; 513. 520;
b) vv. *758. 760; 761. 769 et 770. 778; *785 et 786; 796
797; *799 et 800. 813.

Ecclesiazusae.

a) vv. *170. *172; 173 et 174. **203; 205. 209; 210. 214
215. 239 et 240;
b) vv. 834—836. *845; 846. *850; 851 et 852 epilogus;
c) vv. *1112. 1126;
d) vv. 1144. 1149 et 1150.

Plutus.

a) vv. 322. 326 et 327;
b) vv. 627. 630; 633. 636;
c) vv. 802 et 803. 805; **806. *818; 819.

Pherecratis et Platonis comici fragmenta.

Pherecr. fr. 108: vv. 1. **7; 8. 22; 32 et *33.

Pherecr. fr. 145: vv. 1, 2; 3. 13. 18 (*Φρῦνις*); 19. 24; 25
μόθρεος).

Platonis fr. 174: vv. *1. *6; 11; 12. 18; 19. *21.

5.

Inter versus ad tibicines directos, de quibus in capitis ante-
entis paragrapho sexta egi (v. pg. 55 s.), multi fuerunt, qui
sa contineant. Nunc plura eiusmodi, quibus iussa continentur,
igam, quamquam omnia proponere me posse despero.

ὦ Δῆμε δεῦρ' ἔξελθε. — νῆ Δί' ὦ πάτερ ἔξελθε δῆτ'.	Equ. 725
δεῦρο δεῦρ' ὦ Σώκρατες ἔξελθ'. ἄγω γάρ σοι τὸν υἱὸν τουτονί . . . καὶ ταῦτα δράσας ἦκε δεῦρ' ἀνδρῶν πάλιν.	Nub. 866 Pac. 845
· ἀλλ' εἴσω φέρων	Pac. 1020
θύσας τὰ μηρὶ' ἔξελὼν δεῦρ' ἔκφερε. βάδιζε τὴν κίστην λαβὼν καὶ τὸν χόα.	Ach. 1087
* βάδιξέ νυν καὶ δεῦρο πρὸς τὴν Παφλαγόνας.	Equ. 1217
βάδιζε θάττον. τί στένεις, εἰ μὴ φέρεις Ὀδυσσεά τιν'; . . .	Vesp. 180
σὺ μὲν βάδιζε καὶ κάθησ'. οὐδὲν γὰρ εἶ. . . . εἰσέλθετ' ἔς νεοττίαν τε τὴν ἐμὴν . . .	Eccl. 144 Av. 642
ἄπερρε καὶ σὺ καὶ κάθησ' ἐντευθενί.	Eccl. 169
πίεξέ νυν σφόδρα	Vesp. 152
εὐ κἀνδρικῶς. καγὼ γὰρ ἐνταῦθ' ἔρχομαι. κάθησο τοίνυν σηπίας μασωμένη.	Eccl. 554
ἔπαιρε σαντόν. — εἰπέ νυν ἐκεῖνό μοι, . . .	Vesp. 996
ἔπαιρε σαντόν. — ἀλλ' ἐπῆρται τοῦτό γε.	Lys. 937
ἐνταῦτα νῦν οἰμῶξι πρὸς τὴν αἰθρίαν.	Thesm. 100
ἀσκολίαζ' ἐνταῦθα πρὸς τὴν αἰθρίαν.	Plut. 1129
. . . θώρακ' ἄριστον. — παῦε παῦ', οὐδὲν λέγεις.	Vesp. 1194
αἰβοῦ. — τί ἔστι; — παῦε παῦε, μὴ λέγε.	Vesp. 37
παῦσαι 'φρυβρίζων τοῖς ἐμοῖσι χρήμασιν.	Pac. 1219
παῦσαι σὺ φρυσῶν, Ἡράκλεις τουτὶ τί ἦν;	Av. 859
οἶδ' οἶδα τὸν νοῦν' παῦε παῦε τοῦ λόγου.	Ran. 580
παῦσαι φλυαρῶν ὠγάθ'. οἶδα γὰρ σαφῶς.	Plut. 360. ¹⁾

6.

Non raro accidit, ut offensus nescioquis minacias iac
clamitans: δίκην δώσεις vel simile quid. Etiam hi versus sae

1) Ach. 731 ἀλλ' ὦ πονηρὰ κόριχ' ἀθλίου πατρός,
ἄμβατε ποτιτὰν μάθδαν, αἶ χ' εὔρητέ πα.

Sic B, κόρι' ἀθλίου Γ, κώρι' ἀθλίου Elmsleius. Qua Elmslei coniect
metrum indissolutum servatur, ut uno tenore ambo hi versus defluant.

numero indissoluti decurrunt, quibus optime poeta expressit severitatem minantis atque lente singula verba pronuntiantis.

ἡ μὴν σὺ τούτων τῷ χρόνῳ δώσεις δίκην. Nub. 1242

ἡ σφὼ ποιήσω τήμερον δοῦναι δίκην . . . Plut. 433

ἴσως γὰρ τοί ποτε Ran. 532

ἐμοῦ δεηθείης ἄν, εἰ θεὸς θέλοι.

Praeterea eiusdem generis versus exstant hi:

ἡ μὴν σὺ τούτοις τῷ χρόνῳ ποτ' ἀχθέσει. Nub. 865

τούτον δέ γ' οἴμ' ἐγὼ χεσεῖσθαι τήμερον. Vesp. 941

πάλιν τὴν ἀποισῶ ναι τὸν Ἑρμᾶν οἴκαδης. Ach. 779

7.

Megarensis homo in Acharnensibus negotiatoris in modum porculos collaudat ac venditat:

ἀλλὰ μὰν καλά. Ach. 765

ἄντεινον αἱ λῆ· ὡς παχεῖα καὶ καλά.

Eundem in modum Socrates institutionem suam commendat Nubium versibus

πρῶτον μὲν εἶναι κομψὸν ἐν συνοσίᾳ Nub. 649

ἐπαῖονθ' ὁποῖός ἐστι τῶν ἑυθυμῶν κ. τ. λ.

Praeterea in comparationem vocare licet Vesparum versum, quo Bdelycleo patri, quae domi bona sint, ostendit atque collaudat:

ὄρᾳς ὅσον καὶ τοῦτο δῆτα κερδανεῖς. Vesp. 796.

Horum quoque versuum forma recitantes adiuvat; graviores nec non suaviores hi trimetri indissoluti auribus percipiuntur.

8.

Acharnensium fabulam supra nobis perlustrantibus (v. praef. § 2) inter alios versus memorabiles apparuerunt:

τουτί λαβὼν ἄπειμι κοῦ πρόσειμ' ἔτι. Ach. 468

ὡς ναι τὸν Ἑρμᾶν, εἶπερ ἰξεῖτ' οἴκαδης, Ach. 742

τὰ πρᾶτα πειρασεῖσθε τὰς λιμῶ κακῶς.

His versibus et Dicaeopolis et Megarensis homo sancte adiurant se hoc vel illud facturos esse itaque vocem tollere coacti sunt. Adiuvit vero poeta recitantes eodem modo quo in antepositis exemplis eum rem egisse. vidimus. Quae ramus similia.

- ὄμνημι τοίνυν αἰθέρ' οἴκησιν Διός. Thesm. 272
 ὄμνημι τοίνυν πάντας ἄρδην τοὺς θεούς. Thesm. 274
 ** ὑμεῖς δ' ἐπομείσαθε ταῦτ' ἀμπεδώσατε. Lys. 211
 οὐκ ἔστιν οὐδείς οὔτε μοιχὸς οὔτ' ἀνήρ κ. τ. λ.
 κἄν εἴ με τύπτοις, οὐκ ἂν ἀντεῖποιμί σοι. Ran. 585
 λέγεις ἀληθῆ; — φημί. — πρὸς τῆς Ἑστίας; Plut. 395
 — νῆ τὸν Ποσειδῶ. — τὸν θαλάττιον λέγεις κ. τ. λ.
 τὸ πρᾶγμα τοῦτο συλλαβεῖν ὑπίσχομαι. Arist. fr. 61!
- Eiusdem generis versus sunt:
- ** αἰ λῆς, περιίδου μοι περὶ ... Ach. 772
 αἰ μὴ ἴστιν οὗτος χοῖρος Ἑλλάνων νόμῳ.
 οὐ ... παύσομαι ... Plut. 23
 πρὶν ἂν φράσης μοι τίς ποτ' ἔστιν οὔτοσί.
 ... ὡς οὐκ ἂν ἐγχείαμι χιλίων δραχμῶν. Ach. 1055
 δοίην ἂν αὐτοῖν ἰσχάδων τρεῖς χοίνικας. Pac. 1217
 οὐκ ἂν πριαίμην οὐδ' ἂν ἰσχάδος μᾶς. Pac. 1223
 οὐκ ἂν ἔτι δοίην ... Pac. 849
 εἰ πορνοβοσκοῦσ' ὥσπερ ἡμεῖς οἱ βροτοί.
 εἰ ξυνδοκοίη τοῖσιν ἄλλοις ὀρνέοις. Av. 197
 εἴ τοι δοκεῖ σφῶν ταῦτα, χῆμῖν ξυνδοκεῖ. Lys. 167
 εἴ τοι δοκεῖ σφῶν ταῦτα, κἄμοι συνδοκεῖ. Av. 1630
 ἀλλ' εἰ δοκεῖ δρᾶν ταῦτα, βουλευσασθε καὶ... Lys. 1176

Videmus non solum iurantium verba sed etiam, si quis conditionem hanc vel illam pronuntiat, talia a poetis comicis concessisse versibus, qui carent solutionibus.

9.

Ut iurantis atque minantis, ita etiam laudantis atque vituperantis verba in versibus praecipue indissolutis inveniuntur, cui artificii nunc proferam exempla.

- ... ἔπεμψεν ὑμῖν. — τοῦτο μὲν γ' ἤδη σαφές. Ach. 154
 ... ἐκ τῶν γάμων. — καλῶς γε ποιῶν ὅστις ἦν. Ach. 1050
 εὐγ' εὐγε, χάλκευ' ἀντὶ τῶν κολλωμένων. Equ. 470
 σοφόν γε τουτὶ καὶ γέροντι πρόσφορον ... Vesp. 810
 τουτὶ μ' ἀρέσκει. — πρὸς δὲ τούτοις γ', ἦν δίκην ... Vesp. 71
 ... ῥοφεῖν ἐὰν δέη τι. — τοῦτ' αὖ δεξιόν. Vesp. 813
 εὐ γ' ἐκπορίζεις αὐτὰ κἀπιχωρίως. Vesp. 859

- εὖ τοι λέγεις. — και τᾶλλα γ' ὥσιν ἦπιοι.* Pac. 934
μή νυν ὄραῖν δοκῶμεν αὐτόν. — εὖ λέγεις. Pac. 1051
... και πείσομαι σοι. — νοῦν ἄρ' ἔξεις νῆ Δία. Av. 1371
πάντ' εὖ κ' ἔχοι, και τᾶδε γὰρ λέγεις καλῶς. Lys. 180
νῆ τὸν Δί' εὖ μέντοι λέγεις. — ναι τῷ σιω ... Lys. 1095
ἄρ' ἀρμόσει μοι; — νῆ Δί' ἀλλ' ἄριστ' ἔχει. Thesm. 260
ἀνδρεῖά γ' ὦ Πόσειδον. — οἴμαι νῆ Δία. Ran. 491
(** σὲ δὲ ταῦτ' ἀρέσκει;) — *μᾶλλὰ πλεῖν ἤ μαινομαι.* Ran. 103
... ἄττ' ἂν λαλῶσι; — μᾶλλὰ πλεῖν ἤ μαινομαι. Ran. 751
* ὡς ξυνητὸς ἀνὴρ. — νῦν καλῶς ἐπήνεσας. Eccl. 204
εὖ τοι λέγειν ἔμοιγε φαίνεσθον πάνν. Plut. 198
τῆν δᾶδα μή μοι πρόσφερ'. — εὖ μέντοι λέγει. Plut. 1052
-
- αἰβοῦ. — τί ἔστιν; — οὐκ ἀρέσκουσιν μ' ὅτι ...* Ach. 189
ἢ μὴν κόβαλά γ' ἐστίν, ὡς και σοὶ δοκεῖ. Ran. 104

10.

Videmus sententias, quas in §§ 5—9 tractavimus, in monostichis praecipue indissolutis inesse. Multa iam monosticha protuli, multa vero supersunt afferenda atque nunc quidem de illis nobis res sit, quae continent verba eius, qui aliquid paucis respondeat vel referat.

- ἔλαιον ἡμῖν οἶκ ἔνεστ' ἐν τῷ λύχνῳ.* Nub. 56
ἔλαιον οὐκ ἔνεστιν ἐν τῇ ληκύθῳ. Av. 1589
ἢ παῖς λέλουται και τὰ τῆς πνυγῆς καλά. Pac. 868
ὕφ' ἄρματ' ἐλθὼν Ζηρὸς ἀστραπηφορεῖ. Pac. 722
ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτήν τὴν θύραν ἀφιγμένους. Ran. 436
= Arist. fr. 162
φροῦδοι γὰρ ἐχθρὲς εἰσιν ἐξωκισμένοι. Pac. 197

11.

In Thesmophoriazusarum exordio Euripides Mnesilocho se timere narrat ac metuere, ne ab iratis mulieribus interficeretur.

Mnesilochus vero tam male personam suam tuetur, ut dicat:

νῆ τὸν Ποσειδῶ και δίκαιά γ' ἂν πάθοις. Thesm. 86

Res eadem est, cum paulo postea exclamet:

μὰ τὸν Δί' οὐ ζηλῶ σε τῆς παιδευσεως. Thesm. 175

Sed cum huius quidem generis exclamationum nullum praeterea exemplum afferre possim nisi hoc fortasse:

νή τὸν Ποσειδῶ καὶ σὶ γὰρ τοὺς ἐκ Πύλου Equ. 1201,
 multa e contrario exclamationum exempla exstant quae versus unius modum non egrediuntur, formae vero expolitissimae sunt atque et ipsae plerumque irrisionem continent.

<i>εὖ σοι γένοιτο, Τηλέφω δ' ἀγῶ φρονῶ.</i>	Ach. 446
<i>ὡς ὄξυν πρὸς τὰς ἰσχυάδας κεκράγατε.</i>	Ach. 804
<i>νή τὸν Δί' ἀστείω γε τῷ βουσκήματε.</i>	Ach. 811
<i>ἐγὼ δ' ἄλουτος τήμερον γενήσομαι.</i>	Equ. 1061
<i>αὐτὸς τρίβων εἴης ἄν, εἰ κρέματό γε.</i>	Nub. 870
<i>Οὐτίς μὰ τὸν Δί' οὐ τι χαιρήσων γε σύ.</i>	Vesp. 186
<i>θερμὸς γὰρ ἀνήρ οὐδὲν ἦιτον τῆς φακῆς.</i>	Vesp. 918
<i>κλέπτῃς μὲν οὖν οὐτός γε καὶ ξυνωμότης.</i>	Vesp. 953
<i>ὡς ἡδέως φάγοις ἄν ἐξ ὄξους δίκτην.</i>	Vesp. 1367
<i>ὅμοιά σου καὶ ταῦτα τοῖς ἄλλοις τρόποις</i>	Vesp. 1432
<i>ὄσσην ἔχει τὴν πρωκτοπεντετηρίδα.</i>	Pac. 876
<i>ὅσον δ' ἔχει τὸν χρυσόν, ὥσπερ Παρθένος.</i>	Av. 670
<i>ἐγὼ μὲν αὐτὴν κἄν φιλήσαι μοι δοκῶ.</i>	Av. 671
<i>Χίλοισιν ἦσθην πανταχοῦ προσκειμένοις.</i>	Av. 880
<i>τουτί τὸ πράγμα φορτίου δεῖται πτερῶν.</i>	Av. 1375
<i>ἢ πού τι λεπτόν ἐστι τοῦρριπτασμένον.</i>	Lys. 28
<i>ὡς δὴ καλὸν τὸ χρῆμ' ἔχεις τῶν τιθίων.</i>	Lys. 83
<i>οἴμ' ὡς κακῶς πέπραγέ μου τὸ τοξικόν.</i>	Lys. 462
<i>νή τὸν Δί' ὡς ὄντος γε μὴ βαδιστικοῦ.</i>	Ran. 128
<i>οἴμοι τάλας ὡς ὠχρίασ' αὐτὴν ἰδῶν.</i>	Ran. 307
<i>οὕτως ἄν εἶη πρὸς πατρὸς τυμβωρύχος</i>	Ran. 1149
<i>αὕτη ποτ' ἢ Μοῦσ' οὐκ ἐλεσβίαζεν, οὐ.</i>	Ran. 1308
<i>καὶ νή τὸν Ἑρμῆν τοῦτιό γ' οὐκ ἐψεύσατο.</i>	Eccl. 445
<i>νή τὸν Ποσειδῶ μαρτύρων ἐναντίον.</i>	Eccl. 451
<i>οἴμοι Προκρούστῃς τήμερον γενήσομαι.</i>	Eccl. 1021
<i>οἴμοι τάλας ταυτί μ' ἐλάνθανεν πάλαι.</i>	Plut. 169
<i>μελαγχολᾶς ὦνθρωπε νή τὸν οὐρανόν.</i>	Plut. 366
<i>(. . . νή Δί' εὐδαίμων ἄρ' ἦν)</i>	Plut. 658
<i>ἀνήρ γέρον ψυχρᾷ θαλάττῃ λούμενος.</i>	
<i>ὄναιο μέντ' ἄν, εἴ τις ἐκπλύνει σε.</i>	Plut. 1062

Praeterea cf. Lys. 205, 206, 919, 1136, 1157, 1158; Thesm. 20; Ran. 276, 1130; Plut. 885.

Vide in omnibus quos attuli trimetris nullam inesse solutionem.

12.

Initium ducat nova haec quaestiuncula ab Equitum versibus 475 ss.

Paphlago. * ἐγὼ μὲν οὖν αὐτίκα μάλ' ἐς βουλὴν ἰών Equ. 475

** ὕμῶν ἀπάντων τὰς ξυνωμοσίας ἐρῶ,

** καὶ τὰς ξυνόδους τὰς νυκτερινὰς ἐπὶ τῇ πόλει,

** καὶ πάντ' ἅ Μήδοις καὶ βασιλεῖ ξυνώμνυτε,

καὶ τὰκ Βοιωτῶν ταῦτα συντυροῦμενα.

479

botularius. πῶς οὖν ὁ τυρὸς ἐν Βοιωτοῖς ὄνιος;

480

Neglegentissime compositi sunt trimetri, quos Paphlago in botularium equitesque iacit; concludit vero orationem versu 479 indissoluto, in quo de Boeotis res est. Excipit hoc botularius atque ipse quoque de Boeotis verba facit versu 480 indissoluto.

In comparationem licet vocare exempla haec:

οὐ τοι μὰ τὴν Ἀθήμητρ' ἔτ' εἰ μὴ σ' ἐκφάγω Equ. 698

* ἐκ τῆσδε τῆς γῆς, οὐδέποτε βιώσομαι.

— εἰ μὴ 'κφάγης; ἐγὼ δὲ γ' εἰ μὴ σ' ἐκπίω, . . .

* ἀπεριμερίμωως τὴν θύραν λελάκτισας

Nub. 136

καὶ φροντίδ' ἐξήμβλωκας ἐξηρημένην.

— ἀλλ' εἰπέ μοι τὸ πρᾶγμα τοῦ ξημβλωμένου.

139

οὐκ ἀλλ' ὕπνος μ' ἔχει τις ἐκ Σαβαζίου.

Vesp. 9

* τὸν αὐτὸν ἄρ' ἐμοὶ βουκολεῖς Σαβάσιον.

** εἶθ' ἢ μισρὰ φάλαιν' ἔχουσα τρυτάνην

Vesp. 39

ἴστη βόειον δημόν. — οἴμοι δειλαιος,

τὸν δῆμον ἡμῶν βούλεται διστάναι.

** ἴθ' ἀντιβολῶ σ', ἐλέησον αὐτῶν τὴν ὄπα,

Pac. 400

ἐπεὶ σε καὶ τιμῶσι μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ.

— κλέπται τὰ νῦν γὰρ εἰσι μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ.

* βούλεσθε τὸ μέγα τοῦτο τοῦκ Λακεδαιμόνος Av. 813

* Σπάρτην ὄνομα καλῶμεν αὐτήν; — Ἡράκλεις·

σπάρτην γὰρ ἂν θείμην ἐγὼ τήμη πόλει.

Praeterea cf. Av. 1460—1462; Thesm. 199—201; Ran. 286 s.; Eccl. 82—84, 85—87, 164—167, 714—717, 830—832, 1008—1010; Plut. 462—464, 909—911, 1060—1062, 1141—1143.

13.

In Equitibus, postquam Cleo prodiit, rixa orta est atque certamen inter eum et botularium, quae scaena tendit usque ad versum 460. Variis metris usi sunt, magnus fuit tumultus, nunc demum Cleo versu 461 ad trimetros iambicos redit.

ταυτὶ μὰ τὴν Διήμητρά μ' οὐκ ἐλάσθανεν. Equ. 461

Fatigatus est itaque verba eius lente decurrunt — nam lente recitanda sunt — atque quies reverti videtur.

Eiusdem generis sunt atque ad idem artificium spectant trimetri indissoluti Nub. 1085, Vesp. 760, Av. 639, Lys. 608,

Plut. 619 *αὐτὴ μὲν ἡμῶν ἠπίτριπτος οἴχεται.*

Nonne respirantis suspirium audire tibi videris?

14.

Iocosa Vesparum scaena ea est, in qua Bdelycleo patri tergi-versanti novam vestem induere studet.

Bdelycleo. ** *οὐκ ἀναβαλεῖ;*

Vesp. 1152

Philocleo.

— *μὰ Δι' οὐκ ἔγωγ'.*

Deinde filio irridens verba addit:

ἀλλ ὦγαθέ,

εἴπερ γ' ἀνάγκη, κρίβανόν μ' ἀμπίσχετε.

1153

Spectantium certe risum hic iocus movit; filius vero non desinit patri instare atque denuo incipit:

Bdelycleo. * *φέρ' ἀλλ' ἐγὼ σε περιβαλῶ. σὺ δ' οὖν ἴθι.* 1154

Pater vestem induit, novum autem nunc iocum parat:

Philocleo. ** *παράθου γε μέντοι καὶ κρεάγαν.*

1155

Obstupefactus filius interrogat:

τιῆ τί δή;

Maiore deinde intervallo pater:

ἦν' ἐξέλης με πρὶν διερρηχέναι.

1156

Versus 1153 et 1156, qui iocos continent, indissoluti sunt. Apparet vero utriusque ioci vim poetam optime auxisse re metrica. —

Inspiciamus nunc parilia exempla, de quibus non est, cur plura idnotem.

** ἀλλ' ὦ μέλ' ὀρρωδῶ τὸν ἔραστὴν σου. — τίνα; Eccl. 994

** τὸν τῶν γραφῶν ἄριστον. — οὗτος δ' ἔστι τις;

— ὃς τοῖς νεκροῖσι ζωγραφεῖ τὰς ληκύθους.

* ἅπασ' ἀνάγκη 'στ' ἀποθανεῖν; — εὐ' ἴσθ' ὅτι. Pac. 373

— ** ἐς χοιριδίον μοί νυν δάνεισον τρεῖς δραχμάς·

δεῖ γὰρ μνηθῆναι με πρὶν τεθνηκέναι.

** ἀναβὰς ἐπὶ τὸν πύργον τὸν ὑψηλὸν ... τί δρῶ; Ran. 130

— * ἀφιεμένην τὴν λαμπάδ' ἐντεῦθεν θεῶ,

κῆπειτ' ἐπειδὴν φῶσιν οἱ θεώμενοι

,εἶναι' τόθ' εἶναι καὶ σὺ σαντὸν ... — ποῖ; — κάτω.

οὐκ ἐξ ἴσου γὰρ ἐστὶν ἄγων νῶν. — τί δαί; Ran. 867

— ** ὅτι ἡ ποιήσις οὐχὶ συντέθνηκέ μοι,

τούτω δὲ συντέθνηκεν, ὥσθ' ἔξει λέγειν.

* φανλότατα καὶ ῥᾶσ' — εἰπέ δὴ. — καὶ δὴ λέγω Nub. 778

* εἰ πρόσθεν ἔτι μιᾶς ἐνεστώσης δίκης,

πρὶν τὴν ἐμὴν καλεῖσθ' ἀπαγξαίμην τρέχων.

Praeterea cf. Nub. 749—752, 769—772; Vesp. 1258—1262; Ran. 49—51, cuius in exempli versu ultimo alteram solam partem occupat artificium, de quo agimus.

15.

Pisthetaerus in Avium fabula, ut dissociet Neptunum atque Herculem, haec docet Herculem:

οὗτος ὁ Ποσειδῶν ...

Av. 1657

ἀνδέξεταί σου τῶν πατρῶων χρημάτων

φάσκων ἀδελφὸς αὐτὸς εἶναι γνήσιος.

Lente atque distincte loquatur necesse est ille, qui aliquid docere vel explicare studet. Non igitur mirum est versibus eum uti indissolutis. Quaeramus similia:

ἀλλ' οὐχὶ χοῖρος ἀφροδίτῃ θύεται.

Ach. 793

ἢ γλώττα χωρὶς τέμνεται. — μεμνήμεθα.

Pac. 1060

ἀλλ' οὖν σὺ μέμνησ' οὗτος ἀπεκρίνατο.

Vesp. 1433

μέμνησο τοῖνον τοῦνομ'. — Ἀρταμουξία.

Thesm, 1201

- οὐ τοῦτό φησιν ἀλλὰ ναῦς ἐκάστοτε Equ. 1070
 * αἰτεῖ ταχείας ἀργορολόγους οὔτοσί.
 cf. Ach. *108; Av. 1629; Equ. 177 s.
 ἐγὼ γὰρ οὔτοσί Nub. 141
 ἤκω μαθητῆς ἐς τὸ φροντιστήριον.
 ὡς τοῦτ' ἀληθῶς ἀττικὸν τὸ χωρίον. Nub. 209
 ἐνταῦθ' ἔνεστιν. ἡ δὲ γ' Εὐβοί', ὡς ὄρεξ, Nub. 211
 * ἡδὲ παρατέταται μακρὰ πόρρω πάνν.
 οἱ μὲν καλοῦσι περσίδ' οἱ δὲ καννάκην. Vesp. 1137
 Praeterea cf. Nub. 258 s., Vesp. 817, 1377; Pac. 231, 1019 s.
 1242; *1243, 1244; 1246—1249 (v. 1249 com.); Av. 105, *106
 199; *200; 1236; Lys. 755; Ran. 205 s., 484 s., 848, 113
 1163—1165, 1168, 1176; *1386, 1387, 1388; 1396; 1405, *1406
 Eccl. 35, 334, 336 s.; 528, *529; 539; *781, 782, 783; 984, 985
 1024 s.; Plut. 1189, *1190; Arist. fr. 43, fr. 278 (vv. 1, 3 indiss
 2 com.), fr. 392, 393; Pherecr. fr. 61, fr. 113, 3; Eupolid. fr. 281
 Platon. fr. *150; Stratt. fr. 45; Theopompi fr. 62, 5.¹)
 Stellulam anteposui numeris versuum tragicorum.

16.

Si qua persona hoc vel illud explicare aut narrare studeat alteri, verba huic explicationi aut narrationi haec fere praemittit. „Ego tibi rem explicabo.“ „Nunc verba faciam de . . .“ et similia. Versus, qui talia continent, quia in initio positi sunt, elegantissimo poeta conformavit.

- ἐγὼ φράσω σοι. τὴν ἐμὴν κίστην ἰὼν . . . Equ. 1211
 καὶ σοὶ φράσω τι πρᾶγμα δεινὸν καὶ μέγα, . . . Pac. 403
 πῶς δὲ; — σκόπει τὸ ἔημ'. ἐγὼ δὲ σοὶ φράσω. Ran. 1155
 ἐρῶ δὲ δὴ καὶ τὸν Σόλωνός σοι νόμον. Av. 1660
 ὅμως γε μέντοι σοὶ δι' αἰνιγμῶν ἐρῶ. Ran. 61
 ἀλλ' ὅμως ἐρῶ. Eccl. 413
 ὡς τὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτας σώσετε.

1) Ach. 106 ὅτι; χαννοπρώτους τοὺς Ἰάονας λέγει,

** εἰ προσδοκῶσι χρύσιον ἐκ τῶν βαρβάρων.

Elmsleius χρυσὸν proposuit pro χρύσιον. Sic versus indissolutus fit, qualem expectamus fere in explicatione huiusmodi.

* ἐγὼ δὲ δὴ ἔπη τῶν ἐμῶν ἐρῶ μόνον. Ran. 1410
 παραινέσαι δὲ σφῶν τι βούλομαι σοφόν. Stratt. fr. 45
 φράσαι βούλομαι Plut. 1090; ἐρέσθαι βούλομαι Thesm. 135;
 ὅμως γε μὴν Nub. 631
 αὐτὸν καλῶ θύραζε δευρὶ πρὸς τὸ φῶς.

ἀλλ' οὐ σε κρύψω. Plut. 26; ἀκοῦσαι ... ἄξιον ... Equ. 624;
 ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν ... νόμος. Av. 1353 s.; νόμος τις ἐνθάδ' ἔστι
 κείμενος ... Ran. 761; λόγος ... τις ἔστι ... Eccl. 473; βούλει
 εἰδέναι; ... Nub. 250; βούλει φράσω; ... Ran. 127; βούλεσθ' ...
 ἀκούειν; ... Eupolid. fr. 303. —

Praeterea iussa nonnulla hic afferenda sunt, quibuscum com-
 pares quae attuli in huius capituli § 5.

ἄκουε νῦν Πείσανδρος ὡς ἀπόλλυται. Eupol. fr. 182
 ἄκουε νῦν καὶ τήνδε τὴν ἐπιστολήν. Cratin. fr. 285
 ἄκουε δὴ νῦν. — ὡς ἀκούοντος λέγε. Av. 1513

ἄκουε Plut. 649; Eupol. fr. *151; ἄκουσον Equ. *1036; *ἄκουε ...
 καὶ πρόσσεχε τὸν νοῦν ... Equ. 1014; Cratin. fr. 284; ἀκούετε
 Vesp. 894; χεῖρ λέγειν Av. 1419; ἔασον εἰπεῖν Ran. 1239; λέγε
 Ran. 1124, 1390; φράσον Plut. 749; Cratini fr. 38, 1; *φράσατε
 Eccl. *1125, 1126; μύσιδδε Lys. 94; εἵπατον Av. 107; οὐκ ἐρεῖς;
 ... Av. 67; λέγοιτ' ἂν Ran. 1401.

Ut versus tragicos indicarem, stellulam anteposui numeris
 versuum vel fragmentorum.

17.

Non raro accidit, ut nuntietur vel narretur absentem aliquem
 hoc vel illud dixisse atque semper, quo paucioribus dicta illa
 referuntur, eo elegantioribus versibus comprehenduntur. Iam supra
 (cf. p. 12) attuli Acharnensium versus 150, 183:

Dixisse dicitur Sitalcorum rex
 ὅσον τὸ χρῆμα παρονόπων προσέρχεται. Ach. 150
 Exclamasse dicuntur Acharnenses
 σπονδὰς φέρεις τῶν ἀμπέλων τετημημένων. Ach. 183.

Nulla in his monostichis inest solutio. Quaeramus similia.

In Acharnensium fabulae exodo nuntius Lamachum clamasse
 narrat:

ὃ κλεινὸν ὄμμα νῦν πανύστατόν σ' ἰδὼν Ach. 1184
λείπω φάος τοῦτ', οὐκέτ' οὐδέν εἰμ' ἐγώ.¹⁾

In Equitibus botularius narrat:

- X ** ἄγε δὴ σκίταλοι καὶ φένακες, ἦν δ' ἐγώ, Equ. 634
βερέσχεθοί τε καὶ κόβαλοι καὶ μύθων
* ἀγορά τ' ἐν ἧ παῖς ὢν ἐπαιδευθῆν ἐγώ,
νῦν μοι θράσος καὶ γλῶτταν εὐπορον δότε
φωνήν τ' ἀναιδῆ.
... ὅπου εἶποι τις ἐν τῆκκλησίᾳ, ... Equ. 1340
,ὃ Δῆμ' ἐραστής εἰμι σὸς φιλῶ τέ σε
καὶ κήδομαί σου καὶ προβουλεύω μόνος'
ὁ γὰρ θεὸς ... μούχησεν ... Vesp. 158
ὅταν τις ἐκφύγη μ' ἀποσπλῆν' ἂν τότε.
... ἄτερός φησιν κύνων Vesp. 840
κατηγορήσειν, ἦν τις εἰσάγη γραφήν.²⁾
φήσει γὰρ ἐξολεῖν σε καὶ διαφθερεῖν Vesp. 1229
καὶ τῆσδε τῆς γῆς ἐξελαῖν. κ. τ. λ.
* ὃ Πηγάσιόν μοι φησί γενναῖον περὸν, Pac. 76
ὅπως πετήσει μ' εὐθὺ τοῦ Διὸς λαβῶν.
(οἱ Λακωνικοὶ ... ἔλεγον ἂν ταδί.) Pac. 214
* ναὶ τὼ σιῶ νῦν ὄπτικίων δώσει δίκαν.
** ... ἐλέγετ' ἂν ὑμεῖς εὐθύς· ἐξαπατώμεθα Pac. 217
νῆ τὴν Ἀθηναῖαν, νῆ Δί', οὐχὶ πειστέον.³⁾
ἦξουσι καὶ θις, ἦν ἔχωμεν τὴν Πύλον.
* ἴν' ἀποβλέπωμαι καὶ λέγωσί μοι ταδί, Eccl. 726
,τὸν τῆς στρατηγῶ τοῦτον οὐ θαναμάζετε;
λέξεις ἄρα Aristoph. fr. 38
ὥσπερ τὰ παιδί' ἔξεχ' ὃ φίλ' ἦλιε.
εἶθ' ἦλιος μὲν πείθεται τοῖς παιδίοις Stratt. fr. 46
ὅταν λέγωσιν, ἔξεχ' ὃ φίλ' ἦλιε.

1) ὄμμα· cf. quae ad v. 1184 adnotavi in pg. 28. φάος· ita hac no-
tragici nec non epici utuntur.

2) εἰσαγάγη proposuit Bergkiius, laudat hanc coniecturam Meinekii
Favent lectioni traditae εἰσάγη exempla, quae in hac paragrapho protuli, ne
versum reddit indissolutum.

3) Pac. 218 νῆ τὴν Ἀθηναῖαν. μὰ Δί' οὐχὶ πειστέον. Meinekii
Lectionem traditam servandam esse puto, quia versum indissolutum praebet.

Sed etiam plures versus huiusmodi in comparationem vocare licet velut Av. 123 ss., Thesm. 403 ss., 483 ss.; Eccl. 821; Pherecrat. fr. 101, Hermippi fr. 1; alibi non totum versum explet dictum quod refertur velut in versibus Nub. 55; Vesp. 1183; Pac. 58; Cratini fr. 252.

Videmus in omnibus fere quae attuli exemplis plane expolitam esse rem metricam, quod tamen multo aliter se habet, ubi pluribus versibus referuntur, quae alius quis dixerit. Exemplo sint Thesm. vv. 414 ss.

- * ᾧ σκυτοτόμε μου τῆς γυναικὸς τοῦ ποδὸς
τὸ δακτυλίδιον πιέζει τὸ ζυγόν
* ἄθ' ἀπαλὸν ὄν. τοῦτ' οὖν σὺ τῆς μεσημβρίας
** ἐλθὼν χάλασον, ὅπως ἂν εὐρύτερος ἔχη.

18.

Proximum est, cum de dictis nobis res fuerit, ut de proverbiiis atque sententiis agamus usu receptis vel quas recipi ac versari inter homines poetae voluerunt.

- * τοὺς δὲ ξενίζειν οὐδέποτε γ' ἴσχει θύρα. Ach. 127
schol. παροιμία. . . μέμνηται καὶ Εὐπόλις ἐν Φίλοις (fr. 265).
ἔρδοι τις ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. Vesp. 1431
οὐδὲν γὰρ ἔσμεν πλὴν Ποσειδῶν καὶ σκάφη. Lys. 139
οὐ γὰρ μοχλῶν δεῖ μᾶλλον ἢ νοῦ καὶ φρενῶν. Lys. 432
οἷόν γε τοῦστιν αἰ σοφαὶ ξυνουσία. Thesm. 21
ἅπαντα τῷ πλουτεῖν γὰρ ἐσθ' ὑπήκοα. Plut. 146
ἀλλ' εἰσὶ τοῦ κέρδους ἅπαντες ἤττονες. Plut. 363
πάσαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι. Plut. 1002 = 1075
ἐπεὶ ζαπλουτῶν οὐκέθ' ἤδεται φακῆ. Plut. 1004
ἡ γλῶττα τῷ κήρυκι τούτων τέμνεται. Plut. 1110
πατὴρ γὰρ ἐστὶ πᾶσ' ἴν' ἂν πράττη τις εὖ. Plut. 1151
οὐ γὰρ δόλου νῦν ἔργον, ἀλλ' ἀπλῶν τρόπων. Plut. 1158
πλούτῳ γὰρ ἐστὶ τοῦτο συμφορώτατον Plut. 1162
ποιεῖν ἀγῶνας μουσικούς καὶ γυμνικούς.
θάραξι· καλῶς ἔσται γὰρ, ἦν θεὸς θέλη. Plut. 1188
καὶ γὰρ τὸ γῆμαι καὶ τὸ μὴ γῆμαι κακόν. Sosar. (?) fr. v. 5
κρεῖττον σιωπᾶν ἐστὶν ἢ λαλεῖν μάτην. Philon. fr. 17

<i>καὶ γὰρ Προμηθεὺς ἐστὶν ἀνθρώποις ὁ νοῦς.</i>	Plat. fr. 136
<i>ἐν τῷ κατήλω νοῦς ἐνεῖναι μοι δοκεῖ.</i>	Plat. fr. 174, 4
<i>λύχνων γὰρ ὄσμάς οὐ φιλοῦσι δαίμονες.</i>	Plat. fr. 1174, 15
<i>ἢ τρὺξ ἄριστόν ἐστιν εἰς εὐβουλίαν.</i>	Theop. fr. 62, 4
<i>δὶς παῖδες οἱ γέροντες ὀρθῶ τῷ λόγῳ.</i>	Theop. fr. 69
<i>σφόδρ' εὐάγωτόν ἐστιν ἡ πονηρία.</i>	Demetr. fr. 4, 1.

Praeter formam versuum, quos attuli, multitudo quoque memorabilis est sententiarum, quae in Pluti fabula iuveniuntur. Postulavit sane talia huius fabulae argumentum, simul vero respiciendum est aetate proveciorem Aristophanem fuisse cum eam scriberet.

Iam ad finem pervenimus quaestionis meae partis eius, quae fuit de trimetris sermonis gravitatem forma expolitiore augentibus. Multa artificia attuli, sed etsi nonnulla adhuc in comicorum poetarum trimetris exstant de quibus non egi, tamen hic subsistamus. Satis multa collegisse mihi videor, e quibus mira illa subtilitas artis metricae eluceat.

Pars tertia.

De usu trimetrorum qui ad augendam sermonis suavitatem formati sunt indissoluti.

1.

Miramur artem qua Catullus phaselum puris ex iambis composuit. Gratum auribus metrum decurrit atque graphice rapidum phaseli cursum depingit. Aristophanem vero iam novisse hoc artificium docuit nos in huius opusculi praefationis paragrapho secunda Acharnensium versus 203

ἐγὼ δὲ φεύξομαι γε τοὺς Ἀχαρνεάς.

Caret versus solutionibus, quia abscedentis, caret spondeis, quia currentis verba continet. De versibus, qui abscedentium verba continent, supra egi (cf. pg. 52 ss.), nunc nobis res sit de versibus

indissolutis, qui meris ex iambis compositi sunt,¹⁾ ut graphice depingant festinationem ac properationem.

Exempla inveni haec:

- ἀτὰρ μέτειμί γ' αὐτὸν· ἦν δὲ μὴ θέλη... Nub. 801
 ἄπελθε τουτονὶ λαβῶν. — ἀπέρχομαι, ... Av. 948
 ἄπεισ' ἕκαστος. — ἀλλ' ἴωμεν ὡς τάχος. Lys. 1187
 ἐγὼ δὲ καὶ σύ γ' ὡς τάχιστα τὸν θεὸν Plut. 620
 * ἐγκατακλινοῦντ' ἄγωμεν εἰς Ἀσκληπίου.
 λάβεσθέ μου, λάβεσθε τοῦ σκέλους παπαῖ. Ach. 1214
 ὁδὶ δὲ καυτός· ἀλλ' ἄνοιγε τὴν θύραν. Ach. 1189
 μαθητιῶ γάρ. ἀλλ' ἄνοιγε τὴν θύραν. Nub. 183
- cf. pg. 54.
 ἐμοὶ δὲ δᾶδ' ἐνεγκάτω τις ἡμμένην. Nub. 1490
- cf. pg. 55.
 τί μοι μεταστρέφεσθε; ποῖ βαδίζετε; Lys. 125
 ὅσον τὸ χρῆμα παρνόπων προσέρχεται. Ach. 150
- cf. pg. 73.
 ... μέγαν πάνυ Vesp. 16
 ἀναρπάσαντα τοῖς ὄνυξιν ἀσπίδα
 φέρειν ...
 ἔδεισας οὗτος; οὐ ξυναρπάσει μέσσην ... Lys. 437.

2.

Progrediamur in taxandis versibus, qui consilio poetico vel graphico elegantissime compositi sunt, atque nunc quidem mihi in animo est dicere de iis, qui blandientium verba continent. Blanditiis atque assentationibus optime aptare trimetros eleganter ac blande defluentes non est, quod pluribus explicem, neque raro evenit, ut Aristophanes trimetris accuratissime perpolitus orationem blandam comprehendat.

πλὴν ἐν μόνον, τουτὶ μόνον τουτὶ μόνον Ach. 477
 σκάνδικά μοι δὸς μητρόθεν δεδεγμένος.

1) Egit de trimetris Aristophaneis, qui meris ex iambis constant, Rumpelius in Philol. tomo 28, pg. 601.

- ὦ Λάμαχ' ἦρωσ ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε, Ach. 578
 εἰ πτωχὸς ὢν εἶπόν τι κάστωμυλάμην.
 σύγγνωθί μοι· τηλοῦ γὰρ οἰκῶ τῶν ἀγρῶν. Nub. 138
 ἡμάρτομεν ταῦτ' ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε. Pac. 668
 ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τοτ' ἐν τοῖς σκύτεσιν.
 οἰκτεῖρατ' αὐτὸν ὦ πάτερ, Vesp. 975
 καὶ μὴ διαφθείρητε. ποῦ τὰ παιδία;
 * τηρδὶ λαβῶν τὴν ψῆφον ἐπὶ τὸν ὕστερον 986
 μύσας παρᾶξον ἀπόλυσον ὦ πάτερ.
 (ἀντιβολῶ . . .) ναὶ πρὸς τῶν κρεῶν, Pac. 378
 ἀγῶ προθύμως σοι φέρων ἀφικόμην.
 μὴ νυν λακίσησ, λίσσομαί σ' ὄρμιδιον. 382
 πρὸς ταῦτ' ὦ φίλ' Ἐρμῆ ξύλλαβε 416
 ἡμῖν προθύμως τῶνδε καὶ ξυνέλυσον.

Praeterea cf. Lys. 69 s., 72; Lys. 930; Thesm. 210; 233 s.;
 Ran. 843 s.

3.

(λογίζομαι) Ach. 31

στρυγῶν μὲν ἄστν, τὸν δ' ἐμὸν δῆμον ποθῶν κ. τ. λ. 33

De his Acharnensium versibus, qui rustici hominis desiderium describunt, iam supra nobis res fuit in praefationis paragrapho secunda (v. pg. 11). Auget vero descriptionis amoenitatem res metrica plane expolita.

Quaeramus similia.

- ἔάν δὲ νίψη, πρὸς τὸ πῦρ καθήμενος Vesp. 773
 ὕοντος εἶσει.
 καὶ πῦρ γε τουτί· καὶ προσέστηκεν φακῆ Vesp. 812
 ῥοφεῖν, ἔάν δέη τι.

- βίος . . . οὐκ ἄχαρις ἐς τὴν τριβὴν. Av. 156
 οὐ πρῶτα μὲν δεῖ ζῆν ἄνευ βαλλαντίου
 * νεμόμεθα δ' ἐν κήποις τὰ λευκὰ σήσαμα Av. 159
 καὶ μύρτα καὶ μήκωνα καὶ σισύμβρια.

. . . αὐτῇ δ' ἐμαντῆς οὐ κακῶς γνώμης ἔχω, Lys. 1125

τοὺς δ' ἐκ πατρός τε καὶ γεραιτέρων λόγους
πολλοὺς ἀκούσασ' οὐ μεμυῖσμαι κακῶς.¹⁾

οἶνον γὰρ εὐροῖς ἄν τι πρακτικώτερον ; Equ. 91

ὄρῳ, ὅταν πίνωσιν ἄνθρωποι τότε

* πλουτοῦσι, διαπράττουσι, νικῶσιν δίκας,
εὐδαιμονοῦσιν, ὠφελοῦσι τοὺς φίλους.

ὦν τυννοντονὶ Nub. 878

ἔπλαττεν ἔνδον οἰκίας ναῦς τ' ἔγλυφεν,

ἀμαξίδας τε σκυτίνας εἰργάζετο,

** κἂν τῶν σιδίων βατράχους ἐποίει πῶς δοκεῖς.

* ὦ χαῖρε φίλτατ'· οὐ γὰρ ἀκλεῆς τοῦνομα Lys. 853

τὸ σὸν παρ' ἡμῖν ἔστιν οὐδ' ἀνώνυμον.

ἀεὶ γὰρ ἡ γυνή σ' ἔχει διὰ στόμα.

κἂν ὦν ἢ μῆλον λάβῃ, Κινησίᾳ

τουτὶ γένοιτο, φησίν. ... κἂν περὶ ἀνδρῶν γ' ἐμπέσῃ 857,

λόγος τις, εἴρηκ' εὐθέως ἢ σὴ γυνή

** ὅτι, λῆρός ἐστι τᾶλλα πρὸς Κινησίαν.

(** ὡς οὐδεμίαν ἔγωγ' ἔχω βίου χάριν, Lys. 865

ἐξ οὐπερ αὐτὴ ἔξηλθεν ἐκ τῆς οἰκίας·)

ἀλλ' ἄχθομαι μὲν εἰσιῶν, ἔρημα δὲ

εἶναι δοκεῖ μοι πάντα, τοῖς δὲ σιτίοις

** χάριν οὐδεμίαν οἶδ' ἐσθίων· ἔστυνα γάρ.

oeta versu ultimo, quo ad lasciviam comoediae, eodem etiam
rtem metricam laxiorem redit.

μεθυπεδησάμην Eccl. 544

μιμουμένη σε καὶ κτυποῦσα τοῖν ποδοῖν

καὶ τοὺς λίθους παλοῦσα τῇ βακτηρίᾳ.

Ultimo denique loco nonnullos Pacis versus perpendi-
tace reversa poeta Trygaeum de caelo urbes Graeciae observari
scit, quasi virgines sint periculo liberatae laetaeque garriente

1) Scholiasta Euripidi hos versus tribuit. cf. vero quae W. Pass-
e Aristophane defendendo contra invasionem Euripideam. Pars prior, Hi-
ergo a. 1897 pg. 18 optime adnotavit.

ἄθρει

Pac. 538

οἷον πρὸς ἀλλήλας λαλοῦσιν αἱ πόλεις
διαλλαγείσαι καὶ γελῶσιν ἄσμεναι . . .

Idem Trygaeus, cum in terram advenit, servo res caelestes explicat. Cometas divites stellas esse dicit, quae faces in manibus tenentes caelum percurrant:

ἀπὸ δείπνου τινές

Pac. 840

τῶν πλουσίων οὔτοι βαδίζουσ' ἀστέρων,
ἱπνοῦς ἔχοντες, ἐν δὲ τοῖς ἱπνοῖσι πῦρ.

Iam ad finem pervenimus huius quaestionis quae fuit de trimetris Aristophaneis exactioris artis atque imprimis quidem de trimetris indissolutis quos nominavi.

Quam eruditae fuerint aures Atheniensium optime docet historia versus

ἐκ κυμάτων γὰρ ἀνθρῖς ἀν̄ γαλῆν ὄρω,

quem Hegelochus histrio tam male pronuntiavit; nam et Aristophanes (cf. Ran. 305) et Sannyrio (fr. 8) hunc versum fabulis suis inseruerunt atque alii fortasse comici poetae praeter illos eo ususunt, ut risum auditorum excitarent. Libenter autem poetas comicorum artificia huiusmodi, quae solis auribus percipi poterant, adhibuisse ex hoc iam exemplo plane apparet neque esse spero, qui neque Athenienses ad omnia quae attuli artificia metrica tam attentae aures advertisse quam ad versum istum ridiculum in modum perditum.

Redeamus, unde tota haec quaestio initium duxit. Rumpelitz v. d. mira diligentia anapaestos, dactylos, tribrachos, qui in Aeschylus, Sophoclis, Euripidis, Aristophanis trimetris insunt, numeravit; comparavit numeros, quos invenit, atque Aristophanem, quod attinet ad trimetrum iambicum, minus diligenter rem metricam curasse

statuit, quia plurimos anapaestos dactylos tribrachos admiserit. Quo vero iure totam hanc comparisonem instituit?

Tragicis quidem poetis leges datae sunt, ubi comicis non solum permissae sed iniunctae sunt licentiae. Ut in observatis istis legibus pristinis ac severis tragicorum gloria posita est, ita num laudanda an vituperanda sit comicorum poetarum ars metrica, ex ipsius illius artis licentiis, quomodo eis usi sint, mea quidem opinione iudicandum est. Quid vero porro ex omnibus, quos perpendimus, comicorum trimetris eluxit? Mira arte, immo ingeniose eos rem metricam excoluisse, ut venusta ista nascatur varietas, quae nos quoque iuvat atque delectat. Itaque Rumpelii et eorum, qui illum sequuntur, sententia corrigenda est: non peioris notae ars est, qua Aristophanes trimetrum iambicum composuit, quam celeberrima illa tragicorum poetarum, sed prorsus diversa quidem ab arte illorum, neque tamen minus admiranda. Hanc autem quaestionem suo iure, ut docuisse mihi videor, postulatam nec sine fructu, ut spero, institutam nunc quidem ad finem perduxit.

Corrigenda.

- pg. 17 lin. 29 l. fabulis pro fabulas
pg. 28 lin. 15 l. λαμπρόν pro παμπρόν
pg. 30 lin. 11 l. χρησμός pro χρηστός
pg. 50 lin. 34 l. Βλέπυρος pro Βλέπυρός
pg. 54 lin. 25 l. expolitioris pro expolitiores.
-

Vita.

Ricardus Klauer natus sum Offenbachi in oppido Hassiae a. d. XIII Kal. Mart. a. MDCCCLXXXIII patre Georgio, matre Carolina e gente Hadermann, quibus adhuc superstitionibus valde gaudeo. Fidei addictus sum evangelicae. Litterarum elementis in urbis patriae ludo imbutus gymnasium Offenbacense per novem annos frequentavi, quod tunc Schaedelio, postea Hensellio rectoribus floruit. Ibi imprimis Ioannis Faethii † et Guilelmi Heraei philologorum disciplina usus sum.

Vere anni MCMI maturitatis testimonio instructus ad mercaturam me converti, cuius Francofurtiae ad Moenum in argentaria »Deutsche Bank« quae nominatur per tres menses administer fui. Eiusdem autem anni hieme ad studia litterarum me rettuli atque almam Universitatem Marpurgensem adii, cuius adhuc civis sum.

Docuerunt me viri doctissimi Birt Cohen Diemar Elster Glagau Haller Jenner Jensen Kalbfleisch Maass Natorp Niese von der Ropp Schroeder de Sybel Thiele Thumb Varrentrapp Vogt Wentzel.

In proseminario philologo Marpurgensi per ter sex menses disciplina usus sum Birtii Maassii Wentzelii nec non Georgii Thielii, qui primus animum meum ad Aristophanem direxit. Seminarii philologi per sex menses sodalis, per sex menses senior fui Birtio et Maassio regentibus. Seminario historico per sex menses Niesio rectore, seminario philosophico per idem tempus Natorpio rectore interfui. Exercitationibus philologis benigne me admiserunt Birt Kalbfleisch Thumb.

Quibus viris omnibus gratias nunc habeo maximas semperque habebo, ante omnes vero Theodoro Birt, cui multum debeo, plus quam hoc loco affirmare possum, imprimis vero illud, ut ad hanc materiem tractandam me invitaverit et in tractanda benignissime adiuverit.
